

Karel Podhajský

Ohař všeestranný
jako zachránce zvěře

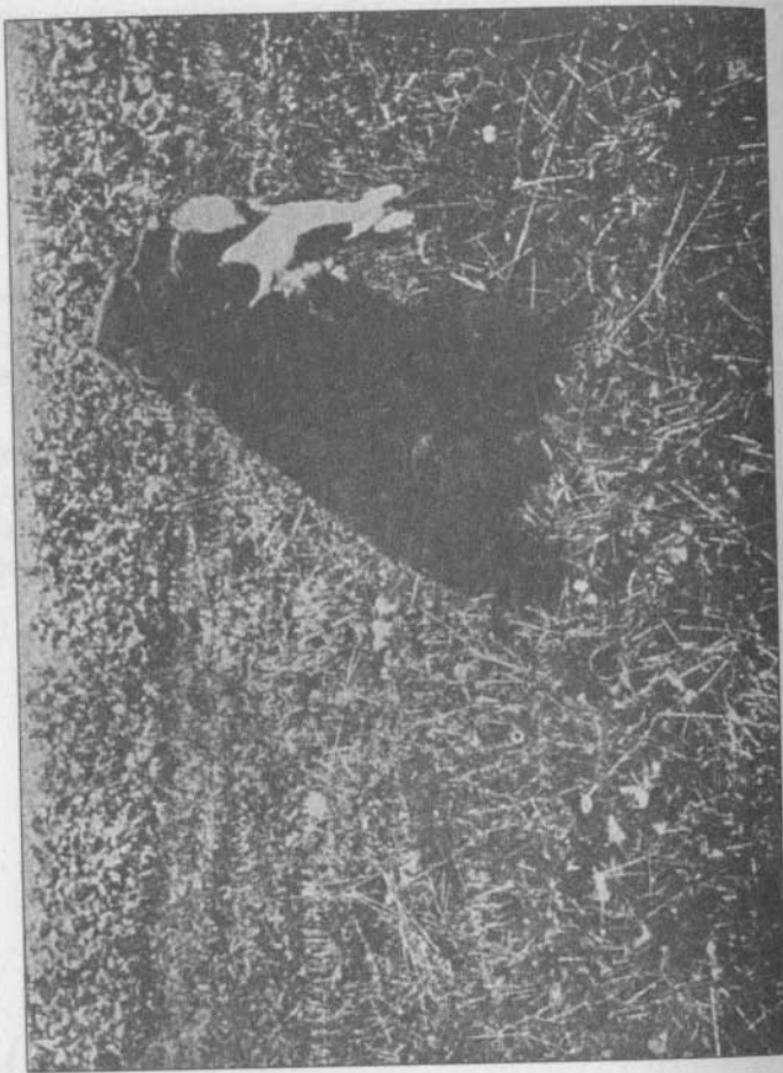

Pes, nezbytný činitel při myslivosti, aby účelu svému plně dostál, musí být odborně vycvičen a zaveden. Znalost výcviku psa vystavujícího a zvěř k ráně přivádějícího jest dostatečně mezi cvičiteli rozšířena.

Méně jest znám výcvik psa zachraňujícího, který chyby svého pána napravuje, a protože tohoto považuji za důležitou složku myslivosti, ukládám v následujících řádcích pro naše myslivce, snaživé cvičitele jakož i vůdce psů při hledáních a zkoušení, své dlouholeté, v praksi získané zkušenosti.

V Litomyšli, v dubnu 1923.

A large, handwritten signature in black ink. The signature reads "Karel Podhajský" and is enclosed within a decorative oval frame. The signature is fluid and cursive, with some loops and flourishes.

Ke str. 5.

Výcvik psů v přinášení.

Za nezbytné výkony psů k honbě používaných považuji přinášení zvěře raněné a zhaslé za každých okolností, tedy i z vody a spolehlivou práci na barvě, spojenou buď s přivedením, oznamením nebo přivoláním k ulovenému kusu.

Maje na mysli někdy i několikadenní utrpení zvěře raněné, které může schopným a dobře vycvičeným psem být zkráceno na vteřiny, pokusím se, na základě více než třicetileté práce se psy anglickými pointery, irskými a škotskými settery, novoněmeckými krátko a drsnosrstými psy španiely, foxterriery, jezevčíky a německými ovčáky, u kterých jsem bez výjimky docílil spolehlivého přinášení předmětů a zvěře rozměrů i váhy jich zdatnosti a tělesné výšce přiměřených, o vyličení methody použité.

U psů anglických jsem cvičil přinesení zvěře do velikosti březinačky a zajíce, tedy do váhy as 5 kg. Vycvičil jsem však irského settera „Lov-Litomyšl“ Oe. H. St. B. 4920 k nosení všeho do váhy 8 kg a to i lišky, kterou ve třetím poli, jakož i mnohou jím zadávenou kočku, spolehlivě i z daleka přinesl. Pes ten dal mně nejvíce práce ze všech, které jsem v ruce měl. Práci tu však svými výkony nahradil, neboť byla radost s krásným a jistým tímto psem honiti. Psi angličtí mají arci jiný účel, než práci všestrannou a hledání zvěře pernaté s nezkaženým, pouze k vysta-

vování vychovaným angličanem je svým půvabem věcí ojedinělou. Nelze z každého rodu pointerů a setterů psů k různým výkonům použíti, má-li péče jím věnována býti odměněna. Nutno vybírat jednotlivce z rodin po více generacích k práci různé používaných.

Kdo anglických psů chce používat k různému honění, musí být jist, že má psíka z takového rodu a dostatečné zkušenosti a vědomosti výcviku. Dožije se jinak místo úspěchu nejtrpčího zklamání, neboť žádný pes není tak lehce zrazen, jako plnokrevný angličan, a žádný jiný nevyžaduje tak diplomatického a individualitě přizpůsobeného zacházení, jako on.

Od novoněmeckých psů, po jejich „regeneraci“ všeestranně používaných, žádám, aby dle své konstrukce, výšky a chrupu nosili do 7 až 10 kg zvěř (arci jen onu bez spárů) a různé předměty. Španielové a foxterriéři nosili do bažanta a lehkého zajíce vše. Jezevčíci ptactvo do velikosti koroptve, z vody vytáhli za kejhák kachny a pěkně přinesli tchoře a králíka.

Německého ovčáka, maje ho k určitému účelu, jsem naučil nositi do 10 kg, každý předmět.

Na základ methody mnou požívané mne přivedl as prvý český spis tohoto druhu: „Cvičení stavěcích psů čili Kuroptvářů, dle nejlepších pramenů sestavil Bedřich Jerie.“ Tiskem a nákladem Hoblík a spol. v Pardubicích r. 1874.

Na str. 6. tohoto na tehdejší dobu znamenitého spisu jest tištěno: „Přešedše několikrát mlat, (Jerie cvičil domácí cvičení ve stodole na zameteném mlatu) zavedeme psa do kouta, kde jest cvičebné náčiní a nařídíme psu, aby sednul; pak pustíme tělivu, postavíme se na pravou stranu psa a otevřeme mu levou rukou lapák přitlačením pysků k zubům, vložíme do něho pravou ruku a zvoláme „chop!“ Do ruky se pes nezakousne, dobře věda, že to ruka pánova. As za minutu smáčkneme opět pysky, aby zase

pes lapák otevřel a zvoláme „ pust!“*) Tento důležitý návod napsal Jerie 30. července 1874 a po dvaceti letech 24. června 1894 napsal ho Oberländer takřka doslovně ve svém stěžejném díle „ Dressur und Führing des Gebrauchshundes.“

Před cvičením v přinášení musí pes uměti na rozkaz a pokyn sednouti a zůstat sedět, lehnouti a zůstat ležet a na zavolání k ruce přijíti, vše to na šňůře. Každá nectnost, jako je „ dávat pac“, „ panáčkovat“ a pod., musí být z mládí u psa utlumena. Přicházím nyní k způsobu výcviku, o který bylo a bude moc bojováno. Není mým úmyslem boj tento posilovati a také se ho nezúčastním. Měl-li někdo úspěchu s methodou, kterou jsem po důkladných zkouškách opustil, nechť v ní pokračuje, snad po čase nabude zkušeností jiných. Otázka, o kterou se jedná je, máli být dovoleno štěňatům tahání a přinášení předmětů a zvěře snad i navádění je k tomu, jak někteří známí odborníci doporučují. Otázku tuto pro mne lehce rozrešili psi, které jsem obdržel k výcviku ve stáří 8 měsíců. u mne nevychovaní a k hravému přinášení vybízení. S těmi byla námaha daleko větší než s mými odchovanci, kterým nedovolím, vyjma jejich hračky, nic tahati a hlavně ne na přivolání přinášeti. Kde účelnou hračku pustí, když mají být po dovádění zavřeni, tam se hračka sebere, očistí vařící vodou a uschová pro příště.

Nejen že námaha při cviku s nimi je větší, ale psi bez pevného cviku k nosení přidržovaní měli obyčejně různé návyky, které jim musely být před řádným výcvikem odnaučeny, což mnohdy ani úplně se nepodařilo. Jednou takovou nectností těchto dobrovolníků, a to nejčastější a nejhorší je, že mnohdy i po následujícím pevném výcviku radostně zadkem vrtíce obejdou

*) Domnívám se, že B. Kunze, ne-li již K. Kegel byl první, který tímto upůsobem cvičil.

pána, který se otočí, mezi čímž však pes ho opět obejde, nechce sednouti, aby „aportek” působící mu radost, nemusel vydati.

Když přitom koroptve nebo kachny jedna za druhou pěkně vyvstávají, je veselá podívaná na pána a „kš, kš-aportéra”, kterak spolu tančí besedu. Zazní-li rozkaz „přínes”, musí to psu zaznamenati povinnost, neodvolatelný, přesný a rychlý výkon, ale žádnou legraci, proto nesmí být k zábavě místo k vážnému cviku naváděn.

Další, málo známou vadou je, že pes nepozná rozdílu v síle a prudkosti s jakou zvěř má uchopiti, a překládá-li se mu každý úlovek, zvykne zvláště je-li ostrý, na prudký hmat a třepání škodnou, kterého pak upotřebí i u slabé zvěře pernaté, čímž se stává mačkalem dříve, než pozná lov. Jen velmi zkušený cvičitel vyžene tuto vadu ze psa po tuhé práci, a je mu potom již činiti s nápravou, ale nikoli s výcvikem psa. Odvykání nectnosti nabytých při samovolném přinášení, znechutí cvičení cvičitel i psu, je pracnější a výsledek nejistější než řádný, systematický, u jednotlivce třeba pomalý výcvik.

S výcvikem počítám dle vývinu tělesného a schopností mezi 7 - 12 měsícem věku psa. Vycvičil jsem dobře také dvouročky i starší, arci poněkud tíže, než mladíky. Nějakého rozdílu při výcviku fen a psů jsem nikdy nepozoroval, zato však velkého v inteligenci jednotlivců, bez rozdílu pohlaví nebo plemen. Nejtěžší byl výcvik umíněných jezevčíků z let 1894 - 1900, jejichž novějších rodů co do schopnosti a ochoty z vlastní zkušenosti neznám, pak, cvik irských settrů.

Od vycvičeného loveckého psa žádám, aby na rozkaz „Přínes!” dle okolností i bez rozkazu každou zvěř a předmět odpovídající tělesné síle, výšce a zručnosti jeho, přes přírodní překážky přinesl. Na povel „Ztratil!” musí zpět po stopě svého vůdce doběhnouti k ztracené věci a hned se s ní vrátit.

Přiložen ku stopě zvěře raněné, nebo poštíván na škodnou, tuto co nejrychleji dostihnouti a dle okolností buď živou, zhaslou nebo zadávenou přinésti, takéž sestřelenou pernatou v různých porostech navětřiti, sebrati a se vším, aniž by mačkal nebo přežvykoval, co nejrychleji k svému vůdci se vrátiti, před ním sednouti a pouze na další rozkaz „Pust!“ do ruky mu podati. Tohle se pes musí postupným cvikem naučiti, vrozeno toho žádný nemá, příroda mu dala jen schopnost a vlohy k tomu. Citelné srdce pravodatného lovce k zvěři, radost z dobré práce psa, jakož i náklonnost k tomuto nejlepšímu druhu člověka, dříve i ve mravoukách (Avesta, Vendidát) velebeného a přísnými zákony chráněného, nyní as proto, že „Zkrze psa pozůstává svět“, za značný daňový objekt sloužícího, usnadní laskavé a trpělivé zacházení při obtížném, ale vděčném výcviku.

Nepovažuji psa za jakousi tupou bytost bez vnitřního života, ale za velice bystré zvíře s velmi dobrou pamětí a vědomím, zda činí to, co od něho je žádáno, nebo jedná proti tomu, arci vždy s jakousi náchylností k pudům zkrocené šelmy, které se však správným zacházením dají uvésti do mezí podivuhodných. Čím vyvinutější jsou přírodní pudy, tím slabnější jest cvičenec, doveďme-li pudy ty udržeti v patřičných mezích a jich využiti.

Záleží na cvičiteli, jak dovede zvířeti podat to, co od něho žádá, abych tak řekl, jak se s ním dovede dohovořiti, neboť mnohdy chytrý pes rychlým pochopením a vykonáním žádaného, takřka odpoví. Znázorněné pak cvikem se upevní a další prací se vybrousí. Způsob, kterým se snažíme cvičenci to, co od něho požadujeme vpraviti, čili způsob našeho dorozumnění se zvířetem je dosud velmi nedokonalý, a znalost správného výcviku psů, i dle nynějších neúplných vědomostí, omezena opravdu jen na málo zasvěcenců.

Před cvičením, zvláště psům v bytě chovaným, má být dána příležitost, aby se venku volně proběhli. Hned po nažrání není radno psy cvičiti a v době hárání jest nutno mít ohled na stav, v kterém se fena nachází a který u mnohé má za následek těkavost a nechuť k práci. Netřeba zvláště zdůrazňovati, že pes poraněný, churavý nebo unavený potřebuje vyléčení a klidu a nemůže být cvičen.

Cvičitel musí jednat ve všem určitě, rozhodně a spravedlivě, působiti na psa při rozkazech odstínem hlasu, místo rozkazů použiti vždy stejných pokynů rukou; ano i pohled a změna tváře účinkuje. Vše to normálně chytrý pes, v mládí dobře vychovaný, ne v psinci zanedbaný, pečlivě pozoruje a vnímá. Stačí pohnouti prstem, slabé kývnutí hlavou, aby pes věděl, co od něho je žádáno, nebo co mu dovoleno.

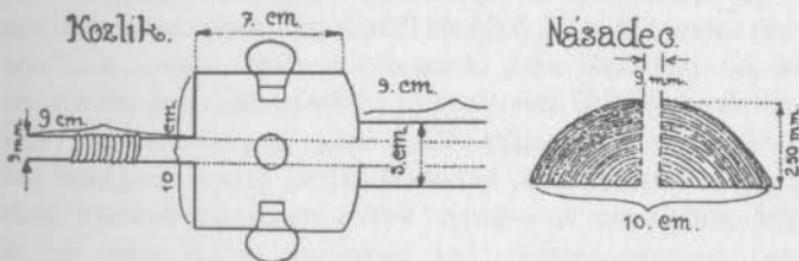
K vyučení psa v přinášení, je nutno mít následující náradí:

1. Široký, kožený zadrhovací obojek s ostrými bodlinami na vnitřní straně. Tak zvané korále jsou nepotřebné.
2. Úzký, as $1 \frac{1}{2}$ m až 3 m dlouhý, pevný řemínek, jakož i 5 - 10 m dlouhou t. zv. prádelní šňůru.
3. Kozlík, udělaný as ze 40 - 50 cm dlouhé žitné, cepem mlácené slámy, tím způsobem, že v prostředku v šířce dlaně je stažen pevně motouzkem tak, aby měl 4 - 5 cm v průměru, zbytky slámy rozhrnutý a s obou stran pak vyplněny zmačkaným papírem, senem nebo klůcky a na obou koncích opět dobře svázány. To psu umožňuje podsunouti dolní čelist v určitém místě pod kozlík, čímž je mu dán návod hned zpočátku, aby se chápal předmětů v prostředku.

4. Malý dřevěný kozlík: 25 cm dlouhý válec z tvrdého dřeva, v průměru 5 cm, v prostředku as na 3 cm průměru a 10 cm délky probraný a ponechaný v barvě dřeva. Postranní hlavice jsou nepouštěcí černou barvou natřeny, křížem provrtány a skrz

otvory těsně protaženy na každé straně dvěma as 13 cm dlouhými roubíčky. Je to důležitý předmět, při kterém se obyčejně i u jinak chtivého psa objeví první prudký odpor, jehož přemocení činí přechod k těžkému kozlíku snazším.

5. Těžký kozlík dle Oberländera: Válec z dobře vyschlého tvrdého dřeva - nejlepší je „agát“, který vydrží hodně nárazů - v délce 23 cm, v průměru 10 cm, prostředek v délce 9 cm je vysoustruhován na průměr 5 cm a ponechán přírodně. Načerněné hlavice po obou stranách, každá v délce 7 cm, mají průměr 10 cm a jsou opatřeny čtyřmi nožičkami dobře zapuštěnými a zaklizenými. Prostředkem kozlíku na délku je těsně protažen jako osa železný proutek v síle 9 mm, na každé straně 9 cm dlouhým závitem opatřený, tedy celkem 41 cm dlouhý, na který z každé strany přijde křídlová $5 \frac{1}{2}$ cm matka k ručnímu šroubování. K tomu náleží 2 nástavce dřevěné a stejně železné načerněné, v síle 250 mm; železný váží 1.10 kg, pak 12 7 mm silných dřevěných, a 24 3 mm silných železných, každý 18 dkg vážících kotoučů, v průměru 10 cm k navléknutí na osu.

6a. Kůže z divokého králíka, není-li tedy z malého domácího, vycpaná senem, a v půli těla přepásána utaženým pruhem režného plátna v šířce dlaně. Do sena na břišní stranu se vpraví

as 15 dkg těžký váleček olova, následkem kteréhož odhozená kůže leží hřbetní stranou vzhůru.

6b. Hodně vycpaná, dle možnosti čerstvá kůže kočičí.

7. Velká zaječí kůže nebo liščí letní - zimní na to dnes tak hned někdo neobětuje, jak jsme před válkou činivali - do které přijde vpraviti 15 cm dlouhý, 6 cm průměru mající dřevěný váleček, na který s obou stran jsou čalounickými hřebíčky přibity režné váčky naplněné kaménky a kousky olova do té míry, aby celek vážil as 7 kg. Pro počátek je i přes tuto pomůcku napiat pruh režného plátna. Běhy musí při kůžích zůstat.

Povelu užívám při cvičení i v praksi pouze jednoho a sice ostře ale tiše - jako každý povel - vyslovené „Přines!“ Činím tak z důvodu stručnosti, a proto, že jsem s tím vždy a bez nesnází vyšel. Při odebrání přinesené věci rozkazuj „Pust!“ Během následujících cvičení v přinášení, musí se psem být opakována cvičení „sed“, „šrum“ nebo „down“ též „kuš!“, „sem“, „zpět“ na rozkaz, pokyn i hvizd, a přiučeno skákání přes překážky na rozkaz „skoč“, lezení či plazení po zemi na rozkaz „vpřed“, a dbáno toho, aby apelu postupně přibývalo. Cvičení v přinášení apel čili poslušnost nejen zdokonalí, ale také řádně utvrdí.

Návod a cvik.

Bič a veškeré bití úplě vyloučeno, působí se pouze slovem a rukama.

Pes má bodlinový obojek a na sdrhovacím kruhu zapiatý as $1 \frac{1}{2}$ m dlouhý, úzký řemínek. Cvičitel sedne na židli, psu poručí, aby sedl těsně vedle jeho levé strany, hřbetem do rohu místoprostoru, řemen přeloží přes svá stehna a přišlápně pravou nohou, tak aby byl mírně napiatý. Pohladí psa po hlavě levou rukou, načež tuto ponechá nad mordou tím způsobem, že palec zůstane přiložen na horním pravém pysku proti špičáku, ukazovák proti levému špičáku, ostatní prsty přiloženy na levém pysku. Nyní mírně přitiskne pysky levou rukou k špičákům tak, aby pes mordu poněkud pootevřel, poručí zřetelně „přines“ a vsune pravou ruku z předu, hřbetem k hornímu patru obrácenou tak do mordy, aby prsty nalevo něco vyčnívaly ven. Kdo je choulostiv, nebo má kanícího psa, může použiti přitom kožené rukavice, bez které jsem se vždy obešel. Na tomto základním hmatu, který dává cvičiteli do rukou mírný vynucovací prostředek, jejž možno celou škálu stupňovati, jest založeno pevné cvičení v přinášení. Při tomto cviku počínají si psi různě. Psi, kteří byli učeni na „pac“ nebo „panáčkování“, již při sednutí vedle pána zvedají jeden nebo oba přední běhy na jeho klín, nebo smetají ruce se své hlavy, což je první připomínkou „hravého“ výcviku

a musí být v zárodku zmáčknutím a sražením zvednutého běhu zamezeno. Rozkročením nohou tak, aby levé stehno přišlo těsně k přehrudí psa, následkem čehož řemínek se stáhne a dá psu mírně pocítiti obojek, lze této nectnosti poněkud odpomoci.

Nezkažený pes hledí kroucením hlavy a pohybem jazyku zaviti se ruky z mordy. To hledíme zameziti mírným přidržením horní čelisti levou rukou a obejmoutím dolní čelisti přečnívajícími prsty a palcem pravé ruky. Pes ruku v mordě brzy strpí. Když cítíme, že pes mordu jaksi sevřel a ruku jaksi drží, rozkážeme „*pust*“, nadzvedneme při tom ukazovák se středním prstem vzhůru proti horní čestili, čímž jest pes nucen mordu poněkud pootevříti, a ruku vysuneme. To opakujeme denně as 20krát po několik dnů, až pes při rozkazu „*přines*“, sám mordu otevře a vsunutou do ní ruku přidrží. Toto přidržení se podporuje zpočátku podepřením dolní čestili, buď postaveným palcem nebo pod čelist podloženými prsty levé ruky. Drží-li pes ruku sám, bez pomoci, přistoupí se k dalšímu, velmi důležitému, a pokud vím, neznámému cvičení, t. j. naučení psa od samého základu, aby nikdy před rozkazem „*pust*“ nesenou věc z mordy nevypustil. Bývá zábavněsmutná podívaná při hledačkách na vůdce stojícího před psem, který má koroptvičku v mordě, kterak úzkostlivě a rychle podkládá ruku a při tom volá „*pust*“, ač již před rozkazem k zemi padající kořistí na této cestě šťastně zachytíl. Nepodaří-li se to a slabě postřelená a v husté řepě nebo jeteli zmizí nadobro, je to velmi nemilou příhodou. V Brně 1922 při hledačkách prchla tímto způsobem jednomu kandidátu kachna březnačka, což je zajisté mrzuté.

Lehce se dá této, při praktickém vykonávání honby tak nepřijemné nectnosti psa předejítí, dbáno-li hned zpočátku toho, aby pes mordu před rozkazem „*pust*“ neotevřel, ani tehdy, je-li za nesený předmět taháno. Jakmile pes ruku v mordě strpí a ji

mírně stisknutými čelistmi drží, založí se prstenní prst, při velmi široké ruce prostřední prst za levý špičák, palcem se přidrží trochu dolní čelist a zcela zvolna se táhne morda ku předu a zase tlačí zpět, tak aby ruka z mordy nevyjela, (při tom opakuje se rozkaz „přines“) potom stejným způsobem se markýruje vytáhnutí ruky na obě strany. Docílíme tím dvojího. Pes brzo se snaží ruku udržet a proto sesílí hmat, který se dá pak cvikem dle potřeby, silnějším nebo slabším taháním regulovati, při čemž pes zvyká hned zpočátku, aby nepustil dříve, dokud nevysloven k tomu rozkaz. Když pes k spokojenosti cvičení provádí, podáme mu místo ruky slaměný kozlík tak, jako zpočátku ruku. Málokterý ho hned v mordě podrží, většina psů se snaží kozlík jazykem vystrčiti. Tomu zabráníme mírnou pomocí, obyčejně stačí nadzvednutí dolní čelisti levou rukou vzhůru. Druhý, třetí den pes kozlík drží (vždy v sedě) a nutno hned od počátku dbát toho, aby hlavu měl vzhůru zdviženou. Drží-li kozlík v sešněrováném místě bez pomoci, počneme zaň tahati a sice mírně a krátce na pravo i na levo tak jemně, abychom ho psu z mordy nevytáhli, čemuž oba tlustší konce napomáhají, opírajíce se psu o čelisti. Pes se bude brzo snažiti kozlík udržeti a i tu sesílí dle potřeby hmat. Při tahání kozlíku měníme levou ruku s pravou a necháváme psa v nejistotě, při které ruce mu poručíme „pust“. Pes takto již připravený, najednou selže a nechce kozlík ano i ruku přijmouti, dělá jako by se nebyl vůbec ničemu naučil. S klidem a bez rozčilení, ale rozhodně, zasáhneme s cvikem od samého počátku, jenže sesílime trochu tlak levé ruky na pysky a selhal-li při kozlíku, motouzem ovinutým místem mu trochu zřetelněji pojezdíme pod nozdrami, tlačíce zároveň pysky mírně k špičákům, načež jistě rychle otevře mordu a věc podrží.

Při každém dalším selhání budiž tlak na pysky opakován, ale při tom dbáno, aby pes nebyl pře-

strašen nebo moc častým opakováním cviků znechucen.

Je sice nutno vždy odpor psa zlomiti a žádané si vynutiti, ale všeho s mírou, takže leckdy nutno se spokojiti dobrou vůlí a upustiti od úplného provedení. Časem se to oddá a dohoní.

Když jest pes v držení jistým, nutno žádati, aby také při rozkazu „pust“ ihned vypustil, čehož docílíme rychle v rozkazu dle potřeby sesíleným, již známým tlakem na horní rty. Dosud byl pes cvičen někde v místnosti, nebo na dvorku. Nyní ho vezmeme ven, necháme sednouti, stoupneme k jeho pravé straně a opakujeme s ním několikrát to, čemu se učil. Doma dávám psům pouze návod k cvikům a cvičím dle počasí venku nebo doma, nedbaje toho, zda jest v místnosti nebo vedle klid. Na louce, kde se zálibou cvičívám, ač druzí psi dovádějí a běhají kolem, naučím psa také tomu, co mám v úmyslu, ano domnívám se, že pes těšíci se na to, až bude moci dováděti s sebou, snaží se ochotou k práci chvíli tu uspíšiti. Zde nejlépe, když každý jedná dle svých schopností a zkušeností. Upozorňuji jen na to, že psa cvičí každý pro drsnou a těžkou službu a ne pro salon.

Dalším cvikem přinutíme psa, aby kozlík z ruky sám na rozkaz vzal. Některý pes tak učiní bez obtíží, jiného nutno pracně tomu učiti. Kozlík přidržíme těsně pod nos, rozkážeme „přines“, po čemž levou dlaní založenou psu do vazu, zatlačíme hlavu směrem ke kozlíku a zároveň kozlík psu z pravé ruky do otevřené mordy vpustíme. To opakujeme tak často, až pes bez tlaku levé ruky sám po kozlíku hmátne. Je-li v tom trochu jistým, stoupneme před psa kozlík držícího, podepřeme levou rukou dolní čelist, učiníme krok zpět, poručíme „přines“, obezřetně psa za řemen k sobě přitáhneme a necháme sednouti, dbajíce toho, aby kozlíku nepustil. Některý pes nerad sedne, došed před cvičitele. Postačí tu malá pomoc pravou rukou, založenou dlani

pod podbradek, tlačící mírně vzhůru a nazad. Vypustí-li ho, tedy se mu za rozkazu „přines“ tlakem na horní pysk do mordy vpráví a cvičení opakuje tak dlouho - ne snad týž den, když to nejde, tedy druhý nebo třetí den - až pes, když couváme, kozlík za námi nosí do rozkazu „sed“ a „pust“. Při správném počínání pes, který sám bere, brzo se tomu naučí a nosí tak dlouho, až koncem kozlíku o něco zavadí, při čemž ho jistě vypustí. Takto vypuštěný kozlík, vždy s mírným tlakem se psu do mordy vpráví, čímž se mu dává věděti, že jen na rozkaz „pust“, smí vydati. V brzku ho přivedeme k tomu, že půjde pes s kozlíkem pěkně vedle levé nohy a dá pozor, aby ho jinak než na rozkaz nevyplutil. Od té chvíle budiž vždy před odebráním kozlíku psu poručeno, aby sedl čelem proti cvičiteli a zahájíme zároveň návod ku sebrání kozlíku se země. Kozlík držíme pravou rukou as 10cm od nosu psa, poručíme „přines“ při tom počneme couvat a levou rukou psa ke kozlíku na řemínek přitahovati. Zde nastupuje účinek bodlinového obojku při cviku v přinášení. Jako každého donucovacího prostředku při výcviku psů, je nutno zpočátku použiti obojku málo citelně, s velkou opatrností a teprve při zřejmém odporu, dle potřeby silnějším zatáhnutím účinek jeho stupňovati. Pes brzo pochopí a kozlík chytne. V cviku tom pokračujíce podávajíce kozlík psu od mordy vzdáleněji, výše a zase níže, až ho přimějeme k tomu, že ho vezme - vždy z ruky - zcela blízko od země.

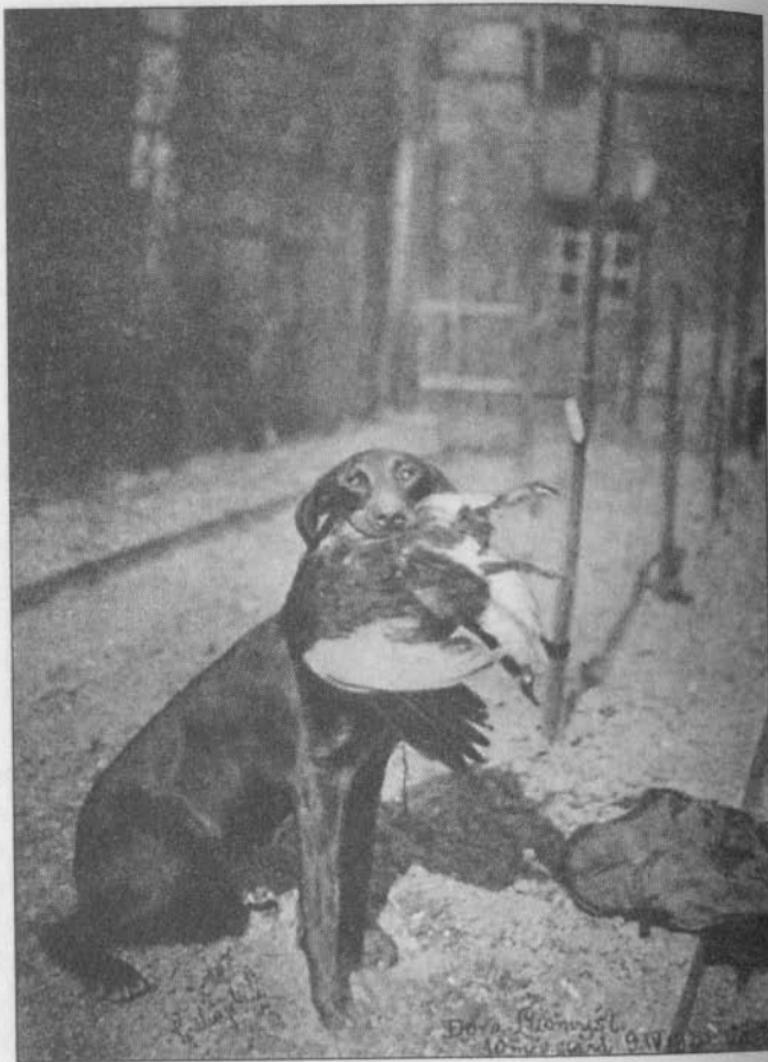
Po uchopení kozlíku učiníme malou procházku se psem, při levé noze s kozlíkem jdoucím, než ho necháme před sebe sednouti a kozlík, tahajíce předem za oba konce, po rozkazu odebereme. Na to se opakují cviky s malým, dřevěným kozlíkem tak dlouho, až se pes po rozkazu bez váhání od samé země z ruky i tento vezme. Nyní položíme kozlík dřevěný na zem, pravou ruku přiložíme na hlavici kozlíku před psem ležícího,

poručíme „přines“ a nechopí-li pes sám, tedy ho, stojíce tak, že kozlík leží mezi cvičitelem a psem na obojku přitáhneme. Nechce-li dobrovolně sebrati, vezměme pravou rukou za horní čelist, tisknouce pysky pravým palcem a levý ostatními prsty a přitáhneme mordu až ke kozlíku. Některý pes sebere kozlík snáze, když ho před ním necháme „downovati“ čili „šrumovati“ a potom ho k přinesení pobídnete, rád ho však při vstávání vypustí, což mu slabým stisknutím pysků a vpravením kozlíku do mordy, musí být odvyknuto. Sebrání kozlíku se země je důležitým bodem při výcviku psa a radím, aby bylo nacvičeno jen postupem a přinucením, na řízný rozkaz „přines“, a aby psu nebylo trpěno dobrovolně, hravé uchopení a nosení téhož.

Po zvednutí kozlíku musí pes ihned čelem před cvičitele sednouti, který z obou stran za kozlík potahá, a když pes tento pevně drží, kozlíkem hlavu mu poněkud nadzvedne, než rozkáže „pust“ a kozlík odebere. Pes se takto naučí sebraný předmět držeti s hlavou pozdvíženou, podati ho cvičiteli do ruky a nekrčí se, maje při tom hlavu na předhrudí skleslou, jakoby byl právě po výprasku. Konečně položíme kozlík na zem, psa vedeme vedle levé nohy ke kozlíku, na 2 kroky od tohoto dáme rozkaz a táhnouce levou rukou za řemen, psa poněkud pobídnete směrem ke kozlíku. Tak pokračujeme, kladouce před rozkazem kozlík vždy o krok dále, majíce psa na 5 - 10ti metrové šňůře, až na rozkaz i na tuto vzdálenost kozlik přinese. Cvičení tato se opakuje doma i v poli, až do bezvadného provedení, také tím způsobem, že se kozlík odhodí, při čemž pes musí zůstat sedět do rozkazu k přinesení. Provede-li pes i toto k spokojenosti, následuje při každém odhození kozlíku, později vůbec každém k zemi padajícím předmětu „down“ nebo „šrum“ a dbá se toho, aby pes až do dalšího rozkazu zůstal nepohnutě ležeti, maje

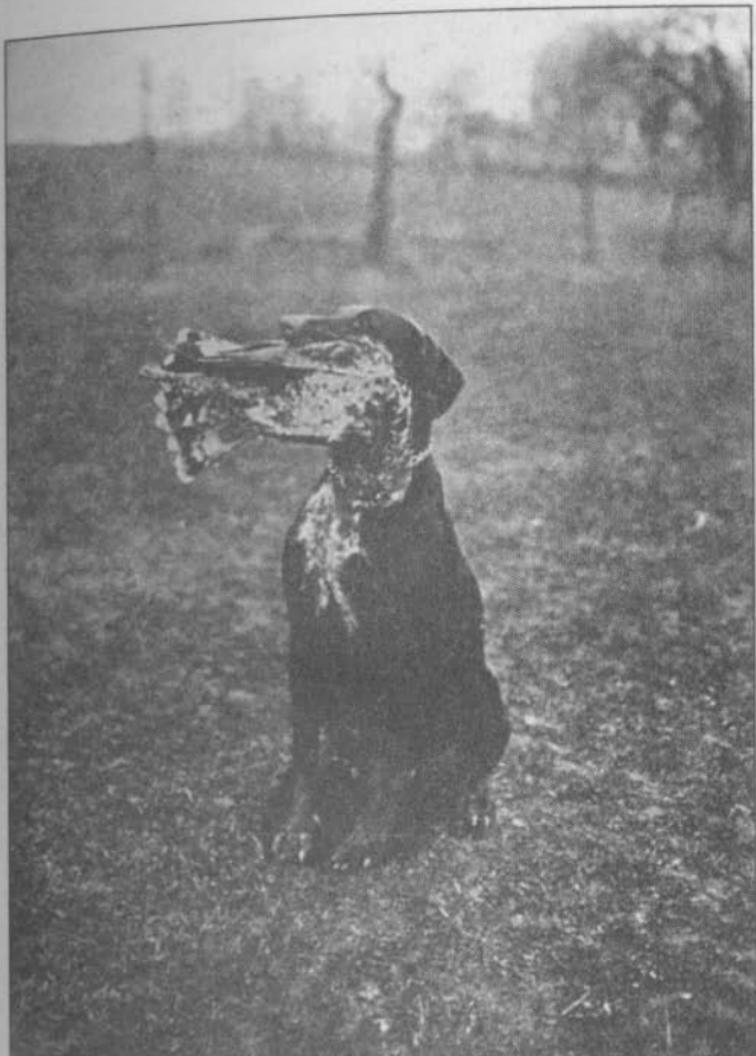

Prvá kořist dvěma 10timěs. cvičencům podaná.
„Dora Litomyšl“ s tetřívkem, „Rigo Wanda“ s veverkou.
Ke str. 19. a)

„Dora Litomyšl“ s prvou kořistí
se země sebranou a přinesenou.

Ke str. 19. b)

„Dora Litomyšl“ přinesla správně dravce.

Ke str. 19. c)

hlavu mezi předními běhy k zemi přitisknutou. Je to první cvik k zabránění ztreštěnosti při výstřelu a před zvěří, důležitý proto, že pes krocený takto v nejsilnější své vášni uchvátiti kořist, z prvého rozčilení poněkud ochladne a připomenuv si cvik, sebere a přinese předmět naučeným, šetrným způsobem, nemačkaje ho. Brzo pes lehá při padajícím předmětu bez rozkazu, za což je zvláště pochválen.

Stejná cvičení jako s dřevěným, provedou se též se slaměným kozlíkem, přičemž se dbá, aby pes uchopil kozlík vždy v sešněrovaném prostředku a poněvadž tento obyčejně drží pevněji než dřevěný, aby na rozkaz ihned vypustil, čemuž se případně tisknutím na pysky pomůže.

Mezi těmito cviky byl pes vycvičen v lezení po zemi, čili v plazení, na rozkaz „Vpřed!“ Následuje nosení ptáků a doporučuji vzít napoprvé dravce nebo ptáka vránovitého, v rozměrech dle velikosti mordy a schopnosti psa, sojku, straku, krauhlíka, kavku pro psy méně schopné; havrana, vrány, slabého jestřába pro schopnější. Pes sedí, poručí se „Přines!“ a vystydly pták se mu přidrží pod nos pravou rukou držící ptáka za ocas a konec letek tak, aby hřbetem směřoval k mordě psa. Nevezme-li pes sám, tedy se mu pták známým tlakem vpraví do mordy. Levou rukou se podepře dolní čelist, pravou přidrží nosní hřbet a tím se předčasněmu vypustění zabrání. Pes po několika cvičených ptáka chopí a drží. Kdyby tento hmat byl moc chtivý a prudký, započne se ihned s bráním ruky a mění se ruka s ptákem tak dlouho, až pes vezme ptáka zlehka. Před odebráním se pták vždy tahá za ocas i hlavu, načež občas, aniž by byl odebrán, se pes nechá vedle levé nohy s ptákem choditi, pak sednouti a na rozkaz do ruky podati. Toto cvičení upevní psa tak, že bez rozkazu vůbec nevydá. Další postup je týž jako s kozlíky, dbá se však vždy toho, aby pes sebral ptáka se strany hřbetu se slože-

Tři spolehliví přinášecí a dva učenáci

nými letkami, dobře otevřenou mordou, aniž by mačkal nebo jazykem přehazoval. Je výhodno druh ptáků k přinášení používaných měnit a to dle možnosti často, přibrati i čejky a větší bahňáky, jichž větření je psu buď lhostejno nebo i protivno. Ptáci zůstanou v upotřebení po několik dnů, třeba by i poněkud zapáchali, byli utahání a umazání.

Je-li pes tak dalece vycvičen, že po odhození ptáka sám lehne, na rozkaz ho ihned sebere, před cvičitele přiběhne, sedne a na další rozkaz do ruky podá, přijde na řadu kůže králičí a kočičí.

Sedícímu psu po rozkazu, vpravíme kůži králičí pod 6a, popsanou, hřbetem vpřed do mordy, při čemž, pokud je rezným plátnem přepásána, nebude s nosením velká práce. Po odstranění plátна nebude chtít některý pes ke kůži na zemi ležící přivedený, tuto sebrati, což jest zcela vitanou příležitostí k přesvědčení takového svéhlavce o tom, že musí, vyhnutí že není, a že neuposlechnutí rozkazu má jen nepříjemné následky v zápetí. První donucovací prostředek je tlak na pysky, druhý pichlavý obojek.

Nesebere-li pes hned po rozkazu, přitáhneme ho za horní čelist pravou rukou ke kůži, nutíce ho tlakem pysků k zubům, k sebrání kůže. Nepostačí-li tato pomoc brzo, použije se citelně bodlinového obojku, nejdříve mírným přitažením psa ke kůži, potom mírným trhnutím při rozkazu. U kůže králičí to půjde většinou bez použití obojku, ne však u čerstvé kůže kočičí, která je obyčejně kamenem úrazu i pro psa s chutí nosícího, pročež potřebuje být nosení této zvláště bedlivě cvičeno. Je to také základem pro výcvik přinesení srstnaté škodné a hlavně lišky.

Je-li pes i v nosení kočičí kůže jistým, je nutno ho naučiti, aby po každém výstřelu v blízkosti vypáleném rychle downoval nebo šrumoval. Po tom nacvičíme všechna předuvedená cvičení bez šňůry. Jakmile pes některý cvik ledabyle provede, nebo

ihned neuposlechne, cvičí se neprovedené opět na šňůre, až to jde vše jak hodinky.

Mezi tím byl pes přistřelen, Nyní vezme se čerstvě střelený pták, vyhodí hezky vysoko tak, aby padl as 20 kroků od cvičitele na zem, při čemž se vystřelí a přesně toho dbá, aby pes lehl a bezvadně, s hlavou mezi předními běhy k zemi přitisknutou, zůstal ležeti, až do rozkazu „Vpřed“. Doleze-li pes as na krok před ptáka, kde zůstane v poloze dowvn ležeti, couvne cvičitel několik kroků zpět, poručí „Přines!“ a dbá toho, aby pes rychle chopil a správně přinesl i odevzdal. Cvičení toto budiž co možno často opakováno a shledá-li se, že pes jest po ráně a padnutí ptáka k zemi klidný, možno mu bez plazení nechat přinést. Znamenitým utužením apelu je, poručiti mu při tom, je-li as 5 kroků od kořisti vzdálen, rozkazem nebo písknutím, dle toho, jak byl cvičen, aby lehl, což zpočátku u většiny psů je nutno naučiti na šňůre. Po lehnutí ho krátkým hvizdem přivoláme k sobě a teprve novým rozkazem pro ptáka pošleme.

Před takto na polo v přinášení vycvičeným psem, dbáno-li patřičné opatrnosti, možno sestreliti se stromu nějakého většího ptáka a dle předcházejícího návodu, nabyl-li pes po ráně úplného klidu, nechat ho přinést. Byl-li pták pouze postřelen, nebo je druhu, který se brání, nutno nechat psa ležet a ptáka dříve usmrтiti, pak odhoditi a teprvě psa proř poslati. Je-li to druh nebránící se, některý holub nebo hrドlička, chytíme ho a hledíme psa stejným zpùsobem, jako při ptáku mrtvém k přijmutí a nosení navesti, dbáme přísně toho, aby třepajícího se ptáka nezmačkl - nastoupí cvik s rukou - a konečně ptáka necháme se země sebrati. Není-li postřeleného ptáka, nutno tento cvik provésti s domácím holubem.

Vždy musí pes k tomu být naváděn, aby vzal za hřbet kořisti až živé nebo mrtvé. Nikdy nebudiž pes, který po rozka-

zu k přinesení předmět chybně sebral a přináší na cestě ku cvičiteli, jakýmkoli způsobem kárán, nebo mu předmět bez rozkazu nebo nešetrně z mordy odebrán! Za přinesení ať dobré nebo špatné budiž pochválen, což je zvláště u živé zvěře důležito. Psi, kteří byli káráni mezi přinášením, odkládají zvěř před vůdcem, aby ji lépe chopili, při čemž živá často uprchne. Tací „přinášeči na splátky“ zůstanou nespolehlivými pomocníky myslivce.

Aby pes se stal také mimo vykonávání služby myslivecké užitečným pomocníkem svého pána, možno ho nyní naváděti k přinášení všech možných předmětů a to od haléře, přes klíče do penězenek, klobouků, holí atd., až později po dalším cviku, do každého nositelného předmětu, dle výkonnosti jednotlivce, až do váhy 10 kg. Při každém předmětu budiž cvičeno dle návodu při nosení kozlíků. Mnoho předmětů pes vezme na poprvé bezvadně, u některých, obyčejně kovových a skleněných, je potřeba delšího cviku. Přivedl jsem dosud každého psa k tomu, že přinesl všechno žádané, jen jednomu, tříletému, jinak znamenitému přinášeči, a to hlavně liškě, jsem po delší práci odpustil nositi klíče, proti kterým jevil přímo idiosynkrasii. Zvláštní bylo, že láhev od minerální vody s radostí přinesl. Ztratil-li jsem cokoliv, vše rychle přinesl i kapesní nůž, jen úplně kovový předmět nesebral, ale vydával u něho tak dlouho, až jsem se vrátil a sebral ho sám.

Kdo chce psa naučiti, aby přinesl vejce, nechť je nechá zpočátku na tvrdo uvařiti. Při předmětech dlouhých musí byti pes naváděn, aby je uchopil co možno v prostředku. Dobré jest, když pes umí vytáhnouti a přinést zapichnutou hůl, na stanovišti, třeba v lese na kopci zapomenutou. Nerad se tam lovec vrací a uspoří při cvičeném psu nejen značné námahy, ale i hodně času, ano někdy bez psa ani opuštěné stanoviště s holí

by nenašel. Hůl, později sedačku zapíchneme lehce do země, vezmeme oběma rukama tak, aby pes mohl mordou mezi rukama chytiti za prostředek hole, poručíme „Přines“ a jak pes (poněkud nakloněnou) hůl drží, odstoupíme stranou, pobízejíce ho k přinesení. Každý pes velmi brzo pochopí a i důkladně zapíchnutou hůl vyvrátí a přinese. Pozoroval jsem, že to většinu psů bavilo, rádi to konají. Cvičení tato, mající ráz hračky, jsou velice důležitá, a jako bájky uváděná vypravování o psech, zachraňujících pánum svým ztracené portefeuille, jsou dnes událostmi předstížena. Výcvik přinášení ztracených předmětů následuje později. Zatím cvičíme psa s těžkým kozlíkem stejným způsobem jako s lehkým; zpočátku dřevěnými násadci a kotouči opatřeným, u psů s lehkým hmatem a nechutí i bez těchto, tak dlouho, až bezvadně chopí, přinese, sedne a na rozkaz do ruky podá.

Jde-li to dobře s úplně těžkým kozlíkem, vyjmě se, aniž to pes pozoroval, oboustraně jeden dřevěný kotouč a navléknou za to železné. Je-li oboustranně pomalým postupem navléknuto po 3 kotoučích, vymnění se tyto opět za dřevěné a zapnou do kozlíku místo dřevěných, železné násadce. Kozlík takto zatížený bude vážiti přes 3 kg, značné to tíži, kterou dle tohoto způsobu denně cvičený pes hravě zmůže. Při zatížení kozlíku přes 2 kg, doporučuji obští část, za kterou pes chápe, liščí, kočičí, zajecí nebo králičí kůži, a aby se netočila, proraziti několika hřebíčky.

Nyní je čas, naučiti psa skákat přes překážky, což při správném návodu za 1 - 2 dny umí. Skáče-li na rozkaz „Skoč!“ přes umělé překážky, zpočátku as $\frac{3}{4}$ m vysoko a přes metr široké příkopy, hodíme lehký kozlík, pak ptáky a jiné předměty, po delším cviku konečně i kozlík za překážku, poručíme „přines“, a když pes s předmětem k překážce dojde „skoč“. Většina psů úkol tento velmi ráda, ano až s nápadnou ochotou vykoná.

Vypadne-li při přeskoku psu předmět z mordy, přípoutáme psa k řemenu, poručíme „přines“ a „skoč“, nízkou překážku sebou přeskočivše, tak dlouho, až pes pochopí. Cvičením tímto mnohý pes nabude chuti k přinášení a naučí se uchopený předmět správně sebrati a držeti, protože mu jinak při skoku z mordy vyklouzne, začež je, třeba že jen mírným návodem, trestán, a čemuž se proto hledí vynouti.

Pes pečlivě v přinášení přes překážky cvičený neselže v přirodě jako psi v tomto oboru necvičení, nezahodí před zidkou nebo příkopem zvěře, také ji nepustí do příkopu, aby přišel zcela nevině k pánovi, jakoby nebyl ničeho nalezl. Nemůže-li překážku přemoci, snaží se různým způsobem si pomoci, a zajisté upozorní vůdce na nesnáz, s kterou bojuje. Docvičený pes v tomto případu pak pánovi oznámí nalezený předmět, nedá se však tomuto důležitému úkolu přiměti pes, který nebyl cvičen v noseňi přes překážky, v případu tom, že opustil již nesenou věc, kterou z jakékoliv příčiny nedovede dále dopraviti. Psa takto vycvičeného může být použito k honbě na zvěř pernatou a byl-li systematicky cvičen, a veden, možno jej při honech koroptvích v přinášení utvrditi, a to do té míry, že se stane i pes s nechutí dosud přinášející náruživým přinášečem. Tu jest toho dbát, aby nezaskakoval po výstřelu a běžel pro koroptev bez rozkazu, neboť tyto dvě nectnosti svádějí ohaře k mačkání. -

Návod k přinášení zvěře z vody, ponechávám ku konci. Počneme s přinášením zvěře srstnaté. Prvý úkol tohoto oboru byla kůže králičí, opásaná pruhem režného plátna, který odstraníme, jakmile pes dobré přinese. Jde-li to i bez plátna, necháme ostnatým obojkem opatřeného psa na řeménku uvázaného sednouti a podáme mu při rozkazu „přines“, vychladlého divokého nebo malého domácího králíka tak, aby byl nucen chopiti za páteř v půli těla. Vezme-li a drží-li dobře, odebere se králik.

položí na zem tak, aby ležel na boku, rozkáže uvázanému psu „přines“, při čemž psa řídíme k páteři králíka. Chce-li chopiti za krk, obvyklý hmat psa za slabiny nebo pouze za kůži, trhneme obojkem s výstrahou „vari“ a hledíme k tomu, aby pes dobré rozevřenou mordou uchopil v patřičném místě. Přinese-li potom volně, neuvázán, králíka chybně, odebere se tento na „vari pust“, vstrčí psu za rozkazu „přines“ správně do mordy, nechá chvíli držeti, odeběře se, pak se odhadí a nechá vícekrát za sebou přinášet. Za 5 - 6 dnů pes věc pochopí a sbírá za hřbet. Možno-li k počátečním těmto cvičením použiti slabého polního zajice, usnadní bílý spodek jeho, za který pes nesmí vzít, značně rozeznání správného místa, v kterém pes uchopiti má.

Je-li pes vytrenován v přinášení kozlíku do váhy 5 kg, počíná cvik se silným 4 kg zajícem a mrtvou kočkou, stejně jako s králíkem nebo slabým zajíčkem. Nemá-li pes proti škodné nechuti, nosí kočku dříve a lépe než zajíce, protože kůže zaječí podobně jako tchoří, jest volná a tažná, nepřilehá k tělu tak, jako jest tomu u kočky. Postupuje se nyní ve cviku s každým k tomu upotřebitelným úlovkem, při čemž pes denně několikrát musí přinést postupně více zatížený kozlík. Aby prací těch využito bylo co možno i ve prospěch vývinu svalstva, je dobré naučiti psa na rozkaz „Tam“, aby šel as 10 - 15 schodů dolů a na rozkaz „Sem“ vyšel s kozlíkem na schody vzhůru. Vycvičený ohař u mne, není-li honební den, toto cvičení musí provésti s 8 - 10 kg kozlíkem desetkrát za sebou denně. Počítati nemusím, po posledním, někdy po sedmém nebo osmém vystoupení na schody sedne a podává kozlík sám, který mu dle okolnosti odejmu nebo ho dalším rozkazem „Tam“ vybídnou, aby se ještě chvilku procházel. Většina psů dobré cvičených, tyto athletické cviky koná ráda. Denní tyto cviky přispěly značně u mých psů k ztužení kostry a důkladnému vývinu svalstva a jsou znamenitým pro-

středkem, zároveň s rozumně prováděným skákáním přes překážky, k zmírnění měkkosti hřbetu a uvolněných lopatek u psů mladých. S těžkým předmětem není radno nechávat psa na tvrdé půdě často přeskakovat vysoké překážky, trpí tím přední běhy a jich prsty.

Byl-li ohař z jarního vrhu roku předcházejícího pilně cvičen a dodržen uvedený tu postup práce, střídaný s ostatními zástoji cviku, připadnou poslední zde uvedená cvičení do doby koroptví. Aby bylo psu usnadněno nalezení sestřelené zvěře pernaté, a pes vůbec věděl, co od něho rozkazem „Hledej, přines!“ žádáme, odhadíme již při cvičení v přinášení různých ptáků, některého do vysoké trávy, později do keřů nebo vysokého rákosu (bez vody) tak, aby zpočátku 2 - 3 kráte viděl, kam padne, a necháme po rozkazu přinést. Pes naučí se tu postupně používat při přinášení svého nosu k vyhledání kořisti. Ví-li pes, co od něho žádáme, necháme ho šrumovat a odhadíme ptáka tak, aby neviděl kam padl. Najde-li a přinese rychle, počne výcvik v přinášení bez povetu. Důležitý tento výkon ocení každý majitel větších honbiš, neboť počet zvěře po velkých honech dobrými psi nalezený a přinesený, bývá značný a mnohý poraněný kus, který by jinak byl odsouzen k dalšímu utrpení, jest výkonem dobře cvičeného psa osvobozen, což má, nehledě tu k národo hospodářskému stanovisku, velký význam morální. Cvik jest lehký a jednoduchý. Zjedná se nějaký čilý hošik, z nichž mnohý pro naši věc jeví velký zájem a ochotu, dostane ptáka, kterého pes rád nosí, aby ho odhodil do trávy nebo obilí buď k nějakému předem určenému bodláku, hustšímu trsu, keři, stromu nebo jinak znatelnému místu. Hoch se vzdálí a cvičitel jde proti větru se psem k místu, kde pták leží. As 50 kroků od místa pobídne psa „hledej“, aniž by ho upozornil, že má přinést. Pes s dobrým nosem ptáka brzo navětří a běží k němu. Psi zachovají se tu

různě. Některý rychle sebere a už sedí před pánum, aby odvedl, to jsou ochotní přinášeči; jiný rozpačitě stojí, ohlíží se po pánu, věří k ptáku, čekaje na rozkaz „přines“, pamětliv toho, že jen na rozkaz má sebrati. Tu je nutno pomoci, ne však rozkazem; cvičitel se otočí a odchází pryč. Pes většinou odskočí, ale hned se k ptáku vrátí a obyčejně sebrav ho, spěchá za pánum. Nesebere-li, tedy stačí tichý pokyn rukou (bez rozkazu) takový jakým bývá doprovázen rozkaz „přines“. Nepomůže-li ani to, tedy se cvičitel vrací pobízeje svého psa „hledej“, směrem k ptáku. Nevezme-li ani potom, tedy se uváže pes na šňůru, dovede k ptáku, škubnutím na obojku přinutí k sebrání, případně i přitáhnutím mordy za horní čelist, bez rozkazu „přines“. Hoch mezi tím na jiné místo, vždy aniž by pes viděl kam, vyloží jinou kořist, není-li takové, tedy po odbytí prvého cviku téhož ptáka a věc se několikrát opakuje. Provádí-li se cvik tento dle návodu, přinese potom pes, ať k nošení ochotný nebo neochotný, každou nalezenou zvěř, zhaslou a poraněnou, jakož i různé předměty, tyto dle dalších cviků s ním prodělaných. Cviky ty je nutno často s různými ptáky opakovati a později na veškerou i srstnatou zvěř, také v lese, v houštinách, vřesu, malinčí atd. rozšířiti. Důležito jest tato cvičení prodělati se srstnatou škodnou a to i zmrzlou.

Mnohdy sousedé ovarují lišky, a když už musí pravý myslivec travičství v sousedství trpěti, případně za zcela mimořádných poměrů se jím občas sám zabývati, bude mu zajisté příjemno, když věrný druh jeho ošizeného, na kost zmrzlého lišáka nebo kunu z nenadání při obchůzce nebo nahánění přinese, což je vrcholem výsledku cviku v přinášení.

Mezi tím stále jest pes trénován v nošení postupně zatěžkávaného kozlíku, až do váhy 7-10 kg, dle tělesné soustavy a vývinu. Čeká ho těžký a mnohemu psu nechutný úkol, noše-

ní lišky. Většina psů, i těžkou kočku dobré nosících tu selže.

Nyní se přibere k cvikům vycpaná kůže liščí, není-li této, tedy zaječí upravená jak v předu pod 7. popsáno jest. Nošení této pomůcky musí být pilně cvičeno tak dlouho, až pes kůži rychle po rozkazu uchopí, aspoň $\frac{1}{4}$ hodiny nosí a přes $\frac{3}{4}$ m vysokou překážku, aniž by ji vypustil, s ní přesadí. Komu se podaří dostati slabá letní liščata, má práci s nošením lišky spojenou, velmi ulehčenu. Lišče se odhadí, na to poručí psu „přines“, při čemž s uvázaným psem spěcháme k liščeti. Málokterý, i když nosil již kůži dobré, vezme na poprvé. Nechce-li, tedy trhneme obojkem za rozkazu „přines“. Při psu, rádně dle tohoto návodu cvičeném, bývá taková pobídka dostačitelnou. Je-li odpor psův k zápachu liščímu silný, nutno trhnutím obojkem, případně přitáhnutí mordy pravou rukou za mírného tlaku na pysky opakovat, vždy klidně a mírně, za rozkazu „přines“, několikrát za sebou, až pozorujeme ochotu k chopení lišky. Tu nutno všelijak pomoci, buď rychle pod lišku podloženou rukou, nebo podepřením podbradku. Za sebe menší ochotu nutno psa hojně chváliti a laskati. Nikdy necvičme psa do úplného omrzlení, také však nesmíme povoliti, ukázal-li vzdor a nechce ani mordu otevřít. V tom případě se pokračuje ve cviku tak dlouho, až s přestávkami, až pes ukáže ochotu třeba jen v malé míře a vezme lišku pouze za kůži, po čemž rychle cvik ukončíme a lišče do studené místnosti pro druhý den pověsíme. Vezme-li pes ochotně lišče, necháme toto nositi i venku. Odhadíme je někde do brambořistě a poručíme psu, aby přinesl, při čemž se rychle s místa vzdalujeme; pes musí bez průtahu chopiti, přinést a sedě po rozkazu vydati. Na to lišče necháme pomocníkem vyložit a psa pobídnete k hledání.

Přinese-li sám nalezené lišče bez rozkazu, je vyhráno a pes slibuje být znamenitým přinášečem. Při lišce je důležitou věcí,

Cvik s liščetem. Prvé přinesení z přinucení.

Ke str. 28.

Cvik s liščetem. Druhé přinesení dobrovolné.
("Toska v. d. st. Au.")

Ke str. 29. a.

„Toska“ se starým lišákem.

Ke str. 29. c.

,,Rülo - Wanda" přinesl cvrčalu.

Ke str. 29. d

přemoci odpor ohařův proti zápachu liščímu a přinesení zimní 7-9 kg těžké lišky, vrchol to výkonu přinášeče, jest potom již věci výcviku v nosení na 7-10 kg zatěžkaného kozlíku a vycpané kůže liščí. Lišku musí uchopiti pes vždy v půli těla a tak, aby měl páteř v mordě, ne za měkké části. Dlouhá ohánka klame a psi vezmou rádi za slabiny, načež s liškou nemohou z mista. Vezme-li pes špatně, necháme ho sednouti, poručíme, aby pustil a podáme mu lišku tak, aby byl nucen správně chropiti což několikrát opakujeme. Na to lišku položíme na zem zády ke psu obrácenou, stoupneme na břišní stranu, přiložíme levou ruku na kohoutek, pravou na bedra lišky tak, aby pes mohl v správném místě, asi ve spoji hřbetových s bederními obratly uchopiti. Pes brzo pozná, že takto uchopená liška se lépe nese nežli za krk nebo slabiny a naučí se správně nositi. Je-li pes tak dalece vycvičen, že nosí lišku a kozlík do určité váhy, doporučuji vždy přeměnu těchto cvičení v nosení předmětů lehkých, též malých ptáků, aby si uvědomil rozdíl v hmatu při různých věcech. Nechme psa přinést zmačkaný kus hedvábného papíru, při čemž musí být dbáno toho, aby uchopil zlehka, pouze předními zuby, což snadno psa podáním ruky, na to hned výměnou podání papíru za rozkazu „Přines“, „Vari“ naučíme. Dále lze k těmto cvikům dobré použiti bahenních sluk, zvláště křehkých kozlíků, špačků a křepelek. Pes musí vzít tak lehce, že nesmí na ptáku být znát nejmenšího poškození. Vynikající cvičitelové radí, aby nebylo použito drobného ptactva nelovného, a to obvzlaště ne skřivanů, protože prý pes pro ně získá zájem, vystavuje je, což velice ruší, leckterému psu jest již vrozeno a musí mu cvikem být odnaučeno. Svých zkušeností v tom směru nemám, nikdy jsem ptactva podobného nelovil, psi mnou vycvičení přinesli však každé nalezené a to často úplně nepoškozené živé ptáče, aniž by tím byly jich honební výkony nějak utrpěly.

Dvojstřel. Správně nesená sluka a kočka.
(Dcera s matkou)

Ke str. 29. c.

Psi takto cvičení nepoznali, že je možno zvěř načnouti, ano ani mačkat a trhati a stane se jim druhou přirozeností všechno uchopené, k přinesení schopné, svému pánu co nejrychleji odevzdati. Pes se úplně v této ctnosti utvrdí během druhého pole, kde mu pod pečlivým dozorem necháme nositi rozstřelenou zvěř i kusy této, jakož i zapáchající, k účelu tomu delší dobu uschované ptáky a zvěř srstnatou. Psi hravě cvičení a tací, kterým bylo dovoleno v mládí zvěř tahati a nositi, přičemž pozna jí, jak lehce lze ve slabinách zvěř načnouti se nestanou nikdy bezvadnými, spolehlivými přinášeči, nárokům zkušeného myslivce vyhovujícími. Mnozí cvičitelé tvrdí že načinání zvěře jest u psů dědičné. Já myslím, že jest přirozenou vlastností každého psa, jakož je i prohánění zvěře, a že jest věcí řádné výchovy a pečlivého, správného výcviku prou vlastnost obmezit na zadávení, druhou na dosažení a uchvácení zvěře, za kterou pes byl poslan nebo poštíván. Měl jsem z rodu načináčů ohafe a tito, jakož i pod mým dozorem a návodem vycvičená německá ovčáčka ze psů, kteří za živa ovce, kozy a drůbež načinali, stali se spolehlivými a bezvadnými přinášeči každé zvěře, i malých ptáků a to i na velké vzdálenosti.

Jiná necnost však je některé rodině nebo i jednotlivci vlastní. Je to nectnost zahrabování zvěře. Je věcí výchovy a po pečlivém výcviku i dalšího vedení, aby pes této nevyléčitelné chybě nepropadl. Již u štěněte musí toho být dbáno, aby v měkké půdě nehrabal, kosti a kusy žrádla nezanášelo a neschovávalo. Od každého pokušení k podobnému počínání musí být psík uchráněn, později při činu samém dopadený, bez varování citelně potrestán. U psů jevících z mládí náklonnost k hrobaření, musí být při cviku zvláště pečlivě dbáno všech zde daných pokynů, a psi ti musí, později při práci na vlečkách, jmenovitě se škodnou tažených, být ze zákrytu druhou osobou pozorováni, která

by ihned při nejmenším pokusu zakročila, nejlépe ranou silným brokem z rohatinky (praku) vymrštěným, staré to a dobré pomůcky při cviku psů.

Zvláštním je, že mnohý dokonale vycvičený ohař nechá pravou sestřelenou sluku lesní i když ji před tím sám vystavil, ležetí jeden zcela nepovšimnutě, jiný ji jen ovětří. Doporučuji proto při prvé sluce jít se psem k ní, dát rozkaz k přinešení a pak-li, by ji pes hned nesebral, nechat ho sednout, sluku zvednout a po rozkazech nechat několikrát za sebou bráti z ruky. Na to sluku zpočátku odhodit, potom v hustém schovati a nechat na rozkaz několikráté přinést. Druhou sluku pes jistě sebere po navštěvení sám.

Přináší-li pes po rozkazu vše možné, započne se s cvikem v přinášení ztracených, před tím v držení cvičitele se nacházejících předmětů. Rozkaz zní pouze „Ztratil“. Již při cviku v přinášení různých předmětů se doporučuje na cestě odhodit dobré viditelný předmět, odejít se psem as 30 kroků daleko a zůstat zády ku předmětu obrácen státi. Na to se poručí psu, aby před vůdce sedl, načež tento ustoupiv doleva, ukáže pravou rukou zpět a poručí „Ztratil“ - zpočátku k tomu „přines“ dodá a dodatku toho jen tak dlouho používá, až pes porozumí, že na rozkaz „Ztratil“ se má pro něco po cestě vrátiti. Jakmile pes předmět sebere, jde cvičitel rychlým krokem dále, později hned po odeslání psa, a dbá toho, aby pes s přinesenou věcí se vrátil, ihned před něho sedl a po rozkazu vydal do ruky. Je to dobrý cvik k rychlému sebrání a přinesení. Je-li pes v přinášení dobré viditelných předmětů jistým, upustí cvičitel vždy tak, aby pes to nepozoroval, malý předmět, nejlépe rukavici, zpočátku na úzké pěšině, a jde jen 20 kroků daleko, načež psa pro ztracené pošle. Maje již zkušenosť, pes půjde, ač ničeho na cestě ležeti nevidí. Málokdy se stane, že by nešel. Tu ho vezme cvičitel na řemen

a za rozkazu „Ztratil“, ukazuje stále k zemi, pomalu zpět vede a jakmile zjistí, že pes předmět navštříl, ihned ho vypustí a sám spěchá k místu, odkud psa ku přinesení pobízel, kde předmět psu odeběre. Ku dalšímu cviku vyhledá cvičitel místo, kde se dvě cesty v pravém úhlu sbíhají. Jde po jedné tak, aby měl vítr v zádech; as 6 kroků od druhé pustí do své stopy malý předmět, zahne do druhé cesty v pravém úhlu a as po 30 krocích zavolá psa před tím volně pobíhajícího, kterému dá obvyklým způsobem rozkaz „Ztratil“. Pes mající vlohy a náklonnost k stopování,

Obrtlik.

nás v křížovatce dobrým větrem podporován, jistě předmět navštří a přinese. Jiný třeba bude chtít, nenavštřív něčeho, přímým směrem hledati dále. Tomu rozkazem „šrum!“ (down) se zamezí. Cvičitel jde k psu, vezme ho na řemen, jde as 10 kroků zpět a snaží se psa, stále k zemi do stopy mu ukazuje, na pravoú-

helnou odchylku upozorniti a do navštření k předmětu přivést. Cvičení tato musejí být prováděna s nekonečnou trpělivostí a laskavostí, neboť jsou základem pro důležitou práci barvářskou, při které řemen jest pojítkem psa s vůdcem, a řemen tento musí být psu učiněn věcí milou, nesmí jím být pes zrazen, na řemenu škubáno, nebo snad pes jím uhozen. K cvičení na řemenu, musí být pes opatřen měkkým, dosti volným, ze dvou kusů kůže sešitym obojkem, který nezadrhuje. Řemen se zapne do půlkruhu obrtlikem opatřeného a mezi kůže dobře zašitého. Nezapomeň se nikdo a necvič tu psa na bodlinovém obojku! Také použivej řemenu a to obyčejného jen několikrát, než pes pochopí, co má dělat!

Pes, který již z mládí se naučil pomocí nosu vyhledávat svého pána, pozná brzo souvislost ztraceného předmětu se stopami

cvičitele, načež možno pomalu vzdálenosti zvětšovat a bud v lese nebo v nepřehledné krajině cvičiti, při tom předměty často měnit, lehce travou, hlinou nebo listím přikryti i do sněhu zahrábnouti. Zpočátku je dobré použíti předmětu i zvěře, které pes rád nosí a postupovati od lehkého úkolu k těžšimu. Na půdě porostlé a v lesních mlazinách pes lehčejí stopuje než na holém poli nebo silnici. Nejtíže stopuje jak člověka, tak zvěř a to i barvící při úpadu listí, čehož při cvičení na stopách musí být dbáno. Není radno se psem často ve sněhu cvičiti, a nesmí snad být s cvičením tímto při sněhu započato, protože mnohý pes použije více zraku než nosu, což maří účel návodu. Selže-li pes a přijde bez ztraceného zpět, budiž přivolán, mírně mu domluveno a za rozkazu a chvály se s ním cvičitel vrací pomalu po stopách, případně, až k samému předmětu, který pes za vůdcem musí potom donést na místo, odkud byl vyslán. Nikdy nebudiž toto psu sleveno. Od té chvíle, kdy po návodu pes pochopil, co od něho je žádáno, ztrácí se předměty při chůzi proti větru tak, aby pes byl nucen sledovati po větru, držeti se stop vůdcových. Prodlužuje se i doba, po které jest pes odeslán. Úplně se pes zdokonalí v této užitečné práci v noci, kde je pouze na svůj neomylný nos odkázán.

Úkol se činí psu stále těžším. Vůdce přejde lávky, přebrodí potok, přeleze zeď, překříží jednou nebo dvakrát svou stopu, a konečně při odeslání psa rychle odběhne stranou z větru a schová se, ale zpočátku tak, aby psa až přiběhne, mohl dobře pozorovati, neboť leckterý, i když za jiných okolností pána vždy našel, zůstane jaksi zaražený a nesený předmět vypustí, nevidí-li pána před sebou kráčeti. Cvičitel zůstane schován, až ho pes najde. Některý se brzo vzchopí, předmět sebere a pána po stopě hned najde. Jiný na vypuštěný předmět zapomene a přijde bez něho. Tomu se ihned poručí „Šrum, co to?“ a „Ztratil“, jistě

hned přinese a již po druhé nebo po třetí bude věděti, co má dělati. Z některých předmětů, zvláště kovových jako klíčů, nožů, větření, obzvláště za mrazu, rychle vyprchá, kdežto na jiných, ku př. kůži a látkách, dlouho se udrží.

Ztratil jsem jednou, aniž jsem toho pozoroval, vytahovák na 15 cm dlouhém řemínku. Teprve doma mě scházel. Čtvrtý den jsem honil ve slehlé stařině koroptve, když pes několik kroků přede mnou hledající, uhnul stranou do větru, vstrčil hlavu do stařiny a nesl za řemínek zde ztracený vytahovák, kterým jsem v tomto místě předešle spolulovci vytahoval z dvojky prasklou nábojnici. Uvádím tento nepatrný případ proto, abych zdůraznil schopnost a znamenitost psího nosu, poznávajícího po několika dnech kousek tenkého řemínku jako majetek svého pána. U psa správně cvičeného je takřka nemožno něco ztratiti a po cviku i dosti těžko odložiti, protože stále pozoruje, a jen předmět k zemi dopadne, již dle sluchu nebo na viděnou proň běží. Cvičení tato se doporučují k provádění při každé příležitosti a s nejrůznějšími předměty, a to i se psem utvrzeným.

Když roní vysoká parohy, je čas přiučiti psa, aby je sbíral. Pes dle tohoto návodu vycvičený to učiní bez obtíží a přinese později i navěřený srnčí parůžek. Čerstvě shozený paroh se strčí v zahradě do keře, a teprve druhý nebo třetí den, když větření rukou vyprchalo, pobídne se pes k hledání a přinesení. Před tím musí pes být v sebrání a nesení parohu, nejlépe jako ztraceného předmětu, vycvičen.

Někteří psi uchopí předmět, který přinést mají, rychle a skočem ho přinesou. Jiní sbírají pomalu a loudavě přinášejí. Těmto je nutno dáti návod k rychlému přinesení. Cvičitel odhadí as na 10 kroků lehký kozlík, potom každý jiný předmět i zvěř. Se psem, bodlinovým obojkem a delší šňůrou opatřeným, jde k předmětu nebo k zvěři. As na 4 kroky před touto poručí

„Dora“ se shozeným parohem čtrnácteráka.

Ke str. 34.

„Přines“, při tom povolí na $1\frac{1}{2}$ m šňůru a jde bez zastávky dál. Sebral-li pes v té chvíli, než se šňůra natáhne, nechá psa sednouti a odebere předmět za pochvaly. Nesebral-li pes do natažení šňůry, pocítí obojek. Cvičitel se otočí a jedná stejným způsobem, při opětném nevykonání úkolu, ale sesílí škubnutím účinek obojku, načež pes jistě chvatně uchopí. Cvičitel krátí šňůru a zrychluje krok, až pes i v plném běhu cvičitelovu kol předmětu, tento sebere. Na to pošle na dlouhé šňůře psa pro předmět a v okamžiku, kdy pes sebírá, se otočí a spěchá pryč, při čemž obyčejně pes bodliny pocítí, což ho k rychlému sebrání a přinesení pobídne. Kdykoliv pes bez šňůry jeví liknavost v rychlém přinášení, opakuje se cvik tento. Vycvičený pes nesmí při spatření jiné kořisti upustiti nesenou. Dobrým cvikem je vyštreliti, nese-li pes něco a hoditi před něho nějakého ptáka. Skoro každý i utvrzený pes, nebyl-li v tomto cvičen, nesené upustí. Vezme se na šňůru a cvičí tak dlouho uvedeným způsobem, až přinese nejdříve nesenou věc do ruky, pak se pošle pro pohrozenou, a když tuto nese, za výstřelu se mu předhodí prvá atd.

Tím by pes byl v přinášení vycvičen a cvičitel postaven před obtížný úkol, aby nacvičeného správně využil k prospěchu honby a zvěře.

Práce na barvě zvěře nízké.

Pes pečlivě v přinášení vycvičený nabývá národochospodářského významu a vysoké morální ceny teprve tehdy, když je schopen poraněnou, i daleko prchající zvěř v brzku dostihnouti, pánu svému donésti a tak ji jednak před ztrátou a také mnohdy dlouhým, kolikadenním utrpením zachrániti. K tomu je nutno mítí schopné, zdravé, vytrvanlivé a správně zapracované psy. Jestliže cvik v přinášení se dá prováděti jaksi šablonovitě, ač i tu je dbáti růzností povahy jednotlivých psů, musí cvičitel při práci na barvě být obezřetně dbalým zvláštností každého jednotlivce, hleděti si získat jeho úplnou důvěru, a tu tak milou psí přítulnost, ničeho neukvapiti, vše podnikati po zralé úvaze a s nekonečnou trpělivostí.

Dovedu psa přinutiti - ač to nečiním - aby přinesl ježka, nepřinutím ho však nikdy a nemá k tomu ani jiný prostředků, aby honil zajíce nebo vedl po stopě, když nechce. Nedovedl-li psa k této práci málo nakloněného cvičitel zpracovati, zkazil ho a zradil od ruky a řemenu, vyžaduje náprava tolik námahy, že je lépe začít se psem jiným od počátku. Vím z bohaté zkušenosti, že při všech odrůdách, ať anglických nebo německých psů, jsou jednotlivci, kteří vykonají i nejtěžší práci na barvě, ano jsem toho přesvědčení, že k práci lehčí lze přiměti každého psa ze všech plemen, ale z rodů k honbě užívaných, jenže práce s jed-

notlivci je mnohdy tak obtížná a vyžaduje tolik času a příležitosti k honbě, že málo komu je umožněna. Měl jsem pointery, irské settery a foxteriery, kteří konali do dvanácti hodin po nástřelu práci, rovnající se oné zkušeného barváře, za zvěří barvíci. Dnes máme v našich psech, pocházejících z rodin po generace všeobecně používaných, dostatečný výběr schopných pracovníků, a protože příležitosti k honbě stále ubývá, zvěře je čím dál tím méně, musí být vybíráni ti nejschopnější, kterých lze zapracovat. Nebude na škodu chovu, bude-li s těmito vyvolenci rozumně dále pěstováno.

Při koroptvích honech poznal pes poprvé práci za postřelenou zvěří, když hledal odběhlé, křídlované koroptve. Protože tyto se schovají většinou v úkrytu, zanechávají na rostlinstvu hojně větření, což psu vedle stopek, sem tam nějakého pírka a nepatrných krupiček barvy, usnadňuje nalezení koroptví. Pes jemnonosý tu pracuje vždy s hlavou více méně zdviženou, pokud hledá proti větru, což při koroptvím honu jdoucím vždy tímto směrem, a při kterém pes bývá po uprchnutí sestřelené koroptvičky brzo k vyhledání pobídnut, jest pravidlem. Z důvodu toho také většina psů anglických, jen na pernatou zapracovaných, tuto zvěř postřelenou proti větru rychle najde. Jinak to dopadá, vyvstala-li koroptev za zády myslivce, a sestřelena prchla po větru. Zkušení koroptváři ověří místo dopadu a jdou si rychle pro vítr, načež s vysokým nosem koroptev najdou. Mladého psa všeobecného zavedeme však jinak. Na místě dopadu musí šrumovat, pak ho pobízíme ke sledování stopy, kterou při ležení na zemi navětril. Protože proud vzduchový nese větření směrem od psího nosu, je pes nuten skloniti hlavu blízko k zemi, aby zachytí zbytky větření na zemi a rostlinstvu uchycené a tu pes nadaný, přišed snad na krupičku barvy, jistě ji byť jen okamžikem ověří, načež s větší chutí stopičky sleduje. Při tom musí

cvičitel psa občas napomínati, aby práci tu zpočátku konal pomalu, popřípadě ho nechat na chvíli lehnouti, až se uklidní.

K přinesení zhaslé zvěře, kterou pes vyhledává bez sledování stop, zní rozkaz „Hledej, přines“. Kde se jedná o sledování postřelené zvěře pernaté: „Ztratil, přines!“. Do polou záři, nebo není-li pes v prvním poli se nacházející do té doby zapracován úplně na koroptve, do počátku října nechá ho cvičitel vypracovati i postřelené koroptve s vysokým hledáním a dobrým větrem, načež hledí psa, jak výše uvedeno, zavést v přinášení se špatným větrem na stopách. Většina psů koroptvích správně vedených, po výstřelech rozkazu svého pána vyčkávajících, dostojí bez průtahu svému úkolu. Nemůže-li některý pes pochopiti, co od něho cvičitel žádá, počne se s vlečkou. Psu neznámý pomocník, uváže čerstvě střelenou koroptev za stojáček as na metr dlouhý motouz, který připevní na 2 - 3 m dlouhý lískový nebo jiný pružný prut, načež zanechav na počátku vlečky několik pírek z koroptve, tuto po jedné straně, vždy té s které vane vítr, co možno souběžně s chůzí vleče tak, aby koroptev zůstala v stálém styku se zemí nebo spodní částí rostlinstva. Nejlepším místem pro tento cvik je urostlé strniskové jeteliště, protože cvičitel může zrakem stopy vleku sledovati a psa, jde-li správně po vleku, kontrolovat. Psu se protáhne měkkým obojkem as 3 m dlouhý řemínek, který cvičitel za oba konce drží. Pes se přivede k založené vlečce, pobídne: „Ztratil - přines!“, a navětří-li pírka a vlek, jistě po něm potáhne. Cvičitel bedliv toho, aby řemenem netrhl a psa nesrazil, jak sezná, že tento vlečku drží, pustí jeden konec řemínku z ruky, načež pes volně pracuje, až koroptev navětří a přinese. Druhá vlečka se udělá po větru, s pravoúhlou odchylkou as dvacet kroků od založení učiněnou a pes se na řemínu nechá sledovati až k této. Nechá-li odchylku nepovšimnutou a počne blouditi, následuje

rozkaz „šrum“, opatrně se upozorní na změněný směr, a věc se opakuje tak často, až pes i více pravých úhlů v jedné vlečce bez rozpaků vypracuje. Jakmile vypracuje sám odchylku, pustí se nepozorovaně z řemínku. K tažení těchto vleček, později i na holé půdě, může postupně být použito každého lovného ptáka a stává-li se pes příliš náruživým, vran a dravců, vždy však s mirou, a nejeví-li pes proti nim odporu. Vždy musí být toho dbáno, aby na barvě nebyl pes znechucen, docela snad zrazen. Zde při této práci se nachází pes teprve v počátcích, a je důležitо udržet ho při určité chtivosti. S ptačími vlečkami na holé půdě počneme cvičiti i ostatní psy, kteří za postřelenými koroptvemi bez zvláštního návodu pracovali. Pochopil-li pes, co od něho cvičitel žádá, a ukáže-li dostatečný výkon, následuje návod k vlastní práci barvářské, vlečce se zvěří srstnatou.

Ohař, který má být dobrým koroptvářem a vystavovačem, nesmí být touto prací dříve zaměstnáván, pokud neprošel jednou koroptví dobou při hojném a odborném vedení. Kdo má psa pouze pro les, nezáleží mu u něho na pevném vystavování a hledání zvěře zdviženým nosem, může počítí, jak pes se stal jistým přinášečem. Pro myslivce takové doporučuje se německý křepelák, který však bývá pro přinesení lišky mnohdy slabý a drátostrsti ohaři, tito však jen z některých rodů.

K návodu a cviku je potřeba aspoň $2 \frac{1}{2}$ m dlouhého řemenu, a popsaného již měkkého obojku s obrlíkem.

Vlečku táhne psu cizí osoba buď s divokým králíkem nebo slabým zajícem, zpočátku čerstvě střeleným. Zvěř k vlečení upraví se tím způsobem, že pomocník podrží ji za jeden, cvičitel za druhý přední běh, načež do předhrudi několikrát vrazí nůž tak aby zasáhl a rozřízl plice a srdce. Zvěři se upevní na zadní běh, as 2 m dlouhá šňůra, a pomocník odnesе za přední běhy, aby barva nekapala z králíka nebo zajice na místo předem určené, kde ho

položí na zem, vytrhne něco vlny a nakape barvy - naznačiv tím místo nástřelu - pak táhne z tohoto místa zvěř pomocí šňůry se špatným větrem po zemi, vždy po několika krocích ji nadzdvihuje, při čemž značnější množství vykapané barvy učiní vlečku psu lákavější. Vlečku zřídí rovným směrem as 80 - 100 kroků dlouhou, kol předem určených stromů, připevněnými papírky, pomocí napínacích hřebíčků, poznačených. K tomu se nejlépe hodí řídký les, nízkou travou, řidce vřesem nebo borůvčím porostlý a zpočátku doba ranního nebo podvečerního chladu.

Pes jest odložen stranou, aby celou přípravu vlečky pozorovali nemohl. Pomocník položiv, po sejmutí šňůry, použitou zvěř na konci vlečky hřbetem k této obrácenou, odejde v pravém úhlu pod vítr, aspoň 50 kroků daleko, kde se schová. Je zbytečno vykládati jiný kus zvěře než onen, kterým byla vlečka tažena; pes uvedeným způsobem v přinášení cvičený, přinese každou i utahanou zvěř. Pes, který tak neučiní, nemůže být oceněn jako dobrý přnášeč. Cvičitel znamením pomocníka upozorněný, že vlečka jest tažena a on ukrytý, jde pro psa, odeberε mu předmět, u kterého byl odložen a poručí psu pokynem ruky, aby sedl, načež mu do půlkruhu v měkkém obojku zašitém, zapne řemen. Zde je nutno upozorniti, že pes než počne pracovati na barvě, musí být úplně čistě ovoděn, to jest, musí jít uvažaný u levé nohy svého pána bez upomínání za všech okolností tak, aby za vázadlo netáhl, ani vůdce nepředbíhal, ani nezůstával pozadu. To jest předpoklad pro čistou práci na barvě a řemenu. Tiše, jaksi nápadně, připne cvičitel sedícímu psu řemen k obojku, pokynutím ruky dá znamení, aby šel k levé noze a přistoupí k „nástřelu“, při čemž pes stále u nohy cvičitele pomalu jde s sebou, aniž by na poněkud povoleném řemenu táhl. Na samém „nástřelu“ pokynem ruky poručí psu, aby šrumoval tak, aby ležel nosem píď od nástřelu a rozkročiv se přes něho, nechá psa, větřícího barvu i vlnu

„umělý nástřel“ „vysetřiti“, a když zpozoruje, že pes jeví o věc zájem, stoupne na levou stranu psa, pobídne ho tichým hlasem: „Po barvě“ „dá psu vůli“, to jest, povolí as $1 \frac{1}{2}$ m řemene a jde takovým krokem za sledujícím psem, aby řemen byl mírně napnutý, dbá toho, aby pes nedivočil, a sleduje vlečku, pomalu postupoval po této. Chce-li pes přejít v běh, tiše cvičitel poručí „šrum“, postaví se rozkročeně nad psa, po chvíli stoupne na levou jeho stranu, pobídne ho „po barvě“, pó-ma-lú“. Odchylí-li se pes od vlečky, což vůdce pomocí papírků na stromech připravených pozoruje, promluví tiše na psa: „Co to, vari!“ stáhne pomalu, maje psa od sebe na pravo, řemen až k obojku, „odtrhne“ nebo „odtáhne“ psa ke své levé noze, poručí: „Zpět“ a jde obloukem k nástřelu, kde začne znova. Pozoruje-li vůdce, že pes pracuje správně a ne překotně, dá psu více vůle na řemenu, a když se dopracují as na 20 kroků k vlečené zvěři, nechá psa lehnouti, nenápadně vypne řemen a „po barvě, přines“, pobídne ho k další práci, sám spěchaje zpět k nástřelu, kde psu za pochvaly přinesenou zvěř odeberete. Odstoupenutím na levou stranu psa schváleno je jeho počinání, sebráním řemene a odtáhnutím psa k levé noze mu dáno věděti, že bloudí. Jednání toto má důležitost pro další barvářskou práci, u které má být vždy co největší ticho.

Vlečky přímé používá cvičitel vždy jen tak dlouho, pokud pes jeví rozpaky, načež nechá tahnouti vlečku as 50 kroků rovně, potom uhnouti v pravém úhlu as 50 kroků a opět v pravém úhlu dalších 50 kroků. Pes správně vedený s dostatečnými vlohami pro stopaření, naučil se zatím lehnouti do řemenu a pomalu sledovati vlečku. V úchylkách pomocník zanechá něco vlny a více barvy vlečné zvěře a táhne tuto tak, aby měl vítr za sebou. Na konci vlečky zvěř ukryje do trávy, za keř nebo podobně. Vypracuje-li pes správně pravý úhel, nechá ho cvičitel as po 10 krocích za odchylkou lehnouti, odepne a pobídne k přinesení. Nepovšimne-li se

položí na zem, vytrhne něco vlny a nakape barvy - naznačiv tím místo nástřelu - pak táhne z tohoto místa zvěř pomocí šňůry se špatným větrem po zemi, vždy po několika krocích ji nadzdvihuje, při čemž značnější množství vykapané barvy učiní vlečku psu lákavější. Vlečku zřídí rovným směrem as 80 - 100 kroků dlouhou, kol předem určených stromů, připevněnými papírky, pomocí napínacích hřebíčků, poznačených. K tomu se nejlépe hodí řídký les, nízkou travou, řidce vřesem nebo borůvčím porostlý a zpočátku doba ranního nebo podvečerního chladu.

Pes jest odložen stranou, aby celou přípravu vlečky pozorovat nemohl. Pomocník položiv, po sejmutí šňůry, použitou zvěř na konci vlečky hřbetem k této obrácenou, odejde v pravém úhlu pod vítr, aspoň 50 kroků daleko, kde se schová. Je zbytečno vykládati jiný kus zvěře než onen, kterým byla vlečka tažena; pes uvedeným způsobem v přinášení cvičený, přinese každou i utahanou zvěř. Pes, který tak neučiní, nemůže být oceněn jako dobrý přnášeč. Cvičitel znamením pomocníka upozorněný, že vlečka jest tažena a on ukrytý, jde pro psa, odebere mu předmět, u kterého byl odložen a poručí psu pokynem ruky, aby sedl, načež mu do půlkruhu v měkkém obojku zašitém, zapne řemen. Zde je nutno upozorniti, že pes než počne pracovati na barvě, musí být úplně čistě ovoděn, to jest, musí jít uvažaný u levé nohy svého pána bez upomínání za všechn okolnosti tak, aby za vázadlo netáhl, ani vůdce nepředbíhal, ani nezůstával pozadu. To jest předpoklad pro čistou práci na barvě a řemenu. Tiše, jaksi nápadně, připne cvičitel sedícímu psu řemen k obojku, pokynutím ruky dá znamení, aby šel k levé noze a přistoupí k „nástřelu“, při čemž pes stále u nohy cvičitele pomalu jede s sebou, aniž by na poněkud povoleném řemenu táhl. Na samém „nástřelu“ pokynem ruky poručí psu, aby šrumoval tak, aby ležel nosem před nástřelu a rozkročiv se přes něho, nechá psa, větricího barvu i vlnu

„umělý nástřel“ „vyšetřiti“, a když zpozoruje, že pes jeví o věc zájem, stoupne na levou stranu psa, pobídne ho tichým hlasem: „Po barvě“ „dá psu vůli“, to jest, povolí as $1\frac{1}{2}$ m řemene a jde takovým krokem za sledujícím psem, aby řemen byl mírně napnutý, dbá toho, aby pes nedivočil, a sleduje vlečku, pomalu postupoval po této. Chce-li pes přejít v běh, tiše cvičitel poručí „šrum“, postaví se rozkročeně nad psa, po chvíli stoupne na levou jeho stranu, pobídne ho „po barvě“, pómálu“. Odchýlí-li se pes od vlečky, což vůdce pomocí papírků na stromech připevněných pozoruje, promluví tiše na psa: „Co to, vari!“ stáhne pomalu, maje psa od sebe na pravo, řemen až k obojku, „odtrhne“ nebo „odtahne“ psa ke své levé noze, poručí: „Zpět“ a jde obloukem k nástřelu, kde začne znova. Pozoruje-li vůdce, že pes pracuje správně a ne překotně, dá psu více vůle na řemenu, a když se dopracují as na 20 kroků k vlečené zvěři, nechá psa lehnouti, nenápadně vypne řemen a „po barvě, přines“, pobídne ho k další práci, sám spěchaje zpět k nástřelu, kde psu za pochvaly přinesenou zvěř odeberε. Odstoupenutím na levou stranu psa schváleno je jeho počínání, sebráním řemene a odtáhnutím psa k levé noze mu dán věděti, že bloudí. Jednání toto má důležitost pro další barvářskou práci, u které má být vždy co největší ticho.

Vlečky přímé používá cvičitel vždy jen tak dlouho, pokud pes jeví rozpaky, načež nechá tahnouti vlečku as 50 kroků rovně, potom uhnouti v pravém úhlu as 50 kroků a opět v pravém úhlu dalších 50 kroků. Pes správně vedený s dostatečnými vlohami pro stopaření, naučil se zatím lehnouti do řemenu a pomalu sledovati vlečku. V úchylkách pomocník zanechá něco vlny a více barvy vlečné zvěře a táhne tuto tak, aby měl vítr za sebou. Na konci vlečky zvěř ukryje do trávy, za keř nebo podobně, Vypracuje-li pes správně pravý úhel, nechá ho cvičitel as po 10 krocích za odchylkou lehnouti, odepne a pobídne k přinesení. Nepovšimne-li se

odchylky, odtáhne ho cvičitel, zavede k nástřelu, nechá sledovati, před odchylkou lehnouti, tuto vyšetřiti, a pokračuje až k druhé odchylce, před kterou tichým „po barvě, pó-má-lú”, psa upozorní, načež po správné práci psa pustí. Nabyl-li pes na těchto lehkých vlečkách jistoty, čím dříve tím lépe, nechá cvičitel k nástřelu jít psa bez řemene, který má jiný, důležitý účel a zde posloužil jen jako výpomoc, u nástřelu lehnouti, tento vyšetřiti a z místa ho pro zvěř pošle, domluvou ho k pomalému sledování vybízeje.

Pokud pes nepoznal živé, poraněné nízké zvěře srstnaté, bude se leckterý držeti přesně vlečky jako na řemenu; jistě se jí bude držeti pes se slabým nosem. Pes nadaný, jemným čichem obdaréný, jakož i pes, který již měl příležitost za zvěří raněnou pracovati, sleduje vedle vlečky, s nosem více nebo méně zdviženým, mnohdy několik kroků od této vzdálen; má-li dobrý vítr, přeráží úzké kličky a navštíví v zimní době za příznivých okolností někdy zvěř na úžasnu dálku, přímo. Jenom tehdy, když z jakékoliv příčiny mu vlečka, později přirozená stopa, neskýtá dostatek větření, nemá-li příznivého větru, anebo v odchylkách, přistrčí nos k stopě blíže, případně i do ní, aby vyšetřil, sleduje-li dobře. Psi takto si počínající, budou nejen dobrými přinášeči poraněné zvěře, ale i slibnými barváři.

Je nyní důležito, aby pes jednotvárnou prací někdy znechucený, byl občasně přiveden k vypracování zvěře raněné, k honění, štvání a uchvácení této. Sledováním vlečky nabyl pes přesvědčení, že na konci této je vždy kus zvěře. Bylo by chybou, mařící dosavadní námahu, kdyby hned na porvé sledování přirozené stopy zůstalo bez výsledku. Není-li cvičitel sám jistým střelcem, učiní dobře, pozve-li si rádně přistřeleného známého. Někde v podruštkách, nebo pro střelce přehledné mlazině, hledí postřeliti brokem koroptvím na zadek zajíce a zapamatuje si dobře nástřel. Po výstřelu, úplně uklidněného psa přivede k nástřelu,

nechá lehnouti a vyšetřiti, pak několik kroků na řemenu sledovati, a je-li přesvědčen o správnosti, tedy ho na rozkaz „Po barvě, přines“ a upomínce „pó-má-lú“, vypustí, to však jen tehdy, když může předpokládat, že zajíc jest dostatečně raněn, aby v brzku pes vystopoval a uštval, jinak učiní dobře, když zajice druhou ranou zastřeli. Doporučuje se míti s sebou pro každý případ utvrzeného ohaře, který mladým psem učiněné chyby nebo nedostatky téhož, rychle napraví. Divokých králíků není radno k tomuto zavádění použiti, protože poranění zmizí v noře, což psa uvede do omylu, ano může i úplně pokaziti, jako vůbec častá práce mladého, nehotového psa na divoké králíky. Stane se, že některý obyčejně trochu moc přísně v koroptvích vedený pes, se na poprvé neosmělí živého zajice dostatečně pevně zmáčknouti, aby ho mohl sebrati a přinésti. To není nijak na škodu, ani chybou a při druhém nebo třetím zajíci si pes ví jistě rady. Cvičitel přispěchá a pobídne psa „přines“, popřípadě holí klepne zajíce za slechy, aby ho omráčil nebo zabil, načež rychle se vráti k náštřelu, kam pes se zajícem obyčejně zároveň s ním doběhne. Pes schopný brzo pozná, co stopy od náštřelu slibují a pracuje na delších a složitěji tažených vlečkách s lepší chutí i jistým porozuměním. Vlečky se táhnou houštím, přes holiny, vysokým vřesem a borůvčím, příkopy i přes ně, přes úzké pruhy pole, zase do lesa, v listnatém lese, konečně v poli přes oranici, za deště, v zimě pak po sněhu a po zmrzlé holé půdě. Pomocník dovleče zajíce k potoku někde, kde je brod, přejde tento a založí vlečku na proti zakončení, na břehu druhém. Pes, který již při hledání ztracených předmětů podobné překážky v přírodě poznal, brzo pochopí, jak si má počinati. Vždy, kdykoliv selže, použije cvičitel návodu na řemenu, aby chybu psa opravil a na správnou stopu jej uvedl. Proto musí pomocník buď pomocí zalomených větévek,

kousků papírů, rozšlapání trávy i jinak obtížné body ve vlečce poznamenati.

Některý pes po vypracování 20 - 25 vleček, pracuje s plnou jistotou, jiná potřebuje 100 i 200 vleček ano i více, než se stane spolehlivým přinášečem raněné zvěře. Cvičitel tu musí mít vedle trpělivosti i určitých zkušeností, honitbu s dostatkem zvěře k disposici. Vypracování vleček ztěžuje postupně dle prospěchu cvičence tím, že přiloží psa k náštřelu po delší době, kterou prodlouží i na hodiny, že vlečky nechá sledovati za slunečného dne v poledne, vede je přes čerstvé stopy vypichnuté zvěře, vystrelí mezi tím, co pes sleduje, zkrátka nechá psa vypracovávat nejrůznější v přírodě možné případy. Jako při přinášení ztracených předmětů, schová se cvičitel zapracovanému psu, než tento s přinesenou zvěří se vrátí, a když je pes jistý, odejde cvičitel od náštřelu vůbec, nutě tak psa, aby s kořistí v mordč pána po stopách vyhledal. Je-li pes trpělivě, správně zaváděn a z rodu k práci této používaného, počne obzvláště po vypracování několika postřelených zajíců, které po vystopování ušerval, se zálibou na vlečkách pracovati. Nedoporučuji dříve psa nutiti, aby sledoval vlečku srstnaté zvěře škodné, dokud se zálibou nejde po vlečce zajíce nebo králíka. U psa, který není v prvném poli velmi ostrým na kočku nebo lišku, je lépe odložiti vlečky se škodnou do druhého pole, což zachrání mnohého mladíka od těžko napravitelného zrazení z této práce. Podaří-li se psu chytiti a zadáviti kočku, není radno tuto použiti hned k vlečce. Teprve tehdy, jeví-li pes proti škodné takovou nenávist, že se bez zdržení na ni vrhá, je čas k tažení vleček, ale s kočkou čerstvě střelenou. Prvé vlečky se táhnou krátké, proti větru, bez odchylky a pes pracuje na řemenu, až do blízkosti kočky, načež když ji navštří nebo uvidí, je vypuštěn. Později se škodná na konci vlečky uschová, aby ji nebylo viděti a pokračuje se jako při vlečkách

se zajícem nebo králikem. Nejvíce psů se zradí od práce na vlečkách, při vlečení koček a lišek, obzvláště těchto, a musí být pes, i když spolehlivě na rozkaz viditelně položenou lišku přinese, na vleče pečlivě a opatrně zapracován.

Vleček se srstnatou škodnou nutno používat ku cviku opatrně, při tom dbát individuality psa a často musí být zaměněny s vlečkami zvěře užitkové a prací na postřelenou zvěř. Cvičil jsem drsnosrstého psa, který na kočky byl dosti ostrý, ale vlečku kočičí nechtěl pracovat, lezl po ní kus, pak se uchýlil stranou a dělal, jako by vlečku nevěřil. Honil jsem na koroptve, při čemž pes vypíchla řepy kočku, která zahřadovala na švestku. Zuřivě na ni vydával. Na to jsem požádal kamaráda, aby psa odvedl od švestky kus dále. Pes se vzpouzel a stále vydával. Kočku jsem sestřelil, při čemž pes, kterého přítel ještě dráždil, byl přímo zuřivý. Hochovi, který nosil koroptve jsem nařídil, aby hned pomocí vodicího udělal vlečku přes řepoviště za kopec a kočku dobře schoval. Pes ztichl a pokud hocha viděl, byl tich, jak hoch zmizel za vrchem, spustil zase. Když jsem se domníval, že hoch od vlečky je dostatečně vzdálen, přivedl jsem psa na řemínku k náštřelu, který dychtivě ověřil, kus stopoval vlečku a po vypuštění ve chvíli, jak byl při zaječí vlečce naučen, s kocourem přiběhl. Druhý den s tímže kocourem složitě taženou vlečku s chutí vypracoval a stal se brzo jistým přinášečem poraněné zvěře. Jistý pes krátkosrstý, vypracoval každou i s velkou vynálezavostí taženou vlečku zaječí, při vleče se škodnou zatáhl prut mezi běhy, uhnul stranou a nedal se ničím, ani výše popsaným způsobem přiměti k tomu, aby sledoval, ač byl na škodnou „ostrý jako břitva“. Postřelil jsem na přeskoku lišáka na kýtlu, a protože nebyl spolehlivý pes na honu přítomen, vypustil jsem po leči, abych ho nezradil, již před náštřelem mého neochotu, bez nejmenší naděje na výsledek. Pes náštřel navěřil, vzal stopu a ve

chvíli jsme slyšeli psa vydávati, načež jsem mu spěchal do houštiny na pomoc. Přišel mně však na půl cestě se zadáveným lišákem, správně jak se učil neseným, radostně vstříc, a ač i nadále vlečku škodnou, ke které jsem ho během doby přece přiučil, obzvláště nemiloval, přinesl několik postřelených lišek a zadávil mnoho koček, které po stopách brzo ráno a v noci sledoval. Měli výr hlad, stačilo vzít s sebou za pěkného počasí v noci psa toho do pole za město a netrvalo dlouho, byl tu s kočičkou. Jedna má fena teprvě po důkladné práci na vlečkách se škodnou tažených, počala se o škodnou zajímati a stala se docela potřebnou k přinášení veškeré poraněné zvěře, arci až ve třetím poli. Nejlepší fena, kterou jsem měl, a dosud mám, prodělala jen tři vlečky, prvu vraní, druhou liščetem a třetí zaječí, pak vlek (nepobarvenou dráhu) se srncem a pracovala, což by byla as i bez těchto vleček konala, s úžasnou jistotou na stopách přírodních. Z toho vyličení jest patrno, jak různě jsou psi nadání a ochotni ku práci stopařské a jak je prospěšno vyzpovozorovati před a mezi cvičkem schopnosti a náklonnost každého jednotlivce, čímž leckdy polovice práce a námahy pro cvičitele i cvičence se dá ušetřiti.

Pes vlečkami k stopování cvičený, musí být při vykonávání myslivosti obezřetně veden, aby naučené ku prospěchu zvěře a svého pána uplatnil a na přírodních sledech a stopách se zdokonalil. Důležito je, psa nechatи pracovati zpočátku jen za postřelenou zvěří, která daleko již prchati nemůže, a kterou pes brzo dostihne. Nikdy nesmí být pes dokud není utvrzen, za zvěří posílan nebo štván na viděnou. Honí-li vůdce sám, nechá psa, není-li již tento na stanovišti odložen, lehnouti po výstřelu a vyčká, až je úplně uklidněn. Pak ho zavede uvázaného k nástřelu a jedná, jak již uvedeno. Kdyby se stalo, že pes bez zvěře se vrátil, ač vůdce je dobrou ranou jist, vezme psa na řemen a nechá po domluvě sledovat, až pozoruje, že pes stopu

dobře drží, načež ho vypustí, což se i opakuje. Mnohdy pes chybu, obyčejně prchala-li zvěř přes cesty, příkopy, udělanou na poprvé, opraví jsa potom veden na řemenu. Při společných honech jest velké opatrnosti třeba. V lese nesmí pes být, až na určité výjimky k vykonávání honitby, ne však ku cviku psů nálezající, mezi lečí nikdy vypuštěn. Po lečí pak jen se svolením honbuvedoucího. Tu je důležito, aby se cvičitel nedal oblomiti střelcem ukazujícím, mu mnoho vlny na nástřelu, ta je jistě odstřelená a zajíc za horami. Může však uvěřiti známému myslivci poznavšímu nástřel několika bílými vločkami, zcelenými; ty vyrazily broky vniklé do života. Tak zasaženou zvěř uprchlou, má pes přinésti. Je směšné počínání, u nás bohužel velmi často nahonech se vyskytující, když střelec (myslivcem ho nelze nazvat) zastřelí na 20 kroků zajíce, k tomu ještě v sedě a hlučným rozkazem mezi lečí poručí svému psu: „Milord - aporek, kš, kš - kš!“ nechá psem napоловic oškubaného zajíce k sobě přitáhnouti a za dalšího rozkazu „pustíš bestie“, hledí ho z mordy vyrvati. Tací zajíci slouží k tomu, aby se náš pes naučil klidu, a po lečí je seberou honci nebo střelec sám. Při kruhových honech a naháňkách v poli bývá nejvíce psů zkaženo. Stačí tu několikrát dobře vycvičeného, ale ještě neutvrzeného psa, hned po ráně pustiti za zajícem na viděnou a tuhá práce jednoho i půldruhého roku je ztracena; pes musí co nejdříve cvičiteli zpět do ruky - ku korekci. Na velké hony, kde vůdce chce mnoho střeliti, nemá v prvém poli se nacházejícího psa vůbec bráti. Při menších polních honech pak se musí podřídit úplně pravidlům, k výcviku psů nevyhnutelným, a považovati úlovek jen za prostředek ku zdokonalení psa. Na zvěř smí střeliti jen tehdy, zůstal-li pes pozorující zvěř, úplně klidný a tichý. Zastřelená zvěř zůstane nepovšimnuta. Postřelená zvěř se pozoruje kam prchá, při čemž pes musí zůstat zcela klidný.

Zapamatuje se keř, stromek, rozhraní pole nebo jiný význačný předmět, kolem kterého zvěř prchala, a je-li možnost po dotažení leče postřelenou zvěř pronásledovati, přiloží se pes v zapamatovaném místu k stopě, načež je nucen sledovati, použití svého neomylného nosu a nespoléhati se na zrak, který ho může svésti za zvěři zdravou, jinou než na kterou bylo střeleno. Pes tímto způsobem vedený, nepodlehne velké chybě, pískání, kňučení, ano i vydávání, pak neklidu, konečně zaskakování do vázadla, kteréžto nezhojitelné nectnosti učiní psa pro společné hony úplně nepotřebným, zahání zvěř, kazí tak náběh i sousedům a znemožňuje jistý výstrel, ano ohrožuje i okolí následkem stržení výstřelu směrem nepředvídaným.

Tyto nectnosti psů, zaviněné jejich vůdcem, jsou příčinou, proč na újmu správného provozování myslivosti jest při společných honech viděti tak málo psů. Pes, který během několika honů nabyl přesvědčení, že mezi lečí musí zůstat za všech okolností klidný, že práce pro něho není, až po ukončení střelby, stane se velice brzo užitečným a příjemným společníkem svého pána, dovede ho po nabyté zkušenosti sám k místu, kde zajíc broky chytí, a nevšímaje si jiné zvěře, zajíce poraněného vysleduje, je-li poranění dostatečné, uštve a přinese. V sledování a přinášení zvěře se zdokonalí pes nejlépe při provozování polního hledání zajíců samotného cvičitele se psem, při slídění čili křovaření a nahánění v lese. Hledání zajíců v poli jest náležitý způsob provozování myslivosti, neboť tvrzení, že se při honu tom odstřelí všechny nebo většina zaječic, jest pouhou domněnkou a prakse každého přesvědčí o něčem jiném. Co při hledačce je nemyslivecké, je nenasytnost, vybijení zajíců hned v počátku období do posledního, časté polování, při kterém chtivý střelec a nezvedený pes z revíru vypudí mnohého, leckdy ještě na dálku poraněného zajíce. Hledání zajíců se provádí koncem října a během

listopadu tam, kde to poměry dovolují, pokud jsou pole měkká a holá a pečlivě se dbá toho, aby zůstal potřebný stav zajíců chovných nedotknutý. Pro křovaření nebo slídění hodí se nejlépe říjen, kdy tu jsou sluky a pro naháňku se psem pozdní podzim a zima. K naháňce v lese ku konci prvého pole lze použiti pouze vyspělého psa, ale je lépe ponechati práci tuto do pole druhého.

Častá, správně provedená práce na vlečkách přispěje též k utužení apelu, takže cvičitel u psa dobré zapracovaného, který ví, co od něho je žádáno, při selhání nebo zjevném odporu může si mírného donucovacího prostředku ku příkladu lezení po vlečce nebo lehkého úderu psa proutkem, dovoliti. Někdy takovýto nezvyklý trest při zjevném odporu účinkuje neobyčejně. Nikdy nesmí však býti škubáno na řemenu nebo pes řemenem udeřen, a při každém trestu musí vůdce býti jist, že pes pochopil a ví, zač je trestán. Trest má býti přiměřený povaze psa. U některého postačí ostré slovo, jiný snese slabý úder, žádný však v tomto případu bití nebo jiné surovosti. Psa, který jeví nechuť k vlečkám na škodné, je dobré cvičiti v ohraženém prostoru, kde brzo pozná, že uniknouti nemůže. Uteče-li pes při cviku z lesa nebo pole z jakékoliv příčiny pryč, dobré vychovaný vždy domů, má býti ihned domácími lidmi bez domluvy nebo trestu uvázán, cvičitel pro něho dojde a donutí ho bez trestu k vykonání započatého úkolu na řemenu a zakončí potom ihned, aniž by psa více vypustil. Doma ho na hodinu nebo dvě uváže a cvik, při kterém uprchl, s ním teprvě za dva, tři dny opět a to opatrně probere. Tento postup musí býti dodržen, nemá-li pes i bez bití býti zrazen od ruky.

Psi řádně na vlečkách a přirozených stopách poraněné zvěře nízké zapracování, sledují, když poznali po správném návodu stopy raněné zvěře spárnaté, obzvláště oblíbené zvěře srnčí, s jistotou i tyto stopy.

Práce na barvě zvěře srnčí.

Ještě v létech sedmdesátých nesměl se ohař zvěře srnčí dotknouti, tím méně ji štváti a dáviti. Neodpovídalo to správnému provozování myslivosti. Teprve po roce 1880 počali myslivci ohaře, po způsobu barvářů, na stopách raněné zvěře zaváděti a dospěli k takovým výsledkům, že ohař v některých revírech barváře zatlačil, ač ho dnes ještě plně nahraditi nemůže. Protože však stav vysoké zvěře nepříznivou dobou byl ztenčen do té míry, že specialista barvář najde již málokde dostatečného zaměstnání, používají myslivci většinou k práci barvářské psa všeestranného, po celý rok k různé službě upotřebitelného. Jestliže ohař dnes úspěšně v revírech s malým stavem vysoké zastane barváře, je pro revíry se zvěří srnčí přímo nepostrádatelným.

Aby ohař úkolu tomu dostati mohl, musí býti cvičen ve sledování poraněné zvěře srnčí v způsobu, jakým cvičitele o uštvané, vysledované nebo i nalezené zvěři uvědomí. K dosažení poraněné zvěře používáme dnes ohaře na čtverý způsob:

- a) Ohaře jako vodiče na řemenu,
- b) oznamovače,
- c) hlasiče nebo přivolávače,
- d) hlásícího oznamovače.

Sledování barevné stopní dráhy, vedoucí psa pomocí neomylného jeho nosu s určitostí k raněnému, buď ještě živému nebo i zhaslému kusu zvěře, cvičí se pomocí uměle pořízených drah. Nehledě k tomu, že příležitost k sledování přirozených barevných stop bývá dosti vzácná, k výcviku psa rozhodně nepostačující, skýtá umělá dráha veliké výhody, že cvičitel, znaje přesně její běh, může psa kontrolovat a opraviti, jakož i vždy s naprostou určitostí ke kusu se psem se dopracovati, což vnutí ve psa přesvědčení, že na konci dráhy, ku které byl založen, jest vždy kořist. Pes se naučí od počátku vytrvalosti v práci na barvě a postupem cvičení neochabující pilnosti, spojené se snahou i za obtížných okolností stopní dráhu vypracovati ku konci.

K pořízení umělých stopních, zabarvených drah používá se různého náčiní a pomůcek. Poprvé předvedl nadlesní Merrem v červnu 1895 veřejně svůj vynález k cvičení barvářů v lázních Harzburku. Bylo to tak zvané stopní kolo, v jehož loukotích zapuštěny byly čtyři jelení běhy, které při otáčení kola se otíraly o houbu napuštěnou barvou. Nadlesního Merrema možno považovati za vynálezce umělých barevných stopních drah. Před tím bylo používáno drátěného koše nebo i provázkové síťky, obsahující části vývrhu zvěře, věc to zcela pochybená, svádějící psa k sbírání následkem vlečení odtržených a vypadlých součástek vývrhu, pročež oboje bylo zavrženo, jekož i vlečení osrdí motouzem svázaného.

Po způsobu Merremova kola, pořídili později Zeitz i Mühe malá, lehká kola, na která se připevní srnčí běhy. Místo houby je na vidlici před ojí připevněná jednoduchá, hřebíkem proražená pechůvka od čaje nebo kakaa k pojmutí barvy. Za kolo může sloužiti starý ráf od bicyklu nebo kolečko od dětského kočárku, s dřevěnou osou, vidlicí a ostávkem nebo holí místo oje. Dalším

vynálezem byly Dörflovy duté barvářské střevíce k připnutí na nohy, jeden s kohoutkem k vypuštění barvy, druhý s drátěnou sítkou v „podešvu“ (střevíce jsou celé ze dřeva) a dřevěnou klapkou, pod kterou zpočátku dávána část vývrhu. Později sítku i klapku (Haller - Mnichov) nahradily do levého střevíce zapuštěné srnčí spáry (s malým kouskem běhu). Používání střevíců velmi se rozšířilo v domněnce, že psa neruší větření osoby na střevících jdoucí. To je arci omyl, neboť přejemně organizovaný nos psa vnímá i větření osoby na chůdách jdoucí, větření k zemi padlé, jak zkouškami zjištěno bylo, a to hlavně na půdě vegetací kryté. Další vynález učinil V. Herb, sestrojiv dutou hůl barvářskou k naplnění barvou, na jejíž kování se našroubuje část srnčího běhu. Nad kováním má hůl zárezy, kterými pomalu vytéká z dutiny hole barva. Výtok barvy se dá řídit gumovým, přes otvory navlečeným prstencem. Sám, přezkoušev všechny možné přístroje, používám nyní části srnčího běháku, uvázaného k obyčejné holi, spáry srnčí se vždy po otiksnutí několika stop do umělé dráhy, omočí srnčí barvou v úzké, vysoké plechůvce nalité. U nás bylo tohoto způsobu pořízení barevné stopní dráhy poprvé s velmi dobrým úspěchem použito při prvném zkoušení všestranných ohařů, pořádaným v září r. 1922 „Ústředním spolkem pro ochranu honby a chov loveckých psů v Čechách“ v revírech u Plzně. Běhák i barva byly z jelena siky. K pořizování stopních barevných drah musí být vzat běhák čerstvě uloveného kusu.

Odchylně od uvedeného pořizování barevných drah, používají někteří cvičitelé Oberländerova drátěného válce, obsahujícího části osrdí, plíce, srdce a jater zvěře, a ve zvláštní, k válci tomu připojené plechovici, barvu, jejíž výtok se dá šroubovou matkou co do množství lehce řídit. Válec ten je pomocí šňůry po zemi vlečen a zanechává více větření než-li uměle pořízené stopní

dráhy, pročež je dobré použíti ho při psech majících méně vloh nebo chuti k sledování drah.

K zdokonalení a udržení psa na výši schopnosti, považuji za nezbytné pořizování umělých barevných drah pomocí čerstvého srnčího běhu, občas barvou potřísněného. Psy dobře již zapracované možno za účelem cviku při nahodilé příležitosti nechat sledovat stopy na šnůře po zemi tažené, barvou napité houby, nebo barvy stříkané z lahve zátkou uzavřené, která je trubičkou nebo oboustraně uříznutým a pročištěným silným husím brkem protažena. Tohoto způsobu používal náš kynolog Minařík z Pardubic výhradně, a to i při zkušebním hledání.

Barva srnčí nebo jiné zvěře vysoké, musí býtí získána z kusu co nejdříve po zastřelení. Je-li kus vyvrhován doma a má-li být použito barvy po vychladnutí týž den, kdy kus byl uloven, zachytí se do široké mísy z které pomocí nálevky se sleje do láhve nebo přímo do nádoby, k pořizování umělé dráhy použité. Za 2 hodiny postaví se barva z čerstvého kusu s nádobou do studené místnosti nebo do vody; je „vychladlá“ a možno ji použíti. Aby zůstala řídkou, je dobré dátí do neplné láhve několik skleněných kuliček nebo střípků tlustšího skla a as $\frac{1}{4}$ hodiny Lahví třepati. Má-li zůstat barva potřebnou po 2 - 3 dny, musí býtí toho dbáno, aby neobsahovala žádných slitin, obsahu střev a žaludku, přidáno do litrové láhve as 5 gr jemně přáškované kyseliny borové, načež se obsah důkladně protřepe a láhev ve studenu uschová. Byl-li kus vyvrhnut pro vzdálenost od domova venku v revíru, a má-li být barva zachycena, což je vždy s obtížemi spojeno, je dobré pořídit si gumovou skládací nálevku, jak ji popisuje Mérey (Hegendorf) a nositi s sebou láhev k uschování barvy. Při použití náčiní, nutno dohlédnouti, aby barva pravidelně odkapovala.

U barvářských střeviců i hole, bývají výtoky snadno ucpány, čímž dráha se stává k sledování nezpůsobilou, což psu znechutí

práci, ano může ho i na delší dobu zraditi. Proto je výhodno, pořizuje-li dráhu osoba věci znalá. Jaké pomůcky se použije, záleží na schopnostech, také na počáteční chuti, jakou pes umělou dráhu sleduje, jakož i na zkušenostech, které cvičitel s různým náčiním nabude.

Podobně jako při vlečkách, jsou počáteční dráhy krátké, rovné a barvou znatelně potřísňené. Nejvíce větření zanechává Oberländerův drátěný válec, plněný osrdím i barvou. Osrdí se vyjme z kusu, pověší na $\frac{1}{4}$ hodiny k vychladnutí a vloží do kusu zpět, kde zůstane do upotřebení.

Přirodě nejpodobnější barevné stopy k sledování nejtěžší zanechá čerstvý srnčí, v barvě omáčený běhák, zpočátku as po 30 cm, později až po 75 cm, vždy dvakrát, pak pouze jednou otíštěný a nejdříve po každém druhém, potom po několika otisících do barvy namáčený.

Počátkem umělé barevné stopní dráhy je nástrel, t. j. několik kapek barvy a něco srsti, případně i zápora, čerstvým během udělaná, na konci leží střelený kus zvěře srnčí, dopravený vždy na místo tak, aby po cestě se nedotýkal země a barva z něho nekapala.

Pro psa zapracovaného, během klikatě založené dráhy, udělají se 2 - 3 barevná lože, barvou znatelně potřísňená, taktéž se naznačí místa, „kde zvěř postála“, několika kapkami barvy. Barevná dráha musí směrovati vždy jako vlečky, od nástrelu k zvěři, nikdy opačně. Při pohybu ku předu zanechává zvěř dotelem o rostlinstvo větření, skýtající psu možnosti sledování, za sebou. Proto i jen poněkud zkušený pes najde vždy správně směr, kam zvěř táhla nebo prchala, neboť síla větření ve směru pohybu zvěře převládá.

Počáteční cvičení se koná v řídkém lese, po větru, místy s půlvětrem, a zvěř musí být ukryta, aby jí pes nespatřil před navět-

řením. Stopy i barva musí před zvěří končiti, pomocník s náčiním zmizeti z dozoru pod vítr, aby nebyl psem navětřen. Dráha nesmí být nikde přerušena, čímž pes je nucen hledáním na široko pokračování stop nalézti. Lovecký spisovatel, který k přerušení dráhy a novému založení po 10 - 50 krocích radí, zapomněl, že zásadou barvářské práce je sledování zabarvených stop až ku shaslému nebo zalomenému kusu, nikoli hledání a obzvláště ne dohledávání tohoto. Okamžikem, kdy pes nedovede z jakékoliv příčiny sledovati dráhy nebo stopy, ani na řemenu za pomocí vůdce, pokračování těchto nenavětří, přestává práce barvářská, jedině spolehlivě ku kusu vedoucí, nastává hledání a nenajde-li se týž den poraněná zvěř, tedy příští dny dohledávání. Přerušováním dráhy je pes, který má svou celou čichovou schopnost upnouti k stopám a učiti se tyto, za žádných okolností je neopouštěje, sledovati, přímo vybzen ku bloudění a hledání, při čemž lehce zapomene své povinnosti, dá se svěsti větřením náhodou se naskytнувшí jiné zvěře. Jak známo, má mnoho psů i bez návodu k bloudění náklonnost, a pilná práce na zabarvené dráze má psa ve sledování utvrditi do té míry, že za žádných okolností neopustí stopy poraněné zvěře, ku které byl přiložen. Táhne-li poraněná zvěř místy, kde větření se neudrží nebo brzo vyprchá, má myslivec v barvářském řemenu nejlepší pomoc k vypátrání pokračování stop na půdě příznivější. Místa pro sledování nepříznivá jsou v našich revírech celkem vzácná, ano v mnohých honbištích cvičitel ani míst takových nenajde, a chce-li pes v tomto oboru zavést, musí vyhledávat příležitost k tomu u známých. Místa taková jsou širší vody a močály a návod k překonání těchto překážek usnadní práce se psem k barvářskému řemenu připnutým.

Než-li počne cvičitel zaváděti psa ve způsob, kterým ho má k zvěři dovésti nebo přivolati, musí se rozhodnouti, zda chce

vycvičiti pouhého vodiče na řemenu, hlasiče, tichého nebo hlásícího oznamovače. Jako o cvik v přinášení, tak i o způsob zajištění zvěře byl, jest a bude veden tuhý spor, většinou založený na různých schopnostech jak cvičitele, tak psa a rozmanitostí revírů, pro které má být pes použit, a který odpůrcům jednoho nebo druhého způsobu není znám, pročež za nevýhodný, nebo i nemožný považován.

Nejvíce, obzvláště při zkoušení psů, bývá ceněn hlasič, což se vysvětuje malebností výjevu. Vycvičení psa na hlasiče nebo vydávače jest nejobtížnější a účelným pouze u psů nadaných od přírody silným, lehce vyvolatelným hlasem. Pes, nemající od přírody náklonnosti k hlášení, přísnými, mnohdy i krutými tresty k vydávání vycvičený, selže v přírodě brzo, po těžké štvanici pravidelně, po vyčerpání temperamentu vždy. Následky mohou být zlé, jsou to načínání zvěře a zrazení od ruky i řemenu. Hlasiče nebo přivolávače lze použít jen v rozsáhlých revírech, aby pes navýšval kus za hranici, nepřivolal nepovolaného, který by ho mohl usmrtil, jak se často již stalo. Revíry pro hlasiče musí být na rovině, bez roklí a rozsáhlých houštin. A i tu při velkém sněhovém závěsu nebo větru nastanou případy, které myslivce uvedou do trapného stavu, neboť vycvičený hlasič nesmí kus za žádných podmínek opustiti, ač se stanou případy, že sice pes pánoval pobízení k hlášení po větru slyší, ale pán proti větru nic o přivolávání psa. Případy tyto bývají sice u myslivců vyspělých, tedy i dobrých střelců, používajících moderních, zvěři přizpůsobených zbraní kulových dosti vzácné, poněvadž však myslivců těchto jest mizivé procento, nutno se o tom zmíiniti a mohou se konečně i jim přihoditi.

Oznamovače považuje většina myslivců za nejvýhodnějšího pro naše poměry. Největší spor jest veden o vodiče na řemenu. Jedni tvrdí, že je k dosažení poraněné dosud žijící zvěře

neschopný, kdežto jiní dokazují pravý opak, a sice, že dobrý vodič rozluští i nejtěžší případy, u kterých psi volně sledující, dále nemohou. Zajímavé je, že k přívržencům práce na řemenu náleží snad nejlepší dnes žijící myslivec barvářský, který se svými ohaři, ač byli a jsou vycvičeni buď jako hlasiči nebo oznamovači, s mnoha set sledování různé vysoké zvěře, nejobtížnější případy rozluštil vždy se psem na řemenu. Obsáhlá zkušenost známých myslivců a vlastní má prakse mne přesvědčily o správnosti tohoto způsobu sledování zvěře, při které vůdce pracuje společně se psem. Tam, kde se jedná o sledování druhý den po nástřelu, nebo o pokračování nedokončené práce dne předešlého počaté, což poslední při srnčí zvěří se zřídka přihodí, je jedinou záchrannou řemen. Jsou známy případy, kde ku př. ohař na třikrát k zabarvené stopě jelena přiložený, tohoto i po 36hodinné době od nástřelu počítaje, stavěl, že mohl býti konečně dostřelen.

Je proto důležito psa na řemenu důkladně zapracovati, pročež počínám s návodem k této práci.

Vodič na řemenu.

Vodič starých myslivců, těžký, dlouze zavěšený pes, sloužící uvázaný na silném provazu k zištění nejen stop, ale pomocí těchto i k stání zdravé zvěře vysoké, zmizel úplně. Krev jeho přešla, počínajíc polovici 16. století pomalu v barváře. Dnes používá se názvu „vodič“ pro psy na řemenu zvěř raněnou sledující. Práce psa na řemenu jest základem a velmi často i jediným východiskem sledovaček za zvěří raněnou. Považuji zavedení psa a řádný výcvik téhož ve sledování na řemenu za nevyhnutelné. Aby pes k řemenu přilnul, musí cvičitel před i při cviku jednat s ním laskavě, hleděti mu sledování usnadnit dostatkem barvy v umělé dráze, nepracovati s ním nikdy do omrzení, netahati, neškubati a netrestati ho řemenem ani jinak, býti mu při obtížných místech nápomocen, jeviti zájem o stopy a celou práci, což na psa neobyčejně příznivě působí a k píli ho pobádá.

Pes, opatřený již popsaným nesdrhovacím obojkem, jest připnut k barvářskému řemenu 6 až 7 m dlouhému, as 2 cm širokému, na jednom konci přeskou na druhém okem zakončenému.

Cvičitel přivede psa klidně po levé jeho straně jdoucího na krok k „nástřelu“, nechá ho lehnouti, stoupne rozkročeně přes něho, drží pravou rukou řemen zkrátka a ukazuje, jsa ku předu nakloněn, levou rukou k naznačenému nástřelu, pobízí psa

Krátkosrstý ohař jako vodič na řemenu u nástřelu.
(„Dora Litomyšl“)

Ke str. 59. a

,Dora" dovedla k smuci.

Ke str. 59. b

„ukaž“. Pes na nízkou zvěř již zapracovaný bude se snažiti, zalehnut do řemene, sledovati. Přidržením psa za řemen, podvlečený pod hruď mezi běhy, jak obrázek znázorňuje, tomu cvičitel zabrání, hladě ho, při tom pomalu jej od nástřelu na krok zpět odtahuje, načež opět, obyčejně již chtivého psa s rozkazem „ukaž“, k nástřelu pouští, nechávaje tímto způsobem psem nástřel „vyšetřiti“ a barvu nebo odstřelky psem navětřené, si ukázati. Zpočátku, aby psa nesrážel po druhém vyšetření poručiv „po barvě“, nechá ho as na 2 m povoleném řemenu odkročiv před tím k levé straně psa, sledovati, čili „dá mu vůli“, a dbá toho, aby bez chvatu na napjetém řemenu sledoval. Na cvičební, zřetelně pořízené dráze, bude bloudění výjimkou. Kdyby však nastalo, tedy cvičitel pomalu stáhne řemen až k obojku, „odtrhne“ nebo „odtáhne“ psa k své levé noze, jako u chybnej sledované vlečky, poručí „zpět“ a obloukem nad větrem jde zpět k nástřelu, kde psa opět přiloží, načež před místem v kterém počal bloudit, vybízí psa „ukaž“, pomáhaje mu při tom vypátrati střík barvy. Když pes se u barvy nosem poněkud pozdrží, barvu „ukáže“, dá mu vůli na řemenu tak dalece, že po vypracování as pěti krátkých znatelných drah, sleduje pes na pěti metrech řemenu, kteroužto délku možno považovati za přiměřenou pro práci přírodní.

Dopracuje-li cvičitel se psem ke kusu předložené zvěře a pes tuto navěří, seznav po několika sledováních účel cviku, počne býti chtivým. Tu jej cvičitel krotí, zkrátil řemen, nechá psa lehnouti a teprv po uklidnění k zvěři dotáhnouti. Pes smí zvěř jen krátce ověřiti. Nesmí ani barvu olizovati, ani se pokoušeti o dávení, nesmí se jinak než krátce nosem zvěře dotknouti, tuto ověřiti, načež jej cvičitel několik kroků od zvěře odloží, kus sebere a odnese stranou. Pokud pes jest pod přímým dozorem cvičitele, používá se kusu vyvrženého, bez veškerého opatření,

a po vypracování několik drah, zůstane pes v dosahu kusu delší dobu, arci vždy pozorovaný, odložen. Pes s dobrým apelem jest v brzku tímto jednoduchým počínáním tak utvrzen, že se kusu ani po odchodu cvičitele nedotkne. Když je pes v sledování jistým i na drahách dlouhých, klikatě tažených a s chutí pracuje na rozkaz „ukazuje“ náštřel a lože, nechá cvičitel pořídit dráhu barvou čerstvou, ještě „teplou“, za účelem vycvičení psa v „odvedení od stopy“ nebo „odnesení“ „Odvedení“ (nezaměnit s „odtrhnutím“ nebo „odtáhnutím“) se děje tím způsobem, že psa po hlavě hlazeného pravou rukou cvičitel od stopy k levé své straně odstrkuje, řemen sbalí a tiše se k „náštřelu“ vrací. „Odnesení“ je starý zvyk, při bývalém hanoveránském loveckém dvoře používaný, když psa pohladiv ho, myslivec levou rukou přes hřbet položenou pod předními běhy podebere, předešek psův nadzvedne a psa zpět otočí, na sebraném řemenu ho odváděje. Je to znamení pro psa, že dobře vedl, a že po chvíli bude v místě, kde byl odebrán nebo odnesen, opět dále sledovati. Místo se označí zlomkem, větévkou to listnatou nebo jehličnatou, úlomkem ve směru dráhy a spodní, nápadnější stranou vzhůru, ve stopy položeným. Na „teplou“ barvou potřísněnou stopu přiloží se pes as po čtvrt hodině. Sleduje obyčejně lépe, než na předchozích drahách. Již „náštřel“ náruživěji vyšetruje a počne hbitě táhnouti. Snahou cvičitele musí být, udržeti psa v klidu. Nechá psa sledovati as 50 kroků, ukázat si barvu, založí místo to a psa odnese, nejlépe nad vítr. Vyčká as $\frac{3}{4}$ hodiny, načež nechá u zlomku vyšetřiti a ukázati, dá psu vůli a dopracuje až ke kusu. Brzo pes pozná rozdíl mezi odtržením a odnesením. Přiložený pak po odnesení pracuje s velkou chutí, jak jsem u svých psů často zjistil.

Mladší cvičitelové tu budou potřebovat vysvětlení, jaký účel počínání to má. Protože knížka tato pojednává o cviku psů,

a není učebnicí ušlechtilé myslivosti, musím přes důležitost této látky přejít stručným vysvětlením. Je pravidlem vyšetřiti náštřel za účelem zjištění znamení, která vedle značení zvěře různými střelami zasažené, jsou myslivci vodítkem, zda má poraněný kus ihned sledovati nebo vyčkat ochuravění. Mnohdy přímo na náštřelu potřebných znamení nenajde, ano bez pomoci dle našeho návodu vycvičeného psa, ani tohoto náštřelu nevypátrá, a tu je nutno malou část stop poraněné zvěře psem nechat sledovati a vyšetřovat, až do odhadu, za jakou dobu se k dalšímu jednání odhodlá. To spadá však již do vykonávání myslivosti a ne cviku psů. Musí proto být cvičitel psů, zavádějící je v přírodě na zvěř poraněnou, zkušeným myslivcem a jistým střelcem. Pravidlem tu je, že táhne-li pes chybně, musí být odtrhnut či odtáhnut, pracuje-li správně, sledování další z jakékoliv příčiny však není žádoucí, je odveden nebo odnesen. mnohý myslivec navádí psa k tomu teprve při sledování zvěře raněné a má-li dostatek přiležitosti, není třeba, obzvláště psům chytrým, z rodin k barvářské práci používaných, zřizovati zvláštní dráhy. Cvičení tato se opakují za každého počasí v různých porostech, přes pole atd., jako při vlečkách.

Poslední návod na řemenu směřuje k tomu, pomocí psu nalézt pokračování přerušené dráhy v místech, přes která zvěř nezanechá takového větření, aby po delší době nos psa je vnímal. Jsou to širší vody a močály. Sleduje-li pes v krátké době zvěř po přeplavání nebo přebrodění, najde i na hluboké, arci tiché vodě, dostatek větření. Po delší době nebo ve vodě tekoucí, nemá pes žádného přidržení, a tu je k zjištění pokračování pobarvených stop nejjistější pomůckou řemen i u psů jindy volně sledujících. Za účelem cviku vyhledá cvičitel lesní rybník, nebo aspoň rybník poblíž lesa, nechá pořídit as 200 m dlouhou dráhu přes hráz až k vodě, náčiní opatrně, aby barva neodkapovala, přenést na

protější hráz. Je-li loďka s veslařem na rybníku, možno nechatí pomocníka převézt, pak loďku ukliditi.

Na řekách se dráha svede k vodě poblíž mostu nebo jiného přechodu. Na druhé hrázi nebo břehu od vody jde dráha dále. Dovede-li pes cvičitele až k vodě, odnese tento psa, obejde rybník nebo přejde na druhý břeh řeky, kde dá psu as na 2 m vůli, postupuje proti větru a pobízí psa „ukaž“. Zpočátku je dobře pokračování dráhy naznačiti zřetelně barvou. Správně zaváděný pes vždy pokračování navštří, počne vyšetřovati a ukáže barvu, načež za pochvaly ke kusu dopracuje. Při sledování poraněného kusu „odnese“ cvičitel v tomto případu psa jen krok dále, a pobízeje ho „ukaž“, obchází rybník do kola, na řece přejde nejdříve kus protějšího břehu dolů po proudu. Neukáže-li pes pokračování, obejde celý rybník a pátrá, případně nechá při opravdovém sledování poraněné zvěře, volně psa prohledati rákos a trávu v krajích i rybníku, u řeky se vrátí na břeh původní, kde stopy u vody zmizely, a nechá psa dolů, nahoru kus břehu přezkoumati, protože raněný kus mnohdy, pozbyvaje síly, vrací se zpět a vystoupí z vody několik kroků od vstupu do ní. Pes takto zapracovaný na řemenu, s chutí sledující, má základ i pro ostatní tři způsoby zajištění zvěře.

Aby mohl s prospěchem úkol svůj jako vodič, hlasič a oznamovač dokončiti, musí pes k výkonům těmto použitý, dovést živou, raněnou zvěř strhnouti a zadáviti. Pes má uchopiti srnčí zvěř za ohryzek, strhnouti k zemi a zadáviti. Některý pes tak učiní bez návodu, většina psů však se ostýchá zpočátku srnčí zvěř napadnouti a strhnouti. Je to asi následek předběžných cviků, nedovolujících psu, aby se předložené zvěře dotekl. Příležitost k tomuto návodu nebývá tak častou, jak by se dalo mysliti.

Srnčí není zajíc, na kterého střelí myslivec z brokovnice, kde může druhou ranou nedostatek prvé napraviti. Zvěři srnčí, jako

každé zvěři spárovité, patří kule a zajisté se nenajde pravodatný lovec, který by zúmyslně posadil zvěři kuli tak, aby jen poranil, neboť druhý výstrel tu bývá zřídka možný a mladý učeník špatnou zárukou dobrého výsledku.

A jako při zjištění pokračování ztracené, pobarvené dráhy, i tu je nejlepším východiskem pes na řemenu. Opět je to důležitá práce na řemenu, která dává psu nejspíše za přispění vůdce příležitost, raněnou zvěř strhnouti a dátiti. Bylo by nelovecké, poštvat v cviku se nacházejícího hlasiče nebo oznamovače za raněnou zvěři srnčí, aniž by bylo známo, zda ji dovede strhnouti a zadáviti. Štve ji buď do vyčerpání a vyhoní do dálky, nebo ji strhne obyčejným hmatem necvičených psů za kýtlu, kterou za živa rozerve, na měkkostřelenou zvěř, které výhoz z výstřelu visí po zlomení pak jistě načne. Po výstřelu na zasaženou srnčí zvěř, nechá cvičitel ležeti psa tam, kde po ráně ulehla a jde opatrni k náštřelu za účelem zjištění, jak zvěř kuli chytla. Vídli-li kus ležeti opodál, a je přesvědčen že není pouze pérován, jest buď zhaslý nebo těžce raněný. Není-li, tedy usoudí podle značení a znamení na náštřelu nalezených, jaké poranění je a učiní si úsudek jak brzo počne se psem sledovati. Při kusu zhaslému, opodál náštřelu zlomeném, vrátí se pro psa, připne ho k řemenu a vede as po čtvrt hodině k náštřelu, který nechá vyšetřiti pak ke kusu vysledovati, kde psa odloží a kus na cestu vynese. Není-li kus dosud zhaslý a jeví známky života, nebo jest raněn tak, že jest mu odňat pohyb z místa, kus vztyčuje předek, snaže zvednouti se, poštve po vyšetření náštřelu cvičitel psa se řemenu vypuštěného na kus. Většina ohařů má nectnost, že chytí od zadu za kýtlu, některý se vůbec nechce srnčího dotknouti a jen málokterý hned napoprvé chytí za ohryzek, nejlepší to hmat, který srnčí od útrap rychle osvobodí. Psa, který chytá za kýtlu, chopí cvičitel za obojek, odtrhne, zavede ku předu k zvěře poručí „chytni“, psu

to známý rozkaz při dávení škodné, ukazuje při tom na pohybli-
vý srnčí požerák. Brzo pes, zvláště ostrý, pochopí.

Srnčí, které se již nemůže zvednouti jest dobrým cvičným objektem pro psa, který není odhodlán, srnčí chytit. Cvičitel se snaží přidržev vyčerpaný kus, nebo ještě příliš života schopný, vražením zavazáku do komory ochromiv, přiměti psa k chycení kusu za ohryzek. Mnohý pes dává již i života schopný kus, jakmile má druhou příležitost, jiný teprve při pátém, šestém kusu. Dokud nedává pes jistě, nesmí být za prchajícím poraněným kusem poštíván. Toto, na první pohled surově vypadající zavádění, které žádný myslivec neprodlužuje, naopak s největším uspíšením hledí zakončiti, jest nevyhnutelnou a v uvážení co zvěře dobře vycvičený pes od těžkých útrap a zničení zachrání, zajisté odpustitelnou. Vždyť i v přírodě sami pytláčící psi nebo silnější škodná zadává mnohý kus zvěře, načínajíc ho ještě za živa. Nenajde-li cvičitel nástřelu, vrátí se pro psa, kterého připne k řemenu, doveze v místa kam na zvěř střelil, nechá vyšetřiti a ukázati, případně kus sledovati, až zjistí, jak as kus jest raněn, načež psa odneset, aby dle nalezených znamení určil dobu, po které bude v sledování pokračováno.

Než počne dále sledovati prchlý kus, jest dobré vyčkat nejméně půl hodiny, aby vymizelo vrchní větření zvěře, svádějící psa k povrchní práci, při které rád bloudívá a přechází na zvěř zdravou. Pes jest potom nucen, upnouti celou svou pozornost k stopám a znamením, což jedině zaručuje jistý výsledek. Již u nástřelu poznal pes, že se jedná o něco zajímavějšího než strojenou dráhu, a dle toho také živěji pracuje, při čemž cvičitel musí zachovati nejen ledový klid, ale i naprosté ticho. Počne-li divočiti, sebere cvičitel řemen na krátko, táhlým „sssst“ poručí psu, aby lehl (což arci musí být již v přípravě nacvičeno) pohladí ho, šepcem mu domlouvá a je-li uklidněn, tichým „po barvě“,

poručí dále sledovati, při klidu, dávaje vůli pomalu i na celý řemen. Bude se tu jednat většinou ještě o kus úprku schopný, který však následkem poranění drží a při tichém sledování k sobě dosti blízko dojít nechá.

Během sledování ukáže pes barevné lože, což je dobrým znamením a napomíná k opatrnému postupu. Obyčejně po krátkém sledování se raněný kus vylomí z druhého lože a „sssst”, lehnout - po chvilce dopracuje cvičitel se psem k tomuto loži, nechá krátce vyšetřiti a při prvních štvanicích rozkazem „chytni”, poštve vypuštěného psa za zvěří. Za nedlouho slyšet zavýknutí a vydávání čili hraní, někdy krátce na to nárek strženého kusu a nastane ticho. Cvičitel spěchá za štvanicu a brzo stojí nad kusem, u kterého leží jeho cvičenec. Dává-li ještě, rychle kus zarazí a psa odloží. Pes zůstane u kusu ležeti, cvičitel odejde a s 200 kroků a písknutím přivolá psa k sobě, připne k řemenu, na kterém se nechá psa pochvaluje, za rozhovoru „ukaž srnečka”, ke kusu dovésti, což ihned ještě jednou opakuje.

Tímto způsobem se odehrá většina sledovaček a vycvičený pes, který podobně tři až čtyři za přispění zkušeného vůdce dokončil, je plně platným barvářem, který vykoná svou úlohu i za obtížných okolností.

Nepotřebuje-li pes již pomoci vůdcovy při stržení a zadávení kusu, vypne tento mezi sledováním, je-li odhodlán k štvanici, psa tiše, bez rozkazu a nechá mu plnou vůli. Pes má hráti i za srstnatou zvěří nízkou, ač mnohý tak nečiní, jsa jako mladík násilně od štvání zajíců odnaučován. Psi, kterým v zimě z jara nebylo prohánění zajíců trpěno, zůstanou při tom němí. Pes podobný se nestane nikdy psem všeestranným, nárokům myslivce plně vyhovujícím. Mnohý pes honící tiše zvěř nízkou, však za poraněným srnčím vydává a to jest nejen výhodné, ale pro barváře věcí nezbytnou. Stane se, že sledován a štván je kus leh-

čeji raněný, kterého pes teprvě po delší štvanici strhne a zadáví. Tu dle vydávání pozná vůdce směr štvanice a zalomiv zřetelně místo, odkud vypustil psa, spěchá směrem tím, aby psa písknutím přivábil a ochotně se nabízejícího k řemenu připnul, nechávaje se ke kusu dovésti.

Po několika úspěšných sledovačkách, chytrý pes nevyčká odpískání a spěchá sám pánu svému vstříc, který mu potřebuje jen přiučiti, aby vyskakováním nebo nabídnutím hlavy k připnutí řemene naznačil, že u kusu byl, načež má oznamovače hotového. Je to arci oznamovač pracující většinou pod dozorem svého vůdce, ale zato barvář, který rozluští nejobtížnější případy i druhý, třetí den po náštřelu zvěře, a který umožní vůdci lec který lehčejí poraněný kus, tiše vysledovaný buď v loži nebo po vylomení dostřeliti. To má velký význam, obzvláště při malých revírech, kde z různých důvodů není sledování v sousedství možné.

Oznamovač.

Mnohý myslivec považuje za obtíž, nebo není z různých příčin, také i útvaru svého honbiště schopen následovati psa na řemenu sledujícího přes a skrz všechny překážky, kudy raněná zvěř táhla. Takový lovec bude hleděti opatřiti si oznamovače volně pracujícího, nebo hlašiče čili přivolávače. S návodem se započne, jakmile pes je dobrým přinášečem. Již při výchově musí tomuto býti vykázáno určité místo, kam po rozkazu „na místo”, spěchá, aby se tu uložilo. Později se místo to, naznačené nějakou podložkou, mění a pes se rozkazem „na místo”, kam zvláště po odbytém cvičení vypuštěn spěchá, posílá. Počne-li cvik oznamovače, položí se před podložku vycpaná srnčí kůže se srstí, čili „srnčina”, pes se uváže k dlouhé šňůre a poručí se mu „na místo - ukaž srnečka”. Při tom se pes kol kůže dovede k místu a dovolí se mu, aby srnčinu ověřil a seznámil se s tímto novým předmětem, načež se nechá za kůži lehnouti. Vůdce odstoupí zpět a na celou délku šňůry písknutím psa přivolá k sobě. To se opakuje, doma na různých místech, až pes na rozkaz „na místo - ukaž srnečka”, ihned uposlechne, i bez šňůry na místo doběhne, lehne a na písknutí se k cvičiteli vrátí. Na to počne cvik v lese, kde pomocník kůži pro psa viditelně položí. Cvičitel přivede psa as na 20 kroků ke kůži, dá rozkaz, dbá toho, aby pes u srnčiny lehl a na hvizd ihned k cvičiteli přiběhl,

načež ho pomocí nějaké lahůdky k vyskakování proti zdvižené ruce pobízí. Může ho také naučiti, aby vzal za kraj kabátu nebo za rukáv, což u psa spolehlivě nosícího jest snadné, neboť na rozkaz „přines“, chopí všechno. Některý pes se lehce naučí kňučeti i vydávati, neobdrží-li hned lahůdku, kterou ho cvičitel dráždí. Častým opakováním se takový pes za rozkazu „hrej“, naučí vydávati, což je velmi výhodné.

Tímto skákáním - uchopením kabátu nebo kňučením a vydáváním má pes pánovi „oznámiti“, že našel. Někteří cvičitelé počali k oznamování používat t. zv. „přívěsku“, kusu to kůže zavřené psu na obojek tak dlouze, že ji může mordou uchopiti a přinést, jako znamení, když kus vysledoval. Je to způsob, jakým sanitní psi oznamují, že našli člověka. Pro práci na barvě jsem pomůcky této, dle mého náhledu při sledování v lese psu vadící, nezkusil.

Vzdálenost se prodlužuje, místo mění a rozkaz zkrátí na „ukaž srnečka“. Výměnou za písknutí, nejdříve na 20 kroků, pak stále vzdáleněji se psu, jak k srnčině dojde a lehne, kyne rukou, aby šel oznamit. Konečně, opět na 20 kroků se pošle pes se šňůrou k srnčině, načež ho cvičitel, jak ulehne, ihned bez rozkazu a pokynu k sobě přitáhne. To nutno tak dlouho opakovati, až pes ihned po doběhnutí k srnčině se k cvičiteli bez vybízení vráti.

Oznamuje-li pes k spokojenosti a bez vybídnutí, vyloží se srnčina as 100 kroků daleko, nejlépe pod svah, aby ji pes dobrě viděl, načež ho cvičitel vybídne k oznámení. Jak pes odskočí, ihned cvičitel spěchá pryč, vzdaluje se směrem od kůže, při čemž však pozoruje psa, zda až ke kůži doběhl, čehož musí být vždy přísně dbáno. Jak pes kůži opustí, slyšitelně, ale slabě obvyklým způsobem na psa píská, stále se při tom vzdaluje, což psa nevidícího pána na místě, kde ho opustil, pobádá k rychlému provedení úkolu. Když pes k cvičiteli doběhne a oznámí,

rozkáže mu tento „ukaž srnečka”, a když odskočí as 20 kroků daleko, přivolá ho zpět, nebo ho nechá lehnouti, jda rychle směrem, kam pes odskakuje, což opakuje tak dlouho, až zároveň se psem k srnčině dojde. U některého psa bude nutno, zpočátku k vedení a vrácení se k vůdci zpět, použití šňůry.

Jest to celkem cvičení snadné, a při správném návodu psem lehce chápáné. Pokud pes nepracuje spolehlivě na řemenu, nenaučil se srnčí strhnouti a zadáviti, nemá ho býti použito k volnému sledování za zvěří jen poraněnou, o které není cvičitel přesvědčen, že leží zhaslá tak blízko, aby skoro zároveň se psem přišel k zvěři na vzdálenost, kde ho může pozorovati. Naskytne-li se taková příležitost, nebo zůstane-li kus v ráně, vyšle po rozkazu psa, aby oznámil. Ke kusu v ráně zhaslému dojde tak daleko, až ho pes navštíví nebo spatří. Pak poručí „ukaž srnečka“.

Kdyby pes po doběhnutí ke kusu chtěl tento olizovati, nebo jinak se u něho zdržovati, což pes se měl již při práci na řemenu odnaučiti, odvolá ho cvičitel, odloží, jde ke kusu, kterému na kulovou ránu, světla a větrník, kterážto místa pes nejraději olizuje, nasype jemně tlučený pepř. Je-li kus střelen na měkko a má-li vyraženou část výhozu (střeva) na povrch, tedy cvičitel kousek vyřízne, naplní tlučeným pepřem a položí na ránu, načež vráтив se k psu poručí, aby oznámil. Dopřeje mu času, aby kus olizoval, případně upravený výhoz spolknul. Postačí obyčejně jedno, nejvýše dvě vytrestání psa tímto způsobem, aby se zhaslé zvěře nedotýkal.

Ke kusu, který odskočil od náštřelu a opodál leží, nechá psa několik kroků na řemenu sledovati, načež ho vypustí a hledí se včas dostati tak blízko, aby mohl pozorovati. Potom jedná, jak již uvedeno. Aby pes měl častější příležitost cvičiti se v oznamování, nechá se kus nějakým pomocníkem do porostu, zpočát-

ku řídkého, přehledného, později do houštiny po zemi odvléci. As po půl hodině pes musí oznamovati. Čas přiložení psa od vleku a vzdálenost se zvětšují. Psi po vleku zvěře srnčí - výstřelní stranou po zemi tažené - velice rádi sledují a vlek se dá rychle provésti, což zapracování oznamovače, hlasiče i hlásícího oznamovače velmi usnadní.

K udržení psa ve cviku, je nutno občas mu zřídit umělou dráhu. Vyložená zvěř, z které byla vzata barva, musí být zašita a naříznutá místa, rána, světla a větrník pepřem posypány. Pes uvedeným způsobem vycvičený, má prokazovati loveckou službu, která ho se stanoviska lidskosti staví nad spolehlivou práci vodiče na řemenu, a pro kterou i hlasič a hlásící oznamovač je více ceněn. Je to - ač to zní paradoxně - služba samaritánská, kterou pes rychlým vysledováním a zadávením raněného, dosud žijícího kusu vykoná. Aby úkolu svému dostatí mohl, musí být, jak již podotknuto, vycvičen ve sledování zvěře a rychlém, jistém zadávání této. Aby i po zadávání rychle oznamoval, je dobré použít již při cviku na řemenu příležitosti, kde vůdce přijde k sesláblému kusu, který pes dobré již dáví. Tu mezi tím, co pes jest dávením zaměstnán, vůdce rychle spěchá směrem k nástrelu, a kdyby pes brzo nepřiběhl oznámit, ho odvolá, nechávaje se hned vésti ke kusu zpět. Toto rychlé vzdalování je u správně cvičeného se svým pánum takřka srostlého psa, nejlepším prostředkem, pobídnouti ho k rychlým výkonům. Oznamovače, hlasiče i hlásícího oznamovače dobře připravené, možno založiti k nástrelu dříve než vodiče na řemenu, a jakmile cvičitel shledá, že správně sleduje, vypustí ho a vydává-li pes při sledování nebo štvaní, hledí zpočátku ve směru tom se štvanicí přiblížiti, aby mohl psu býti nápomocen. Mizí-li štvanice v dálce, tu opět jest velice cennou vlastností, hráje-li pes za zvěří. Cvičitel zůstane státi na nástrelu, čekaje na výsledek,

který u psa s trpělivostí a správně vedeného bývá dobrý. Vrátí-li se pes a jeví rozpaky místo oznamování, vezme ho cvičitel na řemen a nezbude, než použít psa za vodiče, aby se zjistilo, jaká překážka zabránila psu svůj úkol dokončiti, nebo zda se nechá během sledování zjistit, že kus není tak raněn, aby ho pes mohl uštvati.

Vrátí-li se pes od zvěře a oznámí, pobízí ho cvičitel „ukaž srnečka“, a jde směrem, kam pes vede. Je dobré, když cvičitel již při základním cviku psa, který se mu vzdálí s očí uvykne, aby se na slabý, táhlý polohvizd, v kterém proznívá „vsssst“, na dohled přiblížil a na pokyn ruky oznamoval dále. Dovede-li pes takto k prvému srnci, jistě obdrží vedle pochvaly nějaké dobré sousto, což na psa který není zvyklý, za každý malicherný „aportek“ býti krmén, velice dobře a trvale působí. Častým cvikem jest pes v tomto výkonu brzo utvrzen.

Hlasič či přivolávač.

Kdo se chce podrobiti nesnadné práci, vycvičiti hlasiče, vyžadující mnohdy více času, než celý výcvik psa, musí míti k dispozici dostatek odstřelu zvěře a hledět si opatřiti štěně z rodiny hlasičů, které je nadáno silným, lehce vyvolatelným hlasem, které rádo vydává. Psi ti obyčejně za zvěří radostně hrají. Nejlépe by se k tomu hodili psi, kteří stále kňučí, vrní a za každé vhodné i nevhodné příležitosti vydávají. Takového nepříjemného soudruha si však myslivec za pomocníka nevybere. Nejlépe tedy, když volí psíka z rodiny hlasičů a počne s výchovou i výcvikem již v 10. týdnu věku psa.

Žádný dosud známý písemný návod není tak dokonalý, aby při různosti psích vloh a povah podle něho mohl spolehlivě někdo hlasiče vycvičiti, vždy k tomu musí být zkušenosti s různými psy v praksi získané, a tak jako hodnota výkonu zůstává problematickou, jsou i známé zaučovací methody dosud hodnoty pochybné.

Mnohdy bývá nezkušenými tvrzeno, že jejich pes hlásí bez cviku. Tak daleko chov všeestranných psů dosud nedospěl, aby se rodili hlasiči s jistotou s jakou se rodí vystavovači. Psík z rodiny hlasičů bývá sice slibnější, než z rodin k tomu nevedených, že se však z něho stane hlasič, jisto není. Hraní za zvěří bývá mu často vrozeno a proto nevydaří-li se na hlasiče, je slibným oznamovačem, takže zklamání není tak velké.

Psi, o kterých nezkušení tvrdí, že hlásí bez cviku, jsou tak zvaní stavěči. V případech těch se jedná o zvěř, třeba i založenou, ale vždy živou. Psi zvěř dosud živou z různé příčiny obskakující, na ni dorážející a při tom hlasitě hrající, jmenujeme tedy dnes „stavěči“, výraz to, kterého dříve bylo používáno obecně pro ohaře, protože stál před zvěří, „stavil“, kterýžto výkon dnes označujeme jako „vystavování“.

Stavěčem je skoro každý srdnatější pes, který buď proto, že si na zvěř tak dalece netroufá, aby ji strhl a zadávil, nebo ke zvěři dobře nemůže, zvěř je silnější než on, přes to však má dosti odvahy a náruživosti na ni dorážeti, případně ji i občasně chytiti, tak že se mu tato „postaví“ a hledí se brániti. Při tom každý pes vydává i na zvěř zalomenou a to bývá zaměňováno s hlášením nebo přivoláváním. Výkon tento jest přirozenou vlastností psa a bývá praksí do té míry zdokonalen, že jest důležitým prostředkem k rychlému dosažení mnohdy lehce poraněné zvěře.

Zde považuji za nutné opravitti tvrzení, že srnčí zvěř se velkému psu nikdy nepostaví. Z vlastní zkušenosti vím, že i silní srnci slabě poranění se postaví rychlému, ostrému ohaři, dohoní-li je a snaží se o strhnutí, které se mu z různých příčin, obyčejně vlastní únavy nebo hbitostí bránícího se srnce nepodaří. Dostřelil jsem jich několik před svými ohaři. Upozorňuji tu ještě na jednu důležitou věc u mladého, nezkušeného psa.

Nejsou to silní srnci, kteří by byli pro mladého psa nebezpečni do té míry, jako staré, zkušené srny. Na ty není radno nezkušeného ohaře poštvat, ti ho vyplatí, jsou-li dosud při síle, tak důkladně, že nebude tak hned na srnčí dorážeti. Srnec se brání obyčejně pouze v útoku, stará srna však, jsouc v úzkých, útočí sama, při čemž přední běhy jsou zlou zbraní.

Návody k výchově a výcviku ohaře na hlasici jsou tak různé, že si přímo odporuji. Jedni jsou pro výchovu od štěněte, zpočát-

ku mírným, více hravým způsobem, jiní pro výcvik přísný, pomocí bodlinového obojku a obšitého řetízku. Nalézti pravou cestu pro svého cvičence podaří se jen velmi zkušenému, povah psů a různých, těmto přiměřených praktik znalému cvičiteli. Učiní proto každý lépe, když počne s výchovou od štěněte způsobem mírným, bez násilných prostředků, kterými bývá v rukou nezkušených mnoho psů do té míry zkaženo, že se stanou k honbě vůbec nepotřebnými.

Prvou snahou cvičitele je, naučiti psa na rozkaz vydávati, potom pouze na pokyn. Použije-li se při tom hned zpočátku vycpané srnčiny, je pro výkon tento lhostejno.

Již štěně 10 neděl staré možno pomalu zaučovati. Když se vyskákalo a má chuť k žrádlu, zavolá ho osoba, která psům obyčejně krmení podává na místo k tomu určené, postaví známou mísku na zem a jak štěně prvé sousto vzalo, hned mísku zvedne a draždí ho, zvedajíc mísku vzhůru a opět ji dávajíc dolů, vybízí psa rozkazem „hrej“, ke kňučení, později vydávání. Psi k vydávání naklonění, zvláště když obvyklé krmě obdrželi, později než obyčejně, brzo několikrát vydají, nebo zpočátku jen zakňučí, načež se jim míška ihend na zem postaví. U některého psíka lehce vydávajícího postačí, když jej dráždí cvičitel kouskem rohlíku nebo masa, vždy za rozkazu „hrej“. Dle schopnosti a chutí žáka k vydávání, po 2 až 3 měsících psík, jak míšku nebo sousto spatří, hned vydává na pouhý pokyn rukou, načež míška nebo sousto se položí na místo, aby je pes viděl, kam však dosáhnouti nemůže. Odvede se za obojek dál a pobídne „ukaž - hrej“. Obyčejně přiskočí blíže a u lákadla vydává. Ne-li, tedy se povede k místu a obvyklým pokynem k hraní vybízí, což nutno opakovati tak dlouho, až pes z jedné místnosti vběhne do jiné, kde o lákadlo ví a vydává, přivolávaje cvičitele, kterého nevidí. Ten musí rychle přijít a psa odměnit. Pomalým postupem se

naučí pes chápati, proč vlastně hraje, a hraje-li vytrvale, že se pán dostaví, aby ho odměnil. Cvičitel musí využít svých i svého žáka schopností, býti zpočátku s málem spokojen a postupovati neukvapeně, chápavosti psa přiměřeně.

Při tomto cviku je důležito dbátí toho, aby se pes od místa, kde vydává nevzdálil a uvykl si hned zpočátku soustřediti celou svou pozornost k předmětu, který má hlásiti. Dospěl-li pes tak daleko, že vytrvale u předmětu vydává, aniž by musel, býti často rozkazem nebo pokynem k tomu pobízen, má ho cvičitel tak připraveného, že může výkon od něho, kdyby nebyl právě při chuti a selhával, mírným použitím bodlinového obojku nebo uvázáním u místa, kde měl vydávati tak, aby nemohl lehnouti do doby jedné hodiny, vynutiti, čehož nebudiž nikdy zneužíváno a jen při zřejmé neochotě použito. Každé nevhodné nebo surové použití tohoto prostředku může psa pro výkon hlášení zraditi.

Cvičitel konečně naučí psa, aby vydával bez lákadla na pouhý rozkaz nebo pokyn, zprvu rukou, později pozvednutím hlavy vzhůru psu daný. Vydávali pes hned na dané mu znamení, i bez lákadla a na různých místech, též venku, seznámí ho cvičitel se srnčinou, vyloží tuto na místo stejně jako u oznamovače, poručí „ukaž srnečka - hrej!“ Cvičitel se snaží z blízkosti psa co možno k hlasitému vydávání přiměti. Hlásí-li pes dobře, i na znamení pozvednutím hlavy mu dané, jde cvičitel k němu, pohladí ho, zvedne srnčinu, nechá psa sednouti nebo lehnouti a kůži odnesе, načež psu dá nějakou lahůdku. Příště vyloží kůži na místo vzdálenější v jiné místnosti, pošle psa k ní, aby hlásil, a jak pes počne vydávati, přivře cvičitel dvěře, aby ho pes neviděl. Tu pes obyčejně umlkne, načež cvičitel rozkáže, aniž by se ukázal „hrej“. Je-li pes poněkud zapracován, počne cvičení s kůží v lese. Zpočátku se posílá pes na vzdálenost několika kroků ke kůži a cvičitel stojí poblíž, aby ho pes viděl, udíleje mu vždy,

kdykoliv by hned, jak ke kůži doběhne, nehlásil rozkaz slovem i pokynem. Na to po odeslání psa cvičitel se schová, případně poodejde dál, aby ho pes neviděl. Tu některý se od kůže vzdálí, aby cvičitele vyhledal. Rozkazem „Co to - ukaž srnečka - hrej“, pošle ho cvičitel k srnčině. Kdyby ihned neuposlechl, nebo opětovně po schování cvičitele přiběhl, musí na rozkaz „vpřed!“, k srnčině dolézti, při čemž není radno ho trestati. Po dolezení ke kůži rozkáže cvičitel psu, aby hlásil a během několika dnů se sám postupně vzdaluje od kůže dál, až se opět uschová. Zde je nutna velká trpělivost, obzvláště u některého psa, který má v sobě vlastnost oznamovače do jisté míry vrozenou. Snahou každého dobré vedeného psa jest, přinést kořist svému pánu, nebo tohoto ke kořisti přivésti. Jest proto velmi důležito psa od zvěře nebo u zvěře nezraditi nějakým nepředloženým činem nebo trestem. Většina psů nezkažených, když najde zvěř, kterou přinést nemůže, má snahu pána k ní dovésti, i když k tomu cvičení nejsou. Avšak pes, který byl nesprávným nebo hrubým způsobem cvičen, nejen že rád zvěř zapře, on zapře i barvu, a nelze ho k sledování barvy přiměti. Z důvodu toho jest pevný výcvik hlasiče velmi těžký a může ho použíti pouze cvičitel zkušen u psa tvrdší povahy.

Psíky, které jsem po nabytých zkušenostech s různými metodami předuvedeným způsobem na hlasiče nevycvičil, cvičil jsem dále na tiché nebo hlásící oznamovače. Nehodí se obyčejně ani pro výcvik pevný, velmi pracný a choulostivý. Obdrží-li cvičitel psa k devíti měsícům starého, jak obyčejně k výcviku bývá dáván, musí zkusit, jak ho nejlehčejí k vydávání vydraždí. Některý hraje, když zvenčí někdo cizí klepe na dvéře. Cvičitel ho pobízí „hrej, hrej“, a po vydávání ho odmění nějakým dobrým soustem. Jiný nenávidí zase tlucení paličkou v hmoždíři, hru na housle nebo klavír, citeru nebo jiný hudební nástroj. Známý jest

též způsob jíti kol psa u boudy uvázaného, nebo za plotem v psinci se nacházejícího s ručnicí na vycházku a nevšimnouti si ho. Počne jistě výti a vydávati, načež se cvičitel vrací a pobízí ho „hrej!“. Kdyby přestal hráti, tedy jde opět dále, vypustí a vezme psa s sebou teprve tehdy, když na pobídku „hrej“, vydává. Je-li v psinci jiný pes, kterého cvičitel před očima cvičence bere na vycházku s sebou, je účinek tohoto prostředku rychlejší.

Chce-li někdo psa, u kterého popsané způsoby cviku nejeví výsledku, přece vycvičiti na hlasiče, nezbývá než použíti známé methody, kterou si přivlastňuje jako svůj vynález pod bodem 9. Karel Rehfuss (Oberländer). Podotýkám, že vyvázání psa a škubání na obojku, bylo u nás již před 30 lety k tomutéž účelu používáno, jakož i tak zvané „rohatinky“, dnes pod jménem prak nabízené, k trestání psa při neposlušnosti.

Methodu tuto s výsledkem může použíti, jak jsem již upozornil, zkušený cvičitel nadaný neobyčejnou znalostí povah psů a nezdolnou trpělivostí. Ten si psa k tomu vhodného vybere. Ze zkušenosti své i jiných, při psech sestárlých cvičitelů, vím, že více psů bývá tímto cvikem zkaženo, než řádně vycvičeno. Není snad ani tak vinou způsobu tohoto výcviku, jako jeho obtížnosti, že mává tak často nezdar v zápětí. Já pak ze své zkušenosti dodávám, že pro většinu našich revírů je hlasič, vlastně jen z ideálního stanoviska pěknou věcí, ne právě nejúčelnější. Jednu výhodu společnou s hlásícím oznamovačem má, to jest, že tam, kde za tmy, arciže v doslechu pracoval, usnadní vypátrání zvěře svému vůdci. Dobrý oznamovač v takovém případu toho i druhý den za světla dovede.

Zásady pevného výcviku hlasiče dle Oberländera podávám v překladu.

K výcviku na hlasiče mají být vybíráni pouze psi, kteří vytrvale za zvěří srstnatou, hlavně zajíci, vydávají. Psi němě honící se k tomu nehodí a námaha s nimi je zcela zbytečná. Psi, který vytrvale při honění zvěře hraje, nechá cvičitel vyštvat kočku na strom. Pes nadaný i bez pobízení stavě se na kmen, bude hlasičem na kočku dorážet. Čím zuřivěji a vytrvanlivěji to činí, tím lépe, při čemž má být zjištěno, nemá-li stálé vydávání nepříznivý vliv na tělesní stav psův. Mnohý pes, nejen že brzo ochraptí, ale i jiné obtíže se dostaví, jako bolení hlavy a podobné. Mnohý pes po vydávání seslábne tak, že sotva jde, lehne a celý udýchaný potřebuje delší doby k zotavení. Dobré vlohy prokáže pes, když po delším dorážení na kočku do pole uvede, hned zase vydávaje štve zajíce. Zjistí-li se, že pes za různých příležitostí s chutí a vytrvale vydává, počne se se systematickým výcvikem hlasiče dle možnosti před domácím výcvikem, v sedmém až osmém měsíci stáří psa. Pes musí na hlasiče být za všech okolností pevným způsobem cvičen, to znamená, že jest nutno, aby si postupně uvědomil, že beztak jeho náklonnosti přiměřené hlášení není ponecháno jeho dobré vůli a rozmaru, ale že za určitých okolností jest jeho povinností vytrvale hlásiti tak, jako že přinucením do něho bylo vpraveno, že po namáhavé štvanici musí věrně pánu svému přinéstí těžkého, zimního zajíce. Na to Oberländer zavrhuje jako úplně bezcenný výcvik psa na hlasiče způsobem mírným, ale povídá:

Při použití násilného prostředku k vyvolání hlášení je nutná největší opatrnost, nemá-li být přirozená a bezpodmínečně k hlášení nutná náklonnost vydávání udušena a vyvolá u psa strach i odpor proti tomuto výkonu. Jistým hlasičem se pes stane jen tehdy, když cvikem chuti k hlášení přibývá, nikoli však ubývá. Jest nutno psa již v šestém až sedmém měsíci věku začít cvičit, protože právě v mladistvém věku dojem předložené zvěře

srnčí nebo vysoké, též jen i vycpané kůže, psu se v paměti vštípí tak, že při spatření ihned hlásí, což právě od hlasiče se žádá.

Kdyby však tento výkon měl hned zpočátku být bodlinovým obojkem vynucen, nastala by u psa proti tomuto cviku nechut. Proto v prvních měsících cvičitel provozuje cvik polohravě, aniž by se donucovacího prostředku vzdal.

V místnosti k cvičení používané, připevní se kůží obšity řetízek ku stropu tak, aby pes mohl státi a seděti, ne však lehnouti. Pes musí míti tolik vůle, aby mohl několik kroků přecházeti, aniž by se do řetízku zamotal. Lehce přenosná zástěna as 2 m dlouhá a taktéž vysoká, postaví se as 10 kroků od psa.

Vycpaná srnčina hned od počátku cvičení má být položena před psa tak, aby se jí nemohl dotknouti. Pes má ponenáhlu považovati kůži za bod, na který se soustřeďuje cvikem jeho výkon. Nechatí hlásit psa bez zvěře nebo kůže nemá smyslu a činí psa při chápání účele, proč vlastně má vydávati nejistým. Vždy před vycházkou do revíru a každým pádem v loveckém obleku, za přívětivé domluvy má cvičitel opatřený dvěma až třema kousky čerstvého, syrového masa, vzítí psa do místnosti. Větření masa dráždí psa, který musí být úplně lačný, tedy hladový, aby kroužil kol pána. V papíru zabalené maso cvičitel schová do kapsy, zavede psa k řetízku, který zapne na nezadrhovací kruh koženého obojku. Na to mu cvičitel přidrží kus masa před nosem, při tom, maje ruku směrem ke psu stále natázenou, couvá k zástěně, pobízeje psa: „hrej, hrej”. Cvičitel vstoupí za zástěnu, a bez přestání pobízí psa rozkazem i rukou s masem, aby hrál. Pes beztak již rozčilený, nezvyklým způsobem připoutaný, kde jest mu možno do dálky skákat, aniž by se řetízku dotýkal, jest k vydávání nakloněn. Toho musí cvičitel využíti a psa štváním z počátečného kňučení a skučení k vydávání vydráždit, načež ihned cvičitel z úkrytu vyjde a psa sous-

tem masa odmění, při tom ho chválí a hladí, vždy za stejných slov rozkazu a pochvaly.

Stejné cvičení se hned opakuje, a jak pes vydá, obdrží sousto, načež za pochvaly ho cvičitel vede do pole, kde ho nechá štváti zajíce. Pes pochvalou, masem a příležitostí ku štvaní zajíců odměněný, zajisté, brzo pochopí rozkaz „hrej“, a přičiní se, aby získal odměny mu za uposlechnutí kynoucí. Pes si uvykne vydávat hned zpočátku, když pána nevidí, což je velkou předností oproti jiným methodám. Rozkaz „hrej“, se uděluje psu stále řidčeji, též kynutí kouskem masa ustává. Pes často zmlkne, čekaje na obyčejnou pobídku. Konečně se mu věc stane zdlouhavou, počne kňučeti, pak vydávati. Ihned obdrží kus masa. Požadavek, aby pes po přestávce sám počal bez vybízení hlásiti, jest při pozdější praksi nejvýš důležitý. Pes brzo pozná, že jak počne trvale hráti, přivolá pána, obdrží šťavnatý kus masa a je od řetězu odvázán. To jest onen výkon, který později v praksi od hlasice požadujeme. Cit povinnosti, který psa k vysledovanému a strženému kusu zvěře srnčí váže a přání, aby pána přivolal, aby ho od zvěře odvedl, jest tím, co ho nutí k hlášení. Celý tento cvik jest pro cvičitele i psa v prvních týdnech před domácím výcvikem pouhou hračkou, vyžadující málo práce a času. Jak hladový pes zpozoruje, že se dá u srnčí kůže lehce získati kus masa, spěchá ke dveřím místnosti radostnými skoky. Po několika týdnech má cvičitel radost, že na rozkaz „hrej“, pes plným hlasem vydává. Týden od týdnu se doba hlášení prodlužuje, až pes v 9. měsíci nepřetržitě po několik minut vydává.

Při tomto předběžném cviku nesmí pes býti nikdy trestán, ani ostrými slovy. Zpozoruje-li cvičitel, že pes z tvrdohlavosti nebo nechuti nechce poslechnouti - samozřejmě se psi nemocní necvičí, ti se ponechají v klidu - zavře místnost na klíč a jedná jako by se chystal na vycházku do revíru, nechávaje psa na řetězu

uvázaného. Po čtvrt hodině obnoví pokus. Zůstane-li i to bez výsledku, navrátí se po půl, později po jedné, dvou i třech hodinách. Těchto trestů se smí použít tehdy, je-li si pes po 2-3 měsících vědom toho, že má u kůže hlásiti. Věcí cvičitele je, toto dobrovolné hlášení pomalu a nepozorovaně hledět ze psa pevným cvikem vynutiti. Pes musí to, co zpočátku dělal dobrovolně, během 2-3 měsíců považovati za svou povinnost. V tom obsaženo jest tajemství umění, psy vycvičiti na hlasiče a čím opatrnejší, chladně, rozvážně a diplomaticky si při tom myslivec počíná, tím více zaslouží jména cvičitele.

Škubat se psem na bodlinovém obojku a týrati ho dovede každý hloupý chlap, výsledku docílí však jen vypočítavý rozum, který dovede potlačiti náruživost. A nebezpečí rozčiliti se při cviku hlasiče, je stálé. Při nastalém domácím výcviku psa, mizí chuť k vydávání, obzvláště byl-li některý výkon poněkud násilně na psu vynucen. Přes to se nesmí cvičitel rozčiliti a pozoruje-li tvrdohlavost, tedy psa na hodinu, dvě i více vyváže. Případ, aby pes při opětovaných pokusech neuposlechl a tím získal vysvobození od řetězu a ukolení stupňovaného hladu, bude až vzácný.

Se započetím domácího výcviku, počne cvik hlasiče venku. Žák však musí být tak pokročilým, aby věděl, co se od něho žádá, neboť venku rozptyluje vše možné jeho pozornost do té míry, že lehce a často selže.

Doporučuje se měnit čas i místo při cvičení v hlášení. Místo se tedy mění, řetěz se zapne na kloník stromu a kůže vyloží před psa. Tím se u psa ustálí pojem, že má hlásiti všady, kde kůži uvidí, nejen v místnosti. Cvičitel brzo shledá, že na některých místech pes ochotněji hlásí než jiných. Toho může použít k zmírnění nebo stupňování nároků na psa kladených. Bodlinového obojku se použije při hlášení teprve tehdy, když

pes spolehlivě přináší. Do té doby si počíná cvičitel polou hravě a spokojí se tím, když pes v stáří 12-14 měsíců na řetězu po několik minut vytrvale hlásí.

Toto jest předběžný výcvik dle Oberländera. - Vracím se opět k našemu cvičenci.

Nežli se vyšle pes k hlášení prvého střeleného srnce, má býtí zpracován na řemenu. Postup je stejný jako u oznamovače, jenže cvičitel poručí psu „hrej”, vybízeje ho ku hlášení. Provádili i toto k spokojenosti, nechá cvičitel srnce odtáhnouti po zemi, zpočátku 50 - 60 kroků, aby ho pes viděl, potom až 200 kroků, aby ho pes neviděl, načež psa pobídne k sledování a hlášení, rozkazem „ukaž srnečka - hrej”. Jde-li i toto dobře, nechá se pořídit delší barevná dráha, pes vypracuje část této na řemenu až k prvému naznačenému barevnému loži, načež ho cvičitel po vybídnutí „ukaž srnečka - hrej”, k dalšímu sledování vypustí. Výhodno jest založiti dráhu v přehledné zalesněné stráni v podobě dlouhého úplně neuzávřeného obdélníku tak, aby nástřel a konec dráhy byl asi 120 kroků od sebe a cvičitel dobře uschovaný mohl práci, příchod a počínání psa u kusu dobře pozorovati. Na otevřených místech musí býtí kus popepřen. Vysleduje-li pes dráhu až ke kusu, a nepočne-li as během 5 minut hlásiti, dá mu vůdce rozkaz „hrej”, a po uposlechnutí ho nechá delší dobu vydávati. Počne-li pes bez pobízení vydávati, tu vůdce se kněmu přiblíží, dbá toho, aby pes neustal a vydával tak dlouho, až kus je zvednut, načež ho pochválí a případně dobrým soustem odmění. Je-li v tomto pes utvrzen, je sice tak daleko, že může velmi dobře obstáti ve zkouškách, kde se jedná vždy o dráhy umělé a zvěř zhaslou. Zde se může prokázati jako hlasič. Má však daleko k tomu, aby povinnosti své i v praxi dostál. Sledoval-li kus raněný, vyžadující delší štvanice, strhnutí a zadávení, případně v horkých dnech říje srncí, tu jen pes

opravdu velmi k práci této nadaný, ochotný a dobře cvičený svému úkolu dostojí. A hlašiči tohoto druhu jsou tak vzácní, přes všechno ujišťování i německých cvičitelů, jako poctivost za války. Zde selže většina psů a jednou při selhání tom neopatrně vytrestání nebo i jen nevhodným návodem a cvikem znechucení, stávají se mnohdy k práci barvářské zcela nezpůsobilými, zapírajíce nejen kus, ale i barevný sled. Podaří-li se cvičiteli nalézti takového, obyčejně u kusu ležícího, těžce dýchajícího hřívníka, učiní dobré, když v povzdálí posečká, až pes se zotaví, a potom ho mírným obvyklým způsobem k hlášení pobídne, načež se pomalu vzdaluje, opět přiblíží a hledí vyvolati tak u psa domněnku, že neví, kde pes u kusu hlásí. Ne každého, ale mnohého psa tím značně v hlášení utvrdí. Donucovacího prostředku, jak jsem již naznačil, možno použíti při cviku doma. Zkušenostmi jsem nabyl přesvědčení, že donucováním psa k hlášení násilnými prostředky po delší štvanici, jak vyličeno, bývá nejvíce psů zkaženo. Některý pes, jakmile pána svého již zdaleka shlédne, že se blíží, má nectnost, že zanechá hlášení. Tu učiní cvičitel dobré, když se vrátí a rychle se ukryje čekaje, zda pes bude přivolávat. Mnohý pes se tímto způsobem dá vydráždit, že potom vydává s chutí stupňovanou. Ne-li, tedy ho musí cvičitel rozkazem k dalšímu hraní vybízeti. Trpělivost a jen trpělivost musí být cvičitelovým heslem vůbec - a při cviku hlašice stonásobně. Pro docvičení a udržení hlašice v plnné výkonosti, musí mít myslivec honbiště nebo příležitost s odstřelem značného počtu zvěře, rozděleného na různé doby roční, jinak bývá námaha s cvikem spojená v brzku bezúčelná.

Pokračování Oberländerova způsobu v pevném výcviku a jeho názory, následuje:

Je-li pes dobré nadán, má-li vrozenou vlohu vysokého stupně k hraní, zároveň inteligenci společnou s podajností, není jiného

donucovacího prostředku než kůží obšitého řetízku. Kdyby snad pes později při strženém srnci selhal, postačí vyvázat ho na řetízek a nechat tak dlouho vyvázaného až pravidelným hlášením pána přivolá. Bohužel nejsou však všechni k hlášení nadaní psi tak ochotní, aby při použití pouhého řetízku stali se hlásiči. Aby takové tvrdohlavce přivedl k plynné řeči, používá Oberländer bodlinového obojku a šňůry. Tohoto prostředku má být použito jen tehdy, když se cvičitel s naprostou jistotou přesvědčí, že řetízek nepostačí. Biče nesmí být použito, také ne tvrdých a výhružných slov. Jak pes spolehlivě přináší, použije se nejbližší příležitosti, kdy pes očividně zlovolně, přes to že je vyzván a vybízen, neuposlechne. Cvičitel rychle předstoupí, navlékne psu bodlinový obojek a přiváže k němu delší cvičnou šňůru, načež psu přísně připomene „Pfuj - co to?” Na to uchopí šňůru a poručí „hrej”. Neuposlechne-li pes, opakuje rozkaz „hrej” a dvakráté škubne šňúrou. Pes bolestivě vydá, načež ho cvičitel pochválí. Opětuje totéž za rozkazu „hrej”. Jakmile pes plně, třeba i jen jednou hlásí, obdrží kus masa, je osvobozen ze řetězu a obojku, a za pochvaly vede ho cvičitel do revíru.

Na to se posílá po rozkazu ke kusu zvěře nebo srnčině. Pes jest úplně volný, obyčejným obojkem opatřený, protože má poznati rozdíl mezi nejostřejším donucovacím prostředkem a plnou svobodou. As po osmi nebo desíti cvičných hodinách sezná pes, že má na rozkaz jít ke zvěři hlásiti a že uvázání a upotřebení obojku bodlinového mají účel přiměti ho k vytrvalému hlášení.

Kdykoliv počne pes po škubání na bodlinovém obojku naříkat, je chválen, což ho uvede v přesvědčení, že ho cvičitel nechce trestati, ale že mu dává znamení, aby hrál. Každý cvičitel arci nemá schopnosti, trpělivosti a vytrvalosti k tomuto výcviku psa. Případně se vrátí se psem k zástěně, do které se pro

„Dora“ hlásí prvního 1922.

Ke str. 84.

šnúru vyřízne otvor, aby při upotřebení této nepovstal hluk rušící psa. Tahání se pomalu stupňuje, lépe dvakráté méně škubnouti než více. Pes musí pomalu déle, až do 15 minut plně vydávati. Je-li pes přiveden venku na zvěř ulovenou, povstanou opět obtíže, které nutno vybízením, pochvalou a sousty přemoci. Řetízek má býti s obojkem bodlinovým jako prostředky donucovacími často měněn, aby oboje nesevšednělo, tak dlouho, až dosaženo účele.

Hlásící oznamovač.

Hlásící oznamovač, jehož výkony vynikající znalci prohlašují za phantom, jiní neméně proslulí cvičitelé za vrchol dokonalosti psa zvěř zabezpečujícího, je smíšeninou oznamovače s hlasičem. Pes zapracovaný jako předcházející, po vypuštění musí kus vysleďovati u něho chvíli vydávati, pak se vraceti k vůdci a při tom občasně hlásiti; což opakuje tak dlouho, až se u kusu oba sejdou.

Hlásící oznamovač se vyznává buď z hlasiče špatně cvičeného, nebo z hlasiče zúmyslně zkaženého, protože se pro revíry, v kterých má pracovat jako hlasič, nehodí, nebo ze psa majícího oznamování jaksi tak v povaze, že hlásí jen tehdy, když ví, že cvičitel je zcela blízko, ale přes odborné vedení a cvik se nedá u kusu udržet, je-li vůdce vzdálen.

Dle mé zkušenosti je hlásící oznamovač v příhodných revírech psem velmi upotřebitelným a užitečným. Musí být zapracován stejně jako hlasič. Když hlásí u venku vyloženého kusu, zavolá ho cvičitel k sobě, při čemž ho pobízí k vydávání. Přiběhne-li pes, tedy musí hlásiti, načež mu poručí cvičitel, aby se ke kusu vrátil a hrál. Couvne několik kroků zpět a zvyká psa na určitý hvizd, po kterém má kus opustiti. Kdyby pes nešel dobrovolně od kusu, cvičí se na šňůře, podobně jako oznamovač, nehlásí-li tedy jako hlasič. Za tmy nebo v těžce přístupných místech prokáže takto vycvičený pes cenné služby.

Služba vodní.

„Voda nemá trámů”, staré přísloví - ale „vědomého nese”, což zásadou, kterou si musí uvědomiti cvičitel a přičiniti se o to, aby ji brzo seznal i jeho cvičenec a to způsobem co nejpřirozenějším. Mnoho mladých ohařů neumí plavati, což je příčinou, že se vody bojí a přes všechno vybízení, zvláště když se příležitostně, následujice třeba starého psa do vody, o tom přesvědčili, dobrovolně do ní vkročiti nechtějí. Tací psi ve vodě hrabou, to jest tlukou předními běhy před sebe do vody, majíce při tom zadek více nebo méně ponořený. Mají-li zadek moc ponořený, nemohou z místa ku předu - „šlapou vodu” - mnohdy tak dlouho, až se znaví, otevrou mordu, do které si vodu nahání a bez pomoci by utonuli.

Psi tito většinou vyžadují mnoho práce, než se naučí plavati a tím ve vodě pracovati. Psi, kteří se tímto způsobem o své neschopnosti přesvědčili, nebo kteří byli násilně, aniž se cvičitel o jich plaveckém umění ujistil, do vody hozeni, načež dobrovolně do vody nejdou, jsou „od vody zrazeni”.

Psi hrabající, při čemž zadek mají jen nepatrně pod vodu spuštěný, pohybují se dosti rychle ku předu a naučí se obyčejně brzo plavati. Neměl jsem dosud ohaře v ruce a to z odrud německých i anglických, který by se byl z jiné, než z uvedených dvou příčin, bál vody.

Štěně nebude ve vodě nikdo zaváděti. Od 5. do 7. měsíce je ze zdravotních ohledů pro mladého psa koupel ve studené vodě, nemůže-li býti ihned důkladně otřen a v teple osušen, nebezpečná. Dříve než v 8. měsíci není radno psa na vodu uvykati, a to jen za dnů teplých, slunečních, nejdéle do počátku září. Není výkonnosti psa nijak na újmu, když jest ve vodě v příštím roku zaváděn, kdy je přes rok stár, naopak, bývá to psu jen k prospěchu. Nejde-li mladý pes již dříve za druhými psy, za navětřenou nebo shlédnutou zvěří sám do vody, doporučuji z nabyté zkušenosti návod ponechat i až do příští teplé roční doby. Cvičitel vyhledá vodu u břehu mělkou, sahající mu postupně dálé jen po pási, aby měl pevnou půdu pod nohami a mohl psu býti nápomocen. Se psem, opatřeným bodlinovým obojkem a zcela krátkou šňůrou, chodí chvíliku po břehu, načež vejde do vody. Zpočátku se drží mělčiny, aby pes nemusel plavati. Vyjde ven a opakuje to. Nejeví-li pes bázni, vkročí s ním do míst, kde je pes nucen plavati. Pozoruje ho a plave-li, tedy s ním jde ještě kousek, načež ho pustí. Pes takový půjde bez obtíží do vody a potřebuje jen, aby cvičitel s ním denně se koupal, aby se s vodou úplně spřátelil, o svém plaveckém umění se přesvědčil a v něm se zdokonalil.

Počne-li pes hrabati, dává mu cvičitel pomoc, přidržuje ho za obojek jednou rukou k vodě, druhou psa nadzvedává pod břichem, při čemž dbá, aby ho pes nepoškrábal. Pes jest nucen pohybovat běhy pod hladinou, při čemž většina hrabalů velmi brzo se plavati naučí. Pes, kterého pán sám do vody opatrně uvádí, ztratí, i když v počátku hrabe, brzo veškerou bázeň před vodou.

Rozumní větší hoši, s kterými je pes znám, mající smysl a zálibu pro psy, naučí psy hravě plavati, takže brzo s nimi ve vodě dovádějí. Jde-li pes bez rozmyšlení do vody, započne cvik

v přinášení z vody. Pes musí být samozřejmě již v přinášení na suchu vycvičen. Některý pes přes veškerou pomoc nemůže se naučit plavat, stále hrabe, ač jde s chutí do vody a přináší z ní i věci. Psa takového, vedle časté práce na zvěř, je dobré nechat nosit dlouhá, těžší polénka z vody, nebo nechat často plavat po vodě rychle plynoucí řeky (po proudu). Prvý předmět k přinášení z vody jest malý kozlík, který se hodí psu, uvázaný na dlouhé šňůre, poblíže břehu do mělké vody, kde pes vystačí bez plavání. Některý pes chopí a přinese bez váhání. Jiný nechce, bojí se pohroužiti nos do vody. S takovým nutno jít do vody ke kozlíku a přinutiti ho k tomu cvičením, jak u přinášení uvedeno.

V cvičení se pokračuje vždy za teplých dnů a ne pozdě večer, aby pes nepřišel mokrý na lůžko, tak dlouho, až pes bezvadně přináší. Hned zpočátku musí být přísně k tomu hleděno, aby pes po vyjítí z vody rovnou a rychle přiběhl před cvičitele, sedl a potahaný oboustraně kozlík, teprve na rozkaz cvičiteli do ruky pustil, načež teprvé se smí oklepati. Nikdy nesmí být psu trpěno, aby z vody vynesený předmět položil, otřásl vodu se srstí a teprve potom cvičiteli přinesl. Mnohá raněná zvěř, pracně psem ve vodě chycená, použila by toho a zmizela, obyčejně na věčnou shledanou. Zde se v plné míře uplatní cvik, aby pes bez rozkazu nikdy z mordy nesené nevypustil. Ani oklepávání vody před odevzdáním neseného předmětu, nesmí být trpěno, svádí psa k odložení předmětu. Nosí-li pes s chutí a rychle z mělčiny, hodí cvičitel kozlík do vody, kde je nucen plavati, ale to jen tehdy, může-li si přinesení buď sám nebo za pomoci jiného vynutiti. Pes, který však již do vody jde a ví, že umí plavati, z mělčiny kozlík přináší, jistě neselže.

Cvičení tato se za teplých dnů na různých místech v rybnících a plynoucích vodách často opakuji, až ten pes sám s radostí do vody skočí a čeká na hození předmětu, který vždy z vody

rovnou cvičiteli do ruky přinésti, a teprve po rozkazu vypustiti musí. V proudící vodě musí se pes, mnohý k tomu potřebuje delší doby, naučiti používat zraku i nosu k vylovení předmětu s vodou plynoucího, k čemuž ho cvičitel házením malých kaménků do blízkosti ubíhajícího kozlíku, za pobízení k přinesení, zaučuje. Potom je nutno naučiti psa vynášet z vody pernatou zvěř, což většina psů, jak peří vodou nasákne, nerada činí. U některého je radno nechatи předem nasáklou zvěř nositi na břehu, potom z mělké, nakonec z hluboké vody. Vodní zvěř, jako roháči a lysky, do jichž peří voda tak nevnikne, hodí se nejlépe pro počáteční cvik. Arci musí býti pes již při zaučování v přinášení i na vodní zvěř cvičen a utvrzen v tom, aby ji bez rozkazu sebral, kde ji najde. Kde se vyskytují ondatry, je dobré i na tyto psa zaučiti, což nepůsobí zvláštní potíže.

Někteří psi si netroufají s vysokého břehu nebo hráze, kde nemohou až k samé vodě dostoupiti, skočit do vody. I tu bývají často nerozvážným činem, to jest shozením do vody k vodní práci nuceni a tím jistě od vody zrazeni. Psy tyto, jakož i psy od vody již zrazené, nutno přesvědčiti, že i zde rozkazu uposlechnouti musí, a že vyhnutí není. Známý jest prostředek k přinucení psa do vody, tak zvaná nekonečná šňůra jedním koncem uvázaná k obojku psa, druhým koncem provlečena skrze kroužek zapuštěný buď do stromu nebo kolu na druhém břehu 3 - 4 m širokého potoka a potom uvázany na témže kroužku obojku, takže cvičitel může psa libovolně táhnouti od sebe k protějšímu břehu, nebo zpátky k sobě. Prostředek to, ač i Oberländerem neuznaný, rozhodně velice dobrý.

Jednodušší však je přivázati psu k obojku dvě as 5 až 6 m dlouhé šňůry, poslati pomocníka buď na druhý břeh hlubo-

kého potoka, nebo kus do rybníka, kde může státi, pes však musí plavati. Zpočátku se cvik provádí na nízkém břehu, kde pes může k vodě sejít, později se nutí ke skoku s 1 až i 2 m vysokého břehu nebo terasu, pod nímž však musí být voda dosti hluboká, aby si pes při skoku o dno neubližil. Na cvičitelův rozkaz „hledej“, zatáhne pomocník psa mocí do vody a k sobě, při čemž cvičitel druhou šňůru rychle popouští, až se pes přibližuje k druhému břehu, nebo při cviku v rybníku cvičiteli šňůra v ruce dochází. Cvičitel poručí „sem“, a zatáhne psa, aby se obrátil, načež hledí pes sám co nejdříve z vody vyplouti, při čemž pomocník povoluje šňůru tak dalece, aby pes mohl před cvičitelem na břehu sednouti. Cvičitel psa pochválí a ještě jednou lekci opakuje. K tomuto cvičení musí být pes přiveden vždy uvázaný, když mu byla před tím dána příležitost vyběhati se a od cvičení musí uvázaný být odveden, a teprve po chvíli vypuštěn. Nedbá-li cvičitel tohoto opatření, stává se některý pes u vody neochotným jít k ruce. Cvičení po několik dnů opakováné, setká se vždy s výsledkem.

Je radostí se na psa, který dříve vodě se vyhýbal, jak dlouhým skokem vrhá se do vody po uděleném rozkazu „hledej“. Skočili pes do vody, aniž by ho pomocník šňůrou k tomu musil nutiti, vhodí se tam kozlík a poručí psu „přines“. Půjde jistě, ne-li, tedy ho pomocník šňůrou přitáhne a ke kozlíku zařídí, načež cvičitel za rozkazu „přines“, po uchopení předmětu, psa k sobě přitahuje. Bude málokdy třeba nutiti k tomu psa, který z mělké vody již nosil. Pes, který byl od vody zrazen, a teprve pomocí šňůry naučil se poslouchati a do vody jít, musí prodělati cvik s vynášením předmětů a zvěře nyní, což za přispění pomocníka, bývá věcí snadnou. Při cvičení nesmí být jednáno hlučně a surově, cvik se provádí s klidem, určitě a ne tuze často, jen za příznivého počasí. Jde-li a vskočí-li pes s každého místa na roz-

kaz nebo pokyn do vody a přináší předměty a zvěř, možno ho zaučovati aby pracoval v rákosí a jiném vodním rostlinstvu. Bývá to jednoduché. Vhodí se mu zpočátku do kraje, později dále do rostlinstva zvěř, a vybídne se k vyhledání a přinesení. Později, když odložil neochotu vniknout do rákosí, pobízí se k hledání v době mladé vodní zvěře, která psa neobyčejně zajímá a k slídění v rákosí pobádá. Pes nezkušený mladé vodní zvěři neublíží, a chytí-li náhodou nějaké to mládě, kde pak cvičitel musí přísně dbát, aby je přinesl ihned až do ruky, není neštěstí tak velké, a cvičitel je ujištěn, že má nadějného vodaře. Při cviku psů ve vodě i při koupání jich, nesmí být dovoleno, aby lovili a nosili různé kusy dřeva, rákosí, trávy nebo podobně, co na vodě najdou.

Cvičitel musí použíti vždy psům známého předmětu, kozlíku, hole a nebo zvěře. Jde-li psy pouze koupat, hodí se k přinášení jedlové nebo smrkové polénko bez kůry, které je na vodě dobře vidět, a lehce se v kapse uschová. Většina našich ohařů při takto prováděném zavádění, stane se záhy nejen dobrými, ale přímo náruživými vodaři. Je prospěšno vycvičiti také psa, aby na rozkaz přeplaval potok nebo řeku a přinesl zvěř na protější břeh padlou. Házením zvěře a kozlíku přes úzký, hluboký potok před psem a rozkazem ku přinesení, i tomu se pes brzo naučí. Rozkaz doprovázený pokynem ruky zní: „přines, tam!” Má-li cvičitel druhého, utvrzeného psa, hodí předmět do vody, poručí staršímu psu, aby ho přinesl a když pes kousek odplave, pustí mladého, kterého držel za obojek. Tímto jednoduchým způsobem lze vyvolati u cvičence takovou chtivost, že se dá těžce udržeti a vypuštěn, dlouhým skokem do vody, hledí si zkrátit kus cesty k předmětu, ku kterému se druh blíží. Psi se musí z častého styku dobře znáti, aby nepovstala ve vodě rvačka, což by mohlo účel tohoto počínání zmařiti. Chtivost takto vyvolaná,

musí býti, jak pes s chutí do vody se vrhá, pomalu podřízena rozkazu cvičitele. To děje se mírným přidržením psa na vázadle a chlácholem téhož, později při odeslání starého psa rozkazem „šrum“ nebo „down“. Pes i při vodě, kde má jinak povoleno po výstřelu, bez rozkazu zvěř přinášeti, pronásledovati, i případně zdravou chytiti, musí zachovati určitý stupeň klidu po výstřelech a časem nabýti plné poslušnosti, jelikož by se stal jinak, nehledě k otupení apelu, jako společník myslivce z loďky honbu vykonávajícího, úplně nepotřebným, ano i život ohrožujícím. Pes na loďku se vezme tehdy, když při několika vodních honech, aniž by byl vypuštěn, na vázadle zachová úplný klid, leže vedle svého cvičitele. Ten musí, i kdyby neměl příležitosti na zvěř stříleti, obětovat několik, třeba slepých nábojů, a dbátí toho, aby pes jako v koroptvích, již při zalícení ručnice lehl a bez rozkazu nevstal. Takto připravený pes, opatřený bodlinovým obojkem, vezme se do loďky, kde je cvičitel sám s veslařem. Cvičitel zašroubuje pod své sedadlo v loďce šroub s kroužkem, ke kterému připne psa na krátký řetízek, tak aby ho měl u špice loďky před sebou. Loďka musí býti nepropustná a suchá, aby pes nebyl nucen ležeti ve vodě. Pes musí ihned lehnouti a zůstat ležet. Cvičitel opatřený slepými náboji, kdyby se mu nenaskytla příležitost stříleti na zvěř, a proutkem, nesmí psa s očí pustiti, a po vyvstání zvěře nebo výstřelu, býti dbalým, aby pes nevstal, při neuposlechnutí pak, po rozkazu proutkem ho k rychlému ulehnutí přinutiti. Teprvě, když pes zachovává i neuvázaný a bez upomínky úplný klid, použije ho cvičitel k službě. Padne-li sestřelená zvěř poblíž loďky na hladinu, odloží cvičitel ručnici za sebe, poručí psu, aby sedl, vezme obojek, otočí ku špicí lodě, kterou veslař musí špicí směrem k zvěři nařídit, a poručí „přines“, při čemž táhna za obojek, nutí psa, aby do vody seskočil se špice, nikoli po straně loďky, čímž by lehkou kocábkou mohl

převrhnuti. Pro počátek je lépe učiniti pokus na větším rybníku uprostřed, aby psu nenapadlo prchnouti na břeh. Jak pes zvěr chopí, přivolá ho cvičitel, a je-li pes od loďky vzdálen, nechá veslaře loďku naproti němu řídit, při čemž musí být vždy pečlivě dbáno, aby pes nebyl přejet nebo úderem loďky nebo vesla do hlavy omráčen a tím na dlouho zrazen. Blíží-li se k lodce, tedy veslař zastaví, pán přivolá psa k sobě, pes přesune oba přední běhy přes okraj loďky, načež mu cvičitel po rozkazu „pusť“, zvěr odebere a za obojek ho do loďky, také případně i se zvěří, vtáhne. Tuto úlohu vykoná každý dobře zaváděný pes. Vylovené zvěře použije cvičitel hned k dalšímu cviku. Nechá se dovést k rákosí a vhodí zvěr do tohoto, při čemž musí dbát přísně, aby pes skočil do vody až po rozkazu a rychle zvěr přinesl. Zásadou tu je, že pokud jest pes při cvičiteli u vodní honby, ať na břehu nebo lodi, nezaměstnán, musí zachovati úplný klid po výstřelu i před zvěří, je-li však vybídnut k hledání a nadhánění, že má vůli jednatí úplně samostatně. Skáče-li pes pro zvěr na rozkaz z loďky, vybídne ho cvičitel, aby také na rozkaz „hledej“, skočil do vody a prohledával pruh rákosí nebo trpíku, při čemž budiž také dbáno, aby zachoval určitý stupeň apelu a nezdivočel. Cvičitel vezme do loďky, což používá také při zavádění psa z břehu k přinášení vodní zvěře, malé kaménky, které hází v místa, kde má pes zvěr sestřelenou hledati. Je to prostředek k dosažení zvěře velice jednoduchý, ale znamenitý. Některý pes se za zvěří potápi, což mnohého možno naučiti, ne však každého. Do bílého šátku, nebo po koupání do plavek zaváže se kámen velikosti pěsti a vhodí se tak, aby pes to mohl pozorovati, do zcela mělké vody s tvrdým dnem, aby byl sotva zaplaven. Na to cvičitel psa uvázaného k šátku doveď a nechá přinést. Postupně se cvik provádí ve vodě hlubší, ale vždy průhledné a použije se kozlíku plotnami zatíženého, potom zvěře (střele-

„Dora“ podává zimního kačera
z řeky přineseného.

Ke str. 95.

né), které se na stojáky připevní kus olověné trubky. Častý cvik za teplých dnů je nutný. Pes, který umí zvěř i pod vodou pronásledovati, je pak schopen i březnačku, tuto umělkyni v potápění, třeba že zařazena jest ke kachnám plovacím, s velkou jistotou vyloviti.

Mladší cvičitele je nutno upozornitti, aby při poslání psa pro střelené volavky, bukače, potáplice a velkého roháče byli přesvědčeni, že zvěř tato již zhasla, jinak vysazují psa nebezpečí, že mu může být vyklovnuto světlo, proti kterému tito ptáci ostrým svým zobem útočí. Jim samým doporučuji též patřičnou pozornost.

Tak jako lesní sluku i sluky bahenní a jiné bahňáky pes zpočátku nebene, mnohý zase a to nejčastěji malého kozlíka mačká. Zde musí být zahájen výcvik od počátku, nejlépe hned při výcviku psa v přinášení. Mnohý pes má také nectnost, že bahenní sluky, totiž otavnici a kozlíka vyráží, aniž by je vystavil. Tomu musí být hned z počátku zamezeno. Šňůra a „šrum“ po vyvstání sluček, hvizd a odrhnutí psa zpět, rozkaz „vpřed“, lezení až k místu, kde slučku vyrazil, totéž několikrát opakováno před sestřelenou, než zazní rozkaz „přines“, brzo psa naučí pevně vystavovati i ptactvo bahenní.

Při vodní honbě v zimě musí být pes co nejvíce šetřen. Byly jednou poslán do vody, aby přinesl sestřelenou zvěř, nesmí ho nechat vůdce ležet nebo sedět. Pes musí zůstat v pohybu, až do příchodu domů, kde po důkladném otření srsti suchými utěrkami, pes dlouhosrstý, drátosrstý, ostnosrstý, griffon a pudel-pointer se srstí měkkou nebo roušnatou, ještě zasypáním ohřátého písku, osušen, smí ulehknouti do úplného zotavení a vyhřátí u teplých kamen, načež po obdržení výživného vlažně podaného krmiva se pošle do dobré vystlané boudy. Psi tito vyžadují po honbě vodní vždy pečlivého opatření a ošetření, aby nepodlehli

různým těžkým chorobám, činícím je již ve 3 - 4 poli ku práci neschopnými. Psi krátkosrstí a psi se srstí opravdu drátovou, přilehlou, podsadu dobře kryjící (nanejvýš vzácní) po oklepání se a důkladném vytření utěrkou nebo věchtem, jsou v brzku suší a vykonávají bez škody na zdraví, službu vodní do konce svého života.

Nelidským jednáním je, posílati psa do proudící vody, nesoucí ledové kusy nebo kry, jakož i na částečně zamrzlé vody, s tenkými okraji ledu pod psem se lámajícího.

Honba vodní, obzvláště provozovaná broděním, při kterém pes musí se naučiti jít nebo plavati vedle levé strany vůdce, stejně jako při chůzi na suchu a pracovati smí jen na rozkaz, jest pro myslivce i psa nejvýše namahavá, což musí cvičitel uvážiti a požadavky na výkon od psa žádaný, jeho schopnostem tělesným přiměřiti, aby psa již v mládí nezničil.

Dodatek.

K tomu, aby pes hlásil nebo oznámil - dle toho, byl-li cvičen jako hlašič nebo oznamovač - různé v přírodě nalezené, nápadné věci, které z jakékoliv příčiny přinést nemůže, lze ho obyčejně, má-li dobrý základ, lehce přiměti. Pes se odloží, cvičitel zajde mu z očí zpočátku blízko a pověší na keř nebo spodní kloník stromu ručnici, tlumok, brašnu, kabát nebo jiný svůj předmět dobře viditelný tak, aby pes ani skokem ho dosáhnouti nemohl. Na to se obloukem vrátí k psu, a jedná jako při ztraceňém předmětu, poruči však: „Ztratil - ukaž“ nebo „Ztratil - hrej“, naváděje psa k provedení tohoto úkolu. Zajímavé je, že mnohý oznamovač, až dosud němý, při tomto cvičení občas vydává, sváděn jsa as chtivostí předmět uchopiti a pánu přinести a zvláště chtivý přinášeč se častým cvikem, rozumným drážděním a pobízením vyvine v hlásícího oznamovače.

Pes takto zdokonalený přivede svého pána k zvěři, která mu při přinášení, jak se již zmínka stala, zapadne do míst, kam za ní nemůže, ku příkladu při přeskakování hustých překážek, nebo při trénování pozemků do úzkých, hlubokých příkopů, také ho zavede ke zvěři v okách nebo zakotvených v železech uvázlé, náhodou při nadhánění nalezeným, třeba i jen zbytkům zvěře vysoké a různým jiným mnohým zajímavým předmětům. Pronásledoval-li pes škodnou, která zajede před ním do nory,

pod můstek, což i raněný zajíc rád učiní, nebo zahřaduje, jistě nepovolí, až pána tam přivede nebo přivolá, potvrzuje tak oprávněnost názvu „ohař všestranný“.

Pes, který se zdarem prošel touto školou, jest nejen chloubou myslivce, ale i cenným a platným tvorem, který si, až bude více u nás rozšířen a znám, dobude patřičného místa jako ne právě nepatrná složka našeho národního hospodářství, která místo nesnesitelného zdanění najde svou důležitostí, i se stanoviska morálního, podpory na kompetentních místech tak, jako jiná hospodářství důležitá zvířata.

Obsah.

	Strana
Předmluva	3
Výcvik psů v přinášení	5
Návod a cvík	13
Práce na barvě zvěře nízké	36
Práce na barvě zvěře srnčí	50
Vodič na řemenu	58
Oznamovač	67
Hlasič či přivolávač	72
Hláscí oznamovač	86
Služba vodní	87
Dodatek	97